

การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่าย
เพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต
**Peranakan Culture Management of Agencies and Networks
for Sustainability in Phuket Province**

ณัฐวดี นุ่นมี

Nattawadee Noonmee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่าย
เพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

**Peranakan Culture Management of Agencies and Networks
for Sustainability in Phuket Province**

ณัฐวดี นุ่นมี

Nattawadee Noonmee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Science in Environmental Management

Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความ ยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต
ผู้เขียน	นางสาวณัฐวดี นุ่นมี
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุมภาพร มุณีแนม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุมภาพร มุณีแนม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

.....กรรมการ
(ดร. รุ่งรวี จิตภักดี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
สิ่งแวดล้อม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ดี ฟ้างู๋สง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อุมพร มุณีแนม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(นางสาวณัฐวดี นุ่นมี)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นางสาวณัฐวดี นุ่นมี)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต
ผู้เขียน	นางสาวณัฐวดี นุ่นมี
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต (2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือคือ การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ (4 คน) หน่วยงานเอกชน (5 คน) ภาคประชาสังคม (2 คน) และภาคประชาชน (29 คน) จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 วิธี คือ 1) กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) กลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากการสอบถามข้อมูลที่ได้รับการแนะนำจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ให้ข้อมูลรอง ผลการศึกษาพบว่า (1) แนวคิดในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันประกอบด้วย 5 แนวคิด อันได้แก่ 1) เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน 2) เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน 3) เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรม 4) เพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ 5) เพื่อการตอบแทนสังคม และมีการดำเนินงานวัฒนธรรมใน 8 รูปแบบด้วยกัน คือ การวิจัยวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรม การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (2) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตถือเป็นบทบาทหน้าที่หรือภารกิจของส่วนรวมที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต โดยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันที่ชัดเจน ตลอดจนภาคประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และ (3) ในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต มีทั้งปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นผลสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อ

การดำเนินการหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่เอื้อในการดำเนินงาน คือ 1) การมีทรัพยากรบุคคลที่ดี 2) การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานและเครือข่าย 3) การที่วัฒนธรรมมีผลประโยชน์ในแง่การส่งเสริมเศรษฐกิจ และ 4) การมีกองทุนส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรม ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการ คือ 1) การขาดความเข้าใจในกรอบและเนื้อหาของวัฒนธรรม 2) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในวัฒนธรรมเชิงลึกเฉพาะด้าน 3) ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์แบบวัฒนธรรมดั้งเดิม และ 4) ปัญหามุมมองการจัดการวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

Thesis Title	Peranakan Culture Management of Agencies and Networks for Sustainability in Phuket Province
Author	Miss Nattawadee Noonmee
Major Program	Environmental Management
Academic Year	2017

ABSTRACT

This research aims to (1) study the inspiration idea and the management model of Peranakan culture for sustainability in Phuket Province, (2) study the role of agencies and networks for Peranakan culture management in Phuket Province, and (3) study of contributing factors, and barriers factors in this Peranakan culture management. This study was qualitative research. The tools were interviews and non-participatory observations. The respondents were: government agencies (four representatives), private sector (five representatives), civil society (two representatives), and public sector (twenty-nine representatives). The samples were selected from two methods: 1) purposive sampling from choosing the person in accordance with the objectives of the research as the primary respondents, and 2) snowball sampling based on the information provided by the purposive samples were respondents. The results found that; firstly, The inspiration idea of Peranakan culture management has 5 categories; 1) for the Peranakan cultural recovery, 2) for the Peranakan cultural conservation, 3) for the Peranakan cultural presentation, 4) for the creative cultural value to create economic value, and 5) for corporate social responsibility, and the model used in this Peranakan culture management in Phuket Province were in eight categories; 1) the cultural research, 2) the cultural conservation, 3) the cultural recovery, 4) the cultural development, 5) the cultural transfer, 6) the cultural promotion, 7) the strengthening of cultural specialist, and 8) the cultural exchange. Secondly, the role of agencies and networks for Peranakan culture management in Phuket Province was role or mission of the collective cooperation of all parties that have been in operation for Peranakan culture sustainably in Phuket Province. The agents from the government, the private sector and civil society had clear role and mission of Peranakan culture management; while people increased an involvement in the Peranakan culture management made it more efficiency. Thirdly, contributing factors and barrier factors in the Peranakan culture manageme were the contributing factors

included 1) had effective human resources, 2) providing support to move in the same direction of the agencies and the networks, 3) the benefits in terms of promoting economy from Peranakan culture, and 4) provided promotion funds to support cultural works. But the barrier factors were: 1) the lack of understanding in the framework and the content of culture, 2) a shortage of some Peranakan cultural skilled personnels, 3) a shortage of material and equipment for conserving traditional Peranakan culture, and 4) the problem about the different of cultural management views.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากการให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม และประชาชนเจ้าของวัฒนธรรมตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อูมาพร มณีแนม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอน เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. ศรีสุพร ปิยรัตนวงศ์ กรรมการ และ ดร. รุ่งรวี จิตภักดี กรรมการ ที่ได้ให้ความรู้ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ สำหรับกำลังใจที่ยิ่งใหญ่จากครอบครัว คุณพ่อและคุณแม่ที่คอยสนับสนุน และให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการวัฒนธรรมอื่นๆ ของไทย และผู้ที่สนใจทั่วไป หากมีสิ่งผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนใคร่ขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ณัฐวดี นุ่นมี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญรูปภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการศึกษา	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	10
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม	19
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน	29
แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	58
แหล่งที่มาของข้อมูล	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	64
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาแนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน เพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายใน การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต	131
ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการ วัฒนธรรมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต	149
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	158
สรุปผลการวิจัย	159
ข้อเสนอแนะ	161
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	161
บรรณานุกรม	163
ภาคผนวก	170
ประวัติผู้เขียน	181

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3-1	กลุ่มแหล่งที่มาของข้อมูล	58
4-1	ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย	65
4-2	แนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน	85
4-3	รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต	129

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	แสดงการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน	7
2-1	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	13
2-2	แสดงมิติของวัฒนธรรม	16
4-1	แสดงตัวอย่างการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันผ่านสื่อเฉพาะกิจ	78
4-2	แสดงตัวอย่างการเผยแพร่วัฒนธรรมเพอรานากันผ่านหนังสือ	79
4-3	แสดงแนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน	84
4-4	แสดงตัวอย่างของโต๊ะอยู่และฝ้ายฉาย	92
4-5	แสดงการแต่งกายชุดภูเก็คในปัจจุบัน	97
4-6	แสดงการตกแต่งภายในร้าน ที่สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน	119
4-7	แสดงของที่ระลึก ที่สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน	121
4-8	แสดงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ	136
4-9	แสดงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคเอกชน	141
4-10	แสดงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคประชาสังคม	143
4-11	แสดงบทบาทหน้าที่ของภาคประชาชน	147
4-12	แสดงปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน	157

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความแตกต่างจากสัตว์โลกประเภทอื่นๆ ตรงที่มนุษย์มีสติปัญญาในการกำหนดความคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง ตลอดจนเสริมสร้างสิ่งต่างๆ โดยการรู้จักหาวิธีที่จะเอาชนะภัยธรรมชาติทั้งปวง เป็นผลให้มนุษย์มีการพัฒนาตนเองตามลำดับของการเวลา การจดจำ ถ่ายทอด สืบสาน กลายเป็นมรดกสืบทอดอันเป็นต้นกำเนิดของขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ภาษา วรรณคดีและศิลปะทุกชนิด (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538) สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมหรือเป็นผลผลิตจากพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ การขัดเกลา การจัดระเบียบให้ตั้งงามขึ้นจากพฤติกรรมเดิมที่เป็นธรรมชาติกับสิ่งของที่เป็นวัฒนธรรม เป็นของที่มนุษย์ทำขึ้น สร้างขึ้น ประดิษฐ์ขึ้น นั่นก็คือ วัฒนธรรม (นิยพวรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ, 2540)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้ “มนุษย์” มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปเป็นชาติเป็นเผ่าพันธุ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชน และเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นการบ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีต และประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอดีต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) อันนำมาสู่รากฐานของปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่ในประเทศยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และยังสามารถบ่งบอกให้ประชาคมโลกได้รู้ถึงที่มาที่ไปและศักดิ์ศรีของความเป็นชาติ จนไปถึงการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของสังคมต่างๆ ในโลกในที่สุด

ในสังคมไทยเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ลักษณะของวัฒนธรรมไทยทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นมรดกที่คนยุคปัจจุบันจะทำหน้าที่เป็นผู้รักษาสืบสานฟื้นฟูส่งเสริมเพื่อรักษาความเป็นไทยให้สืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง ได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดสาย (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538) การที่ประเทศไทย มีสภาพภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค จังหวัด และอำเภอ ทำให้คนในแต่ละพื้นที่มีการสร้างวัฒนธรรมขึ้นให้สอดคล้องกับท้อง

ถิ่นที่อาศัย เป็นระบบการปรับตัวและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัว ของมนุษย์ วัฒนธรรมของไทยในแต่ละท้องถิ่นจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง (พิชชาอร, 2557)

ภูเก็ตเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ที่ปัจจุบันคนส่วนใหญ่รู้จักในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสวยงาม เป็นเมืองแห่งความเจริญและเฟื่องฟูพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ทั้งสนามบินนานาชาติอันทันสมัย โรงแรมระดับห้าดาว สถานบริการ และสถานบันเทิง ภัตตาคาร ฯลฯ จนกล่าวได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งก่อนจะกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวเช่นทุกวันนี้ ภูเก็ตเป็นเมืองที่เติบโตมาจากแร่ดีบุก ด้วยภูมิประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นหินแกรนิตเต็มไปด้วยสายแร่ดีบุกซึ่งมีราคาสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดโลก ดีบุกจึงดึงดูดให้คนเข้ามาทำเหมืองเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มที่อพยพเข้ามา มากที่สุดคือคนจีนฮกเกี้ยน ทั้งจากเมืองใกล้เคียง เช่น สิงคโปร์ ปีนัง และที่มาจากเมืองจีนโดยตรง คนจีนเหล่านี้เข้ามาตั้งหลักในภูเก็ตและมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับคนพื้นถิ่นภูเก็ตจนเกิดอัตลักษณ์ของตนเอง ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมเพอรานากัน” (กุศล เอี่ยมอรุณ, 2549)

วัฒนธรรมเพอรานากัน (Peranakan) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บาบ๋า-ยาหย่า (Baba-Nyonya) เป็นวัฒนธรรมที่กำเนิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน โดยเฉพาะในแถบคาบสมุทรมาลายู-อินโดนีเซีย (Nusantara) ก่อกำเนิดสายเลือดลูกผสมจีน และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและคนพื้นถิ่นเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง อาทิ วัฒนธรรมการแต่งกาย สถาปัตยกรรมและอาหารการกิน เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยจะปรากฏวัฒนธรรมเพอรานากันได้ในบริเวณจังหวัดชายฝั่งอันดามัน เช่น จังหวัดพังงา จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล และจะเห็นเด่นชัดที่สุดในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากภูเก็ตถูกใช้เป็นเส้นทางการค้า ทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างบรรพชนชาวภูเก็ตกับกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทั้งยังได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเพอรานากันในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จากสายสัมพันธ์อันใกล้ชิดนี้ ทำให้ภูเก็ตเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมเพอรานากันที่ไม่แตกต่างไปจากที่อื่น (พุมริ อรรถรัฐ เสถียร, 2556)

เพอรานากัน เป็นภาษามลายู แปลว่า “ผู้ที่เกิดในท้องถิ่น” หมายความว่า ลูกหลานที่เกิดจากบรรพบุรุษเชื้อสายจีนแต่งงานกับคนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต (แก้วกุดัน, 2556) ซึ่งโดยทั่วไปชาวเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตจะถูกเรียกว่า “พวกباب๋า” หรือออกเสียงเป็นสำเนียงภูเก็ตว่า “بابา”

โดยจะหมายความถึงกลุ่มลูกคนจีน ไม่ว่าจะเป็นคนจีนที่เดินทางมาจากประเทศจีนโดยตรงหรือคนจีนที่เกิดในเมืองไทยก็ตาม โดยคนกลุ่มนี้จะมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับกลุ่มเพอรานากันในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ชาวเพอรานากันในภูเก็ตถือว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่และมีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองมากกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ จากกิจการเหมืองแร่ดีบุก การค้าทางทะเล ตลอดจนความมั่งคั่งเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมย่านเมืองภูเก็ต วิถีชีวิตที่ผูกพันกับค่านิยมความเชื่อ การแต่งกาย ขนบที่เป็นเอกลักษณ์ด้านความเชื่อของคนภูเก็ต เชื้อสายจีน นอกจากนี้ยังแสดงถึงการลื่นไหลทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่น ภูเก็ตกับความเป็นจีน ที่มีการเชื่อมโยงเข้าเป็นวัฒนธรรมภูเก็ตที่มีการสืบทอดมายาวนานในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูเก็ต (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2553)

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภูเก็ตทำให้มองเห็นถึงความเข้มแข็งของผู้คนในพื้นที่ โดยอาจมองผ่านได้ทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ได้แก่ การแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน ภาษาพูด อาคารบ้านเรือน ประเพณีและความเชื่อต่างๆ ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นเพอรานากันไว้ได้จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าวัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาในยุคที่มีการพัฒนาทางสังคม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2538) กล่าวว่า การพัฒนาทุกชนิดที่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมพื้นฐานเดิม วัฒนธรรมจะมีการผสมผสานกับอิทธิพลต่างๆ ที่ไหลเข้ามากระทบ ซึ่งอาจจะทำให้เอกลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกความเป็นวัฒนธรรมเพอรานากันบางอย่างที่สืบทอดกันมา ถูกปรับเปลี่ยนหรือหลงลืมไปได้ อาทิเช่น การหลงไหลของวัฒนธรรมต่างชาติอื่นๆ จากการเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะ มีหาดทรายยาวต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกของเกาะซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด ทำให้ภูเก็ตได้รับการส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยว ที่ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาภูเก็ตปีละหลายล้านคน สามารถสร้างรายได้ให้คนภูเก็ตเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้ว่าการท่องเที่ยวจะสร้างเงินและสร้างงานให้แก่คนภูเก็ต แต่ก็ยังมีผลกระทบที่ตามมาคือวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (วุฒิ วัฒนสิน, 2547) ส่วนวัฒนธรรมเพอรานากันที่มีการกระจุกตัวอยู่บริเวณพื้นที่เมืองเก่าของจังหวัดภูเก็ตก็ซบเซาลงไป

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นในสังคมก็อาจจะไม่มีผลทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน หากเจ้าของวัฒนธรรมสามารถดำรงรักษารูปแบบที่เป็นแกนหลักของวัฒนธรรมเอาไว้ได้ สังคมนั้นก็จะสามารถรักษาเอกภาพของตนเองเอาไว้ได้ แต่หากสังคมมีการปล่อยปะละเลยให้การพัฒนาทำลายความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ วัฒนธรรมนั้นย่อมอยู่ไม่ได้และ

สูญเสียชีวิตไปมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) ดังนั้น กลุ่มคนเพอรานากันทั่วโลกจึงมีความพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมเพอรานากันให้คงไว้เพื่อชาวเพอรานากันรุ่นใหม่ได้รู้จักและไม่หลงลืมรากเหง้าของตนเอง มีการรวมตัวกันจัดตั้งสมาคมเพอรานากัน (Peranakan Association) ขึ้นในมะละกา ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ และภูเก็ต โดยแต่ละสมาคมมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมของบรรพบุรุษด้วยความกตัญญูสืบไป (พุมรี อรรถรัฐเสถียร, 2556) เช่น การสร้างเครือข่ายที่มีศักยภาพในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม โดยมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมในทุกกระดับ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้วัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถดำเนินต่อไปควบคู่กับวิถีชีวิตของคนภูเก็ตได้อย่างมั่นคง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ตมีการดำเนินงานในด้านวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้และให้สืบต่อไปในอนาคตโดยไม่ขาดสายได้อย่างไร

จากที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยนี้จึงมีคำถามในการศึกษา คือ 1) แนวคิดและรูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตเป็นอย่างไร 2) หน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตมีบทบาทหน้าที่อย่างไร และ 3) ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตมีอย่างไรบ้าง เพื่อนำเสนอถึงจัดการวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่อื่นๆ ของไทยได้อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมเก่าแก่อื่นๆ ของไทยในเชิงลึกต่อไป ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในระดับต่างๆ ของไทย เพื่อให้วัฒนธรรมอันดีงามของไทยอยู่คู่เมืองไทยสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่อื่นๆ ของไทย

1.3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการวัฒนธรรมเก่าแก่อื่นๆ ของสังคมไทยได้

1.3.3 สามารถกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในทุกระดับของสังคมไทย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่การศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง ทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ที่มีขอบเขตการศึกษาคั้งนี้ คือ

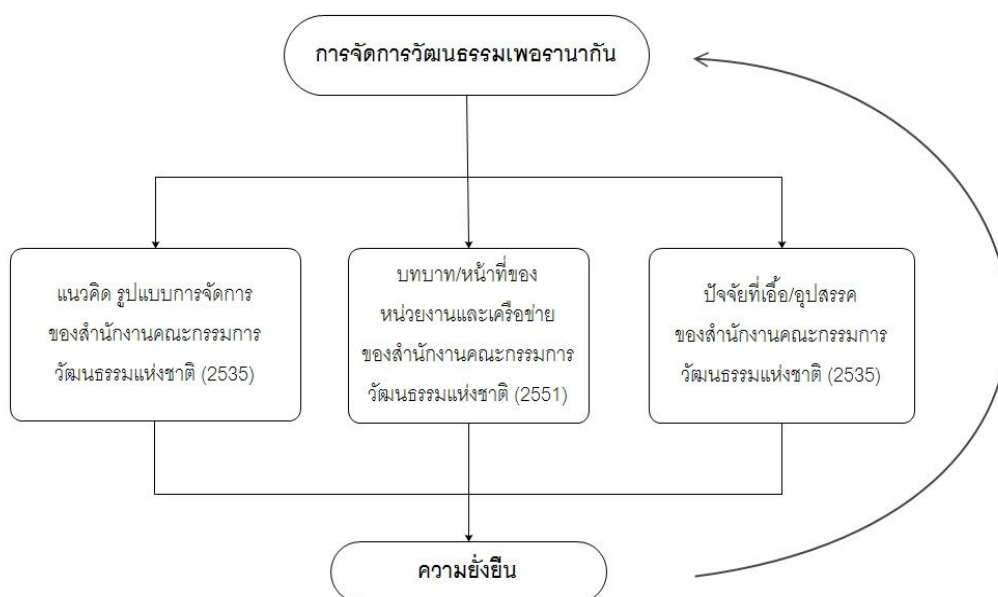
1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต อันได้แก่ แนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่าย และปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่หน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นตัวแทนในการศึกษาจากหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันใน

พื้นที่จังหวัดภูเก็ตทุกภาคส่วน จำนวน 40 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 2 วิธี คือ 1. กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยจงใจเลือกกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย (วรัญญา ภัทรสุข, 2554) เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากัน และมีถิ่นฐานแน่นอนอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นผู้มีความรู้หรือเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานและเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และ 2. กลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการแนะนำจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากัน และมีถิ่นฐานแน่นอนอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นผู้มีความรู้หรือมีส่วนในการดำเนินงานวัฒนธรรม เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ทำการศึกษาถึงแนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่าย และปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อศึกษาถึงการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ในจังหวัดภูเก็ตที่ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของการวิจัยมาจากแนวคิดทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535, 2551) ดังแสดงในภาพที่ 1-1

ภาพที่ 1-1 การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การจัดการวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

1.6.2 วัฒนธรรมเพอรานากัน หมายถึง ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่นจังหวัดภูเก็ต หรือที่รู้จักกันในชื่อของ บาบ๋า-ยาหย่า ซึ่งจะมีความโดดเด่นเฉพาะตัวในเรื่องของภาษา การแต่งกาย อาหาร อาคารบ้านเรือน รวมไปถึงประเพณีความเชื่อต่างๆ

1.6.3 บาบ๋า หมายถึง ชายลูกครึ่งที่เกิดจากพ่อเชื้อชาติจีนกับแม่คนพื้นถิ่นภูเก็ต สำหรับคนภูเก็ตคำว่า บาบ๋า จะหมายความรวมทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

1.6.4 ยาหย่า หมายถึง หญิงลูกครึ่งที่เกิดจากพ่อเชื้อชาติจีนกับแม่คนพื้นถิ่นภูเก็ต

1.6.5 ความยั่งยืน หมายถึง ผลที่ได้จากการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน กล่าวคือ สามารถรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างมั่นคงและสืบต่อไปในอนาคตโดยไม่ขาดสาย

1.6.6 อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะและความโดดเด่นของวัฒนธรรมเพอรานากันที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง ในเรื่องของภาษา การแต่งกาย อาหาร อาคารบ้านเรือน รวมไปถึงประเพณีความเชื่อต่างๆ

1.6.7 แนวคิดการจัดการวัฒนธรรม หมายถึง ความคิดริเริ่มในการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการจัดการในงานด้านวัฒนธรรม

1.6.8 บทบาทหน้าที่ หมายถึง การแสดงออกหรือการปฏิบัติ ที่เป็นภาระหน้าที่การดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

1.6.9 ปัจจัยที่เอื้อ หมายถึง องค์ประกอบหรือเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งที่นอกเหนือไปจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่เอื้อหรือช่วยรักษาให้วัฒนธรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน

1.6.10 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน
4. แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

“วัฒนธรรม” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและสามารถตีความหมายได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับความหมาย ของคำนี้ ดังนี้

2.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เพราะคำว่า “วัฒนธรรม” มา จากคำบาลีว่า “วฒฺสฺ” แปลว่า เจริญงอกงาม คำว่า “ธรรม” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ดฺรม” หมายถึง ความดี (พวงศกา คุโรวาท, 2539: 37) ซึ่งหากพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535: 119) นิยามของคำว่าวัฒนธรรมจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 นัย ดังนี้

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ

3. ลักษณะที่แสดงถึงความสามัคคีกลมเกลียว ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเจริญอกงาม ความก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. สิ่งที่คนในสังคมสร้างขึ้นและเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมกันใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่มพวกของตน

หากมองในมุมมองของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551: 21) วัฒนธรรม จะหมายความถึง วิธีการดำเนินชีวิตของสังคม ที่เป็นแบบแผนการประพฤติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสังคม เป็นวัฒนธรรมที่ทั้งสาระและรูปแบบเป็นระบบ ความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม ที่ได้กำหนดเป็นนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม 2529 (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535: 81) ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตที่มีการสั่งสม เลือกรสร แยกไข ปรับปรุง จนกลายเป็นสิ่งที่ดีงามและมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในสังคมไทย

2. วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติที่เป็นแนวทางเดียวกันร่วมกันอย่างต่อเนื่องของคนในสังคม ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกทางสังคม หรือการรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่นเข้ามา หรือเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกคิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งหากคนในสังคมยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคม

3. วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ ที่ใช้แก้ปัญหาและสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ทำให้คนในสังคมเกิดความนิยม และอาจเลิกใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นในที่สุด ดังนั้น การจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามยุคตามสมัย

4. วัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมขนาดใหญ่จะมีรูปแบบ เนื้อหา บทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป หากว่าความแตกต่างเหล่านั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวม ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายได้มีโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพความแตกต่างเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

5. วัฒนธรรมอาจจำแนกได้หลายประเภท คือ วัฒนธรรมประจำชาติ วัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความคิดและวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ของผู้จำแนกการจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรม เพื่อความสะดวกในการสื่อสารความและประสานงานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานวัฒนธรรม

6. วัฒนธรรมเป็นทั้งเครื่องมือและพื้นฐานสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน โดยวัฒนธรรมจะทำหน้าที่ชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามทุกข์และยามสุข

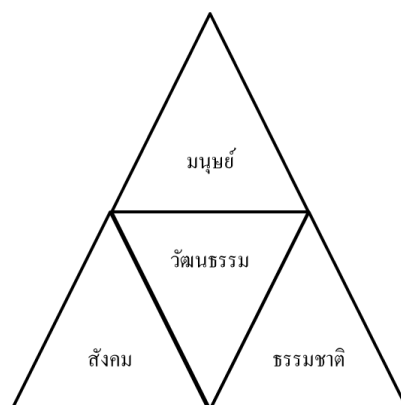
7. วัฒนธรรมเป็นแนวทางและเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งวัฒนธรรมอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไข ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสังคมและสมาชิกในสังคมได้

8. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ ที่มีลักษณะเด่นประจำหมู่คณะหรือประจำชาติ ซึ่งช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งยังก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และสร้างไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

ในขณะที่ปราชญ์ทางมานุษยวิทยาได้ให้คำจำกัดความของคำว่าวัฒนธรรมไปในเชิงกว้างว่า (นิยพรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ, 2540: 35) วัฒนธรรม คือ พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการกลั่นกรองจากความคิดของมนุษย์ที่นำมาตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ของมนุษย์เอง ยกตัวอย่างความต้องการของมนุษย์ในที่นี้ได้แก่ ความต้องการอาหารใส่ปากท้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายมนุษย์ในการที่จะเอาไปจุนเจือความเจริญเติบโตและความอยู่รอดของมนุษย์เอง พฤติกรรมที่มนุษย์คิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายก็จะออกมาในรูปของพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น จากหลักทฤษฎีทางมานุษยวิทยาที่เกี่ยวกับระบบความคิดของมนุษย์นั้น มนุษย์จะคิดอย่างไร คิดอะไร ก็สุดแต่สิ่งแวดลอม (ที่ตามองเห็น หูได้ยิน และการได้

สัมผัส) จะบงการให้คิด ถ้ามุขยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่งายๆ และคินนอย พฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความคิดของมุขยก็จะออกมาในรูปงายๆ และนอยๆ ตามไปดวย

เนื่องจากวัฒนธรรมมีความหมายที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมุขยในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมใดสังคมหนึ่ง จึงมีผู้ให้คำจำกัดความหรือให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ไว้มากหลาย ซึ่งจะมีความแตกต่างไปตามทัศนะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ของผู้ให้คำจำกัดความ จากความหมายของวัฒนธรรมข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” จะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มุขย สังคมและธรรมชาติ โดยมุขยจะมีการเรียนรู้และรู้จักใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อการอยู่รอดและการดำรงชีวิตตามยุคสมัยของสังคม ที่สามารถบ่งบอกถึงแบบแผนในความคิดและวิถีชีวิตของมุขยในสังคมนั้น จนมีการพัฒนาสร้างเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ ร่วมกันของคนในสังคมในที่สุด

ภาพที่ 2-1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม¹

2.1.2 มิติของวัฒนธรรม

เนื่องจาก “วัฒนธรรม” มีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นวิถีชีวิตของมุขย การทำความเข้าใจวัฒนธรรมจึงอาจต้องเริ่มจากการเรียนรู้วัฒนธรรมในแต่ละด้าน ตามมิติของวัฒนธรรมที่แบ่งออกเป็น 6 ด้าน (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2549) ดังนี้

¹ ดัดแปลงมาจาก พงษ์วิน ชัยวัฒน์, (2555: 121). การศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตลาดสามชุก

2.1.2.1 วัฒนธรรมเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ เช่น การสร้างบ้านเรือนเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย การสร้างกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้สมาชิกของสังคมนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่านอกจากการนำสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั้งสิ้น

2.1.2.2 วัฒนธรรมอยู่ในวิถีชีวิต เป็นแนวทางที่มนุษย์ทุกคนในสังคมถือปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เรื่องใกล้ตัว อาทิ อาหารการกิน บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ลักษณะการแต่งกาย การทักทาย ภาษาที่ใช้ในการพูด-เขียน ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ไปจนถึงเรื่องไกลตัวมากขึ้น เช่น ประเพณีพิธีกรรม และการสร้างงานศิลปะต่างๆ

2.1.2.3 วัฒนธรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม เมื่อสังคมเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมา วัฒนธรรมจึงมีหน้าที่ไม่ต่างไปจากกระจกที่สะท้อนสภาพของสังคมนั้นๆ ให้เห็น เช่น การแสดงความเคารพผู้ใหญ่แสดงให้เห็นถึงการเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวสะท้อนถึงการเป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยกัน พิธีแห่นางแมว และงานบุญบั้งไฟ สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นสังคมเกษตรกรรมที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการเพาะปลูก เป็นต้น

2.1.2.4 วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือขัดเกลาสังคม วัฒนธรรมเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อธำรงรักษาลักษณะทางวัฒนธรรมนั้นๆ ไว้ตลอดจนเป็นการขัดเกลาให้สมาชิกของสังคมมีแนวปฏิบัติร่วมกันกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนี้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และอยู่ในวิถีชีวิต เช่น การปลูกฝังค่านิยม การเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

2.1.2.5 วัฒนธรรมเป็นสิ่งบ่งบอกเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เนื่องจากความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น ทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศ อากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพ กลุ่มชน และคติความเชื่อต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดลักษณะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นขึ้น ซึ่งในบางพื้นที่ หรือในบางกลุ่มชนที่มีความคล้ายคลึงของลักษณะดังกล่าวร่วมกัน ก็จะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น วัฒนธรรมล้านนาทางภาคเหนือ วัฒนธรรมทักษิณของชาวใต้ วัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน วัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยภูเขา เป็นต้น

2.1.2.6 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนระบบความคิด ความเชื่อ และภูมิปัญญา นอกจากวัฒนธรรมจะเป็นกระจกสะท้อนสังคม และบ่งบอกถึงเอกลักษณ์บางประการของท้องถิ่นแล้ว วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนระบบความคิด ความเชื่อ และภูมิปัญญาของผู้คนในสังคมนั้นๆ อีกด้วย เช่น การมีระบบความคิด และมีความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพิง ต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิตและการเกษตร หากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลผลผลิตจะเสียหาย ทำให้เกิดความคิดที่ว่าต้องรู้คุณ และเคารพต่อธรรมชาติ เกิดเป็นประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับการขอฝน การบูชาพระแม่คงคา ฯลฯ นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น เช่น ในพื้นที่ลุ่มน้ำมักจะประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากมีปริมาณฝนตกมากในช่วงฤดูฝน และการตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตร้อนทำให้บรรพบุรุษได้สังสมภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้าหาสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยจะเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูงป้องกันน้ำท่วม มีหลังคาทรงจั่วเพื่อไม่ให้น้ำฝนท่วมขัง มีบานประตูหน้าต่างเพื่อให้อากาศระบายได้ทั่วถึง เป็นต้น

เมื่อพิจารณาวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม อาจกล่าวได้ว่าเมื่อมีสังคมจะต้องมีวัฒนธรรมเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ มิติของวัฒนธรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การทำความเข้าใจวัฒนธรรมเพอรานากันในแต่ละมิติ จะทำให้รู้จักถึงตัวตนความเป็นเพอรานากัน ซึ่งจะพัฒนาไปสู่รูปแบบที่นำมาใช้ในการจัดการวัฒนธรรมในแต่ละมิติได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 2-2 มิติของวัฒนธรรม²

2.1.3 ประเภทของวัฒนธรรม

จากความหมายที่หลากหลายของคำว่า “วัฒนธรรม” จึงมีการแบ่งประเภทวัฒนธรรม ออกมาโดยการใช้หลักเกณฑ์หรือแนวความคิดที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป หลักเกณฑ์หรือ แนวความคิดที่สำคัญ อาทิ การแบ่งตามความหมาย การแบ่งของนักประวัติศาสตร์และนัก โบราณคดี การแบ่งของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา การแบ่งตามอุดมคติ การแบ่งตามยุค สมัยของวัฒนธรรม การแบ่งตามระดับของวัฒนธรรม และการแบ่งตามลักษณะของวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปวัฒนธรรมจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ, 2531) คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสுகาย เพื่อได้อยู่ดีกินดีมีความสุขสบายใน การครองชีพ วัฒนธรรมประเภทนี้ ได้แก่ สิ่งที่เป็นเบื้องต้นในชีวิต 4 อย่าง และสิ่งอื่นๆ เช่น

² ดัดแปลงมาจาก อรรถพล อนันตวรสกุล. (2549: 7). ภูมิภาคศึกษา : วัฒนธรรมไทย.

เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เป็นเครื่องป้องกันตัวที่รวมอยู่ในประเภทนี้ได้

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ ในที่นี้หมายถึงความรวมถึงสิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษา วิชาความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา เช่น ศาสนาและจรรยา ศิลปะและวรรณคดี กฎหมายและระเบียบประเพณี ซึ่งส่งเสริมความรู้สึกลทางจิตใจให้งอกงามหรือให้สบายใจ

ในมุมมองของนักสังคมวิทยาก็ได้จำแนกวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน (อานนท์ อภาภิรม, 2525) ได้แก่

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (Material Culture) ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น ถ้วย จาน ชาม ช้อน ส้อม ตีกรามบ้านช่อง และถนนหนทาง ตลอดจนผลงานในทางศิลปกรรมของมนุษย์ เช่น ภาพวาด รูปปั้น เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non-Material Culture) ได้แก่ แบบแผนแห่งพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ภาษา ศิลปกรรม ปรัชญา และกฎหมาย เป็นต้น

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้ จึงมีความพัวพันและเหลื่อมล้ำกันอยู่อย่างคำที่กล่าวว่า “สุขกายสบายใจ” ซึ่งหากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปก็จะไม่สมบูรณ์ ถ้าวัฒนธรรมหนักไปในประเภทใดประเภทหนึ่งก็เกิดความไม่สมดุลกัน วัฒนธรรมทั้งสองประเภทจึงต้องมีสัมพันธ์ตามส่วนที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมด้วย ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ ประเภทของวัฒนธรรม จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งจะศึกษาถึงรูปแบบที่ใช้ในการจัดการวัฒนธรรมที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ข้างต้น กับการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.1.4 ระดับของวัฒนธรรม

จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2551) กล่าวว่า ระดับของวัฒนธรรม (Levels of Culture) ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. วัฒนธรรมโลก (World Culture or International Culture) เป็นเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนหรือที่เราเรียกว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็กและเยาวชน สิทธิในเรื่องการป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อเผ่าพันธุ์และสีผิว สิทธิว่าด้วยการมีศักดิ์และสิทธิในการตัดสินใจกำหนดชีวิตของตัวเอง สิทธิมนุษยชนมนาการบริหารจัดการตามกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

2. วัฒนธรรมชาติ (National Culture) เป็นเรื่องของวัฒนธรรมประจำกลุ่ม (Collective Culture) ของคนในชาติชาติหนึ่งเรียกว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมหลัก (Dominant or Mainstream Culture) ของชาติที่แสดงลักษณะประจำชาติที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตน จารีต ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต ซึ่งกำหนดโดยสถาบันหลักๆ ในสังคมนั้น เช่น สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เป็นต้น

3. วัฒนธรรมท้องถิ่น (Local Culture) เป็นเรื่องของวัฒนธรรมในระดับหน่วยย่อยลงไปที อาจมีความหลากหลายภายในวัฒนธรรมหลักของชาตินั้นๆ เช่น ศาสนา ความเชื่อ การใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

จากการจำแนกประเภทของวัฒนธรรมข้างต้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า วัฒนธรรมสามารถจำแนกออกมาได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการจำแนกที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ด้วยเพราะในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองและมีความแตกต่างกันออกไปตามแบบฉบับของตน ทำให้การจัดประเภทของวัฒนธรรมสามารถแบ่งแยกได้อย่างหลากหลายตามบริบทของสังคมที่มีวัฒนธรรมนั้นๆ ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ ระดับของวัฒนธรรมจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยการแบ่งระดับของวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น จะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน นำไปสู่ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม

2.2.1 ความหมายของการจัดการ

วรารัตน์ เขียวไพรี (2553: 3) อ้างถึง นักวิชาการที่ให้ความหมายคำว่า “การจัดการ” ไว้ดังนี้

Rue & Byars (1974, p.4) อธิบายความหมายของ การจัดการ หมายถึง รูปแบบการทำงาน โดยประสานการใช้ทรัพยากรขององค์กร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีพื้นฐานของการประสานงานที่สามารถใช้กับองค์กรต่างๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

Robbins (1994, p.5) อธิบายความหมายของการจัดการ หมายถึง กระบวนการของการ ดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือของบุคคลต่างๆ

Daft (2000, p.7) อธิบายความหมายของการจัดการ หมายถึง ความพยายามทำให้องค์กร ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยใช้ กระบวนการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมการใช้ทรัพยากร ของการ

Williams (2005, p.5) อธิบายความหมายของการจัดการ หมายถึง การดำเนินการให้ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดโดยผ่านผู้อื่น

ทั้งนี้ วรารัตน์ เขียวไพรี (2553) อธิบายเพิ่มเติมอีกว่ามีการใช้คำว่า “การบริหาร” (Administration) เช่นเดียวกับคำว่า “การจัดการ” (Management) ซึ่งความแตกต่างอยู่ที่การนำไปใช้ การบริหาร หมายถึง การกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตาม นโยบาย นิยมใช้ในองค์กรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่วนการจัดการเป็นคำที่นิยมใช้ในภาคเอกชน หมายถึง การดำเนินการใดๆ ก็ตามให้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้

2.2.2 ลักษณะของการจัดการ

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ และเสน่ห์ จุ้ยโต (2545) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการว่ามี 4 ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

2.2.2.1 การจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุสำคัญ ดังนี้

2.2.2.1.1 เป็นศาสตร์ เพราะมีองค์ความรู้ซึ่งอธิบายการจัดการ โดยอ้างอิงถึงหลักความจริงต่างๆ ไป ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทางการจัดการเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ และเป็นหลักการที่นำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตามยังจำเป็นต้องมีการวิจัยปรับปรุงหลักการให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่นเดียวกับศาสตร์อื่นๆ ที่ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำมาบ้างน้อยบ้าง เพราะการเปลี่ยนแปลงทำให้ความรู้กว้างไกลลึกซึ้งขึ้น

2.2.2.1.2 เป็นศิลป์ หมายถึง การรู้ว่าทำอะไรถึงจะประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ ศิลปะของการจัดการเป็นทักษะที่ได้มาจากประสบการณ์ การสังเกต การศึกษา และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการจัดการ

ทั้งนี้ ศิลปะทางการจัดการต้องอาศัยความคิดริเริ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจในศาสตร์ทางการจัดการ หมายถึง หลักการจัดการ ที่จะช่วยเป็นแนวทางให้ผู้จัดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ต้องเสี่ยง ดังนั้นศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการจึงเป็นสิ่งที่เสริมสร้างซึ่งกันและกัน คุณภาพแห่งศาสตร์และศิลป์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการ

2.2.2.2 การจัดการเป็นเรื่องที่มีจุดหมายแต่ไม่อาจวัดได้โดยตรง การจัดการ คือ การพยายามที่จะบรรลุผลเฉพาะอย่างซึ่งแสดงออกในรูปของวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ โดยมีความพยายามของกลุ่มบุคคลเป็นเครื่องช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งโดยธรรมชาติการจัดการจะเป็นสิ่งที่ไม่มีความเห็นหรือวัดได้โดยตรง แต่ก็อาจเห็นได้จากผลงานที่พอใจ ความพอใจของผู้ปฏิบัติงาน และผลผลิตของงานทั้งในด้านผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีขึ้น

2.2.2.3 การจัดการเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสำเร็จของเป้าหมาย โดยอาศัยความพยายามของผู้อื่นในอันที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้าให้ดีที่สุด ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของบุคคลเหล่านั้นว่าควรจะทำอะไร ทำอย่างไรถึงจะทำให้พวกเขาทำในสิ่งที่ควรจะทำ และมั่นใจว่าความพยายามของพวกเขาจะมีประสิทธิผล นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้บุคคลต่างๆ ทำงานร่วมกันได้ดี รวมทั้งภาวะที่ตอบสนองข้อได้เปรียบและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ จิตวิทยา สังคม การเมืองและวิทยาการด้วย

2.2.2.4 การจัดการเป็นเรื่องของการแข่งขัน ในปัจจุบันและอนาคตได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการในฐานะที่เป็นเครื่องมือการบริหารองค์การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้

การจัดการจึงจำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดกลยุทธ์ในทุกระดับขององค์กรที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน การจัดการจึงมุ่งสู่คุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ จากนิยามความหมายและลักษณะของการจัดการข้างต้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงให้นิยามความหมายของคำว่า “การจัดการวัฒนธรรม” ได้ว่า เป็นการดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.2.3 การจัดการวัฒนธรรมของไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีมรดกทางศิลปและวัฒนธรรมมากมาย และมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สืบมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีพระมหากษัตริย์และวัดเป็นศูนย์กลางในด้านศิลปและวัฒนธรรมของชาติ แต่ที่ผ่านมาศิลปและวัฒนธรรมของไทยไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างที่จะเป็น ทั้งยังขาดความรู้ และการวิจัยด้านวัฒนธรรม จึงเป็นสาเหตุให้เนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมไม่ชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) เช่น การบริหารจัดการทางวัฒนธรรมไม่ชัดเจน ขาดการมอบหมายหน้าที่เป็นการเฉพาะ ขาดการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นทางธุรกิจ วิชาการ และช่วงเทคนิคช่วงศิลปะไทย อีกทั้งการเปิดสัมพันธ์กับโลกภายนอก ทำให้เกิดการตื่นตัวในการท่องเที่ยว มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มคนเหล่านี้ได้นำเอาวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกับเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยเข้ามาเผยแพร่ด้วย ปัญหานี้จึงเป็นตัวการสำคัญที่ค่อยๆ มีอิทธิพลเหนือแนวคิดของเยาวชนไทยรุ่นใหม่ต่อไป

เมื่อสังคมโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกๆ ด้าน สังคมย่อยทั้งหลายจึงต้องปรับตัวอย่างเหมาะสมตามไปด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวายและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นมากมายโดยแก้ไขได้ยาก ดังนั้น เพื่อให้สังคมไทยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และเป็นการพัฒนาแบบแผนการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงมีความพยายามที่กำหนดแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาทางวัฒนธรรม พุทธศักราช 2529 ขึ้น เป็นนโยบายในระยะยาวของชาติ เพื่อหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนได้ยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งนโยบายฉบับนี้ได้กล่าวถึง แนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาทางวัฒนธรรม ไว้ในหมวดที่ 3 และวิธีการใน

การรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ไว้ในหมวดที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2529 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531: 15-19) สรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ในการดำเนินงานวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้มีการวางแผนวัฒนธรรมทั้งเป็นแผนระยะยาว แผนระยะสั้น แผนระดับชาติ และแผนระดับท้องถิ่นเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้วัฒนธรรมเจริญก้าวหน้าอย่างมีสมดุล นอกจากนี้ ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประสานแผนและระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากร เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ในการวางแผนวัฒนธรรมทุกระดับ ให้ถือว่าศาสนธรรมเป็นบ่อเกิดสำคัญของการประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่นๆ และการวางแผนวัฒนธรรมไม่จำกัดจะต้องอยู่แต่เฉพาะการทำนุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว การพัฒนาคนให้มีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในค่าของวัฒนธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมแก่ยุคสมัยก็ถือเป็นสิ่งจำเป็น

2. วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ในส่วนของการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายรูปแบบ ซึ่งอาจจะใช้วิธีต่อไปนี้ คือ

2.1 การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้มีการริเริ่มสร้างสรรค์บุกเบิก การประดิษฐ์คิดค้น การวิจัย และการพัฒนาทางวัฒนธรรม

2.2 การส่งเสริมและสนับสนุน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใดๆ ที่ช่วยให้นักบริหาร นักวิชาการ หรือผู้ประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การจัดงบประมาณสนับสนุน การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมด้านต่างๆ การยกย่องเชิดชูเกียรติ และอุปถัมภ์ศิลปิน นักประดิษฐ์คิดค้น และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

2.3 การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ คือ การจัดกิจกรรม หรือดำเนินการเพื่อนำวัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่น การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การจัดรายการโทรทัศน์และวิทยุ การใช้สื่อมวลชนประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรม

2.4 การจัดการบริการทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม ให้มีความรู้ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมถูกต้อง เช่น การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริการห้องสมุด การจัดแสดงนิทรรศการ การสาธิต การจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมตามเทศกาลและขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนกิจกรรมอื่นใดที่สามารถให้ประชาชนได้รับบริการต่างๆ เหล่านี้

2.5 การอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และฟื้นฟูวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ เพื่อพิทักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดสืบทอดมาจากอดีต แม้บางอย่างอาจไม่ใช่ประโยชน์ในปัจจุบันแล้วก็ตาม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ให้คงอยู่เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาร่องรอยของความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และสถานที่ใดๆ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

2.6 การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการให้ประชาชนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การจัดกิจกรรม และการดำเนินการทางวัฒนธรรม ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมในการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลือกสรรวัฒนธรรม และการส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

2.7 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการใดๆ ทางวัฒนธรรมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีการยอมรับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมของกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดหรือลดภาวะความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านั้น ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจนี้ นอกจากการให้ทุกกลุ่มชนมีความรู้ความเข้าใจ และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของกันและกันแล้ว ย่อมรวมไปถึงการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัติตามแนวทางวัฒนธรรมที่กลุ่มของตนได้เลือกสรรแล้ว หากการประพฤติปฏิบัตินั้นไม่เป็นพิษเป็นภัยหรือกระทบกระเทือนความมั่นคงของสังคมไทยโดยรวม

2.8 การจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมและดำเนินการเพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การลดอัตราการไม่รู้หนังสือ การบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง การจัดเนื้อหาทางวัฒนธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนโดยตรงและโดยอ้อม การเตรียมและพัฒนาบุคลากร โดยจัดการศึกษาเพื่อฝึกอบรมนัก

บริหาร นักวิชาการ ศิลปิน และนักเรียน นักศึกษาด้วยวิธีการในระบบและนอกระบบ โรงเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางศิลปะทุกแขนง สำหรับเด็กและเยาวชน

2.9 การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการในการปรับปรุงชุมชน ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม เครื่องอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค รวมทั้งการบริการอนามัย การเพิ่มพูนสิ่งดีงามและสิ่งบันเทิงใจในชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชน การจัดระบบงานและสิ่งแวดล้อมในสำนักงาน โรงงาน ในเรือกสวนไร่นา ตลอดจนสถานที่สาธารณะต่างๆ ให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม และมีความเพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2.10 การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะดีเด่นของหมู่คณะ และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และชักนำไปให้ประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะเด่น อันเป็นลักษณะเด่นของหมู่คณะและของประเทศชาติ

2.11 การชำระไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของความดีงามทางวัฒนธรรม ด้วยการจัดประกวดทาง วัฒนธรรม และกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งการป้องกันไม่ให้ความดีงามเหล่านั้นถูกบ่อนทำลาย

2.12 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับนานาประเทศ การศึกษาภาษาและวรรณกรรมของต่างชาติ การศึกษาภาษาไทยและวรรณกรรมของชนเผ่าไทยในประเทศต่างๆ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมและบุคลากรทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ การสนับสนุนให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอื่นเพื่อให้ตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับของไทย โดยหวังผลสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าในสังคมไทยและการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาติ

นอกจากแนวทางและวิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติให้สอดคล้องครอบคลุมงานวัฒนธรรมทั้งหมด เพื่อเป็นมาตรฐานในการบริหารงานวัฒนธรรมในภาพรวม โดย

กำหนดขอบข่ายงานวัฒนธรรมไว้ 8 ข่ายด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) ดังนี้

1. การวิจัยวัฒนธรรม คือ การค้นคว้า รวบรวม และเลือกสรรวัฒนธรรมจัดนำเข้าเป็นหมวดหมู่ แยกแยะให้เป็นรูปแบบ ระบบ และเอกลักษณ์แห่งรูปแบบนั้นๆ รวมทั้งคุณค่าและคุณประโยชน์ของวัฒนธรรมนั้นด้วย

2. การอนุรักษ์วัฒนธรรม คือ การรักษา คุณแลวัฒนธรรมให้คงอยู่ในเชิงปฏิบัติการ คือ การทำให้วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตมนุษย์ ให้ดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยกันกับชีวิตมนุษย์และสังคมนั้น ทุกยุคสมัยสืบไป

3. การฟื้นฟูวัฒนธรรม คือ การค้นหาวรรณกรรมที่หายสาบสูญจากการถ่ายทอดไปในระยะเวลาหนึ่งแล้วหรือตายแล้ว นำกลับมาแสดงหรือนำมาสู่วิถีชีวิตของมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดกระแสแห่งความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมขึ้น

4. การพัฒนาวัฒนธรรม คือ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ๆ จนก่อให้เกิดวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมขึ้น ในเชิงปฏิบัติการ คือ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญของงาม ความก้าวหน้า มั่นคงและมั่งคั่งแก่สังคมนั้นๆ

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรม คือ การสืบสานงานวัฒนธรรมทั้งรูปแบบ ระบบ และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมนั้นๆ รวมถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ทั้งปวง จากยุคหนึ่งไปสู่อีกหนึ่งต่อเนื่องสืบไปไม่ขาดสาย

6. การส่งเสริมวัฒนธรรม คือ การสร้างเหตุปัจจัย สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และวิวัฒนาการก้าวหน้าของวัฒนธรรม

7. การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ “บุคคลผู้มีความเป็นเลิศทางวัฒนธรรม” ประจำชาติ ในเชิงปฏิบัติการ คือ การฝึกอบรมบ่มเพาะบุคลากรทางวัฒนธรรมให้มีความเชี่ยวชาญจนบรรลุถึงความเป็นเลิศในวัฒนธรรมสาขานั้นๆ เช่น วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ กวีศิลป์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม วรรณกรรม เป็นต้น

8. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม คือ การแลกเปลี่ยนความเจริญอกงามของสังคมมนุษย์ระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งอาจจะดำเนินไปในรูปแบบของผู้ให้กับผู้รับ ผู้ชนะกับผู้แพ้ ผู้เจริญกับผู้ล่าหลัง หรือผู้ผลิตกับผู้บริโภคก็ได้

ข่างานวัฒนธรรมทั้ง 8 ประการนี้ เป็น “ภารกิจเชิงรุก” ซึ่งเกิดจากแนวความคิดที่ว่า งานวัฒนธรรมของไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็น “ภารกิจเชิงรับ” ซึ่งมุ่งการอนุรักษ์ การฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ เพียงส่วนเดียว ซึ่งเมื่อเปรียบไปแล้ว งานวัฒนธรรมของไทยที่ผ่านมาก็เหมือนกับ “การซ่อมแซมอดีต” เท่านั้นเอง ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ ภารกิจทางวัฒนธรรมข้างต้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับรูปแบบในการจัดการวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในเรื่องรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม เพอรานากันในงานวิจัยชิ้นนี้

2.2.4 หน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537ก) มองว่างานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ของสาธารณชนหรือเป็นภารกิจของสังคมส่วนรวม ส่วนหน่วยปฏิบัติการทางด้านวัฒนธรรมก็คือองค์กรทางสังคมทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ดังนั้นความสำเร็จของการรณรงค์และสืบสานวัฒนธรรม จึงมียุทธศาสตร์อยู่ที่ “มวลชนทั้งประเทศ” ซึ่งภารกิจหลักในการรณรงค์และสืบสานคือ การสร้างและขยายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ให้การออกมาสนับสนุนจากภาคประชาชนในการดำเนินงานอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง และให้มีการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับแผนการสืบสานทางวัฒนธรรมไทยต่อไป

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ยังได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายที่มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในประเทศไทย ดังนี้

1. ศูนย์วัฒนธรรม หน่วยงานเครือข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ดำเนินการให้จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปัจจุบันมีบทบาทในด้านวิชาการมากขึ้น ศูนย์วัฒนธรรมจึงเป็นหน่วยงานดำเนินงานวิชาการที่ค่อนข้างไปทางการให้การศึกษ ฝึกอบรม ประสานงานให้ความรู้ และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ สถานะ การจัดตั้ง ยุบ เลิก ระบบศูนย์วัฒนธรรมใหม่ให้มีความทันสมัยตามบริบทของสังคม

2.สภาวัฒนธรรม องค์กรภาคประชาชนที่มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกัน เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม มีการดำเนินงานในทุกระดับของชุมชน บทบาทของสภาวัฒนธรรมจะ เน้นหนักไปในด้านของการประชุมเชิงวิชาการด้านวัฒนธรรม แสวงหาคำความรู้ใหม่ๆ และ ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มาถ่ายทอด เผยแพร่สู่สังคม โดยให้ ชุมชนนำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคมในที่สุด

3.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือรัฐบาลท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการที่ สามารถเข้าถึงประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้มากที่สุด บทบาทหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับงานด้าน วัฒนธรรมจะเป็นไปในลักษณะของการรักษา ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่เป็นภาคีเครือข่ายดำเนินงานวัฒนธรรมที่ จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

4.สมาคม/มูลนิธิ เป็นองค์กรเครือข่ายภาคเอกชน ภายใต้การกับ ดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ เพื่อการกุศล การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือสาธารณประโยชน์อย่างอื่น มิได้เป็นไปในทางของการ แสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน

5.พิพิธภัณฑ์ เป็นการนำความคิดเชิงพิพิธภัณฑ์วิทยา มาผสมผสานกับการถ่ายทอดทาง วัฒนธรรม โดยวิธีการศึกษาโดยอ้อมหรือนอกระบบ พิพิธภัณฑ์จึงเป็นแหล่งสะสมความรู้ของ มนุษย์ และรวบรวมวัฒนธรรมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น อาจกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑ์ได้รวบรวมเอาความรู้ ทุกสาขาอาชีพตลอดจนประสบการณ์ชีวิตมาเก็บรวมกันไว้ไม่ให้สูญหาย

6.ภาคีเครือข่ายอื่นๆ นอกเหนือจากภาคีเครือข่ายหลัก ตัวอย่างเช่น ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต เป็นต้น

ทั้งนี้ นอกจากภาคีเครือข่ายที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีองค์กรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชนจำนวนมากที่ต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรมทั้งสิ้น ด้วยเพราะแนวคิดที่ว่า “งาน วัฒนธรรมไม่ได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของ สาธารณชนหรือเป็นการกิจของสังคมส่วนรวม” ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสาน การดำเนินงานระหว่างองค์กรเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสืบสานวัฒนธรรมในรูปแบบที่ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างจาก

หน่วยงานและภาคเครือข่ายที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยในข้อที่ 2

2.2.5 ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) กล่าวถึง ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในระดับจังหวัดและอำเภอ ว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดจากปัญหาที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.2.5.1 ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับนี้ไม่มีบุคลากรในสังกัดโดยตรง จึงทำให้ขาดบุคลากรที่เอาใจใส่กับงานด้านวัฒนธรรมอย่างจริงจัง

2.2.5.2 ปัญหาด้านงบประมาณ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณให้เพียงเล็กน้อย จึงทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในระดับนี้ไม่สามารถจัดทำโครงการในลักษณะกว้างและลึกได้ทั่วถึงในทุกพื้นที่

2.2.5.3 ปัญหาด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ในสภาพปัจจุบันยังขาดแคลนอาคารสถานที่ ห้องทำงานที่เป็นเอกเทศในการทำงาน ตลอดจนวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

2.2.5.4 ปัญหาความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากบุคลากรในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม จึงมองไม่เห็นความสำคัญอันเป็นผลทำให้ขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาและเผยแพร่วัฒนธรรมในระดับนี้

2.2.5.5 ปัญหาโครงสร้างและระบบบริหารงานวัฒนธรรม ระบบโครงสร้างการบริหารงานในระดับนี้ถูกมองว่าเป็นระบบที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความชัดเจนในการกำหนดนโยบายและบทบาทหน้าที่ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรในรูปของคณะกรรมการยังให้ความสำคัญต่องานวัฒนธรรมน้อย

ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมข้างต้น ยังสามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพขึ้นได้ แต่สิ่งที่ถือว่าเป็นอุปสรรคอยู่ค่อนข้างมาก ได้แก่ ระบบบริหารงานวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่นที่ยังอยู่ในภาวะกระจัดกระจาย ซึ่งควรที่

จะมีการแก้ไขและ ปรับปรุง โครงสร้าง และการจัดองค์กรด้านการบริหารงานและส่งเสริมงานด้าน วัฒนธรรมเสียใหม่ให้สอดคล้อง และประสานกันตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับบริหาร ระดับปฏิบัติ และระดับวิจัยและพัฒนา ในทุกภาคส่วน ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้าน วัฒนธรรม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยข้อใดข้อหนึ่งที่เป็น อุปสรรคในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน

2.3.1 ความหมายของวัฒนธรรมเพอรานากัน

ในอดีตชาวจีนมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน ไปตามเมืองท่าที่สำคัญต่างๆ และด้วยความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมของชาวจีนจึงเกิดชุมชนจีน เรียกกันว่า “ไชน่าทาวน์” (Chinatown) ซึ่งเป็นแหล่งที่ รวมความเป็นชนชาติจีน เป็นที่ประกอบธุรกิจการค้า และเป็นที่แสดงออกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะคนเชื้อสายจีนในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ จากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน โดยเฉพาะในแถบคาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย (Nusantara) ซึ่งประกอบด้วย เมืองมะละกา (Malacca) และเมืองปีนัง (Penang) ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ (Singapore) และหมู่เกาะชวา (Java) ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้ก่อกำเนิดสายเลือดลูกผสมจีน และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ ที่มีเอกลักษณ์ เรียกว่า “Peranakan” (เปอรานากัน) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Baba-Nyonya (บาบ๊า-ยา หยา) (พุมรี อรรถรัฐเสถียร, 2556)

ช่วงต้นศตวรรษที่ 15 เจิ้ง เหวอ (Zheng He) ได้รับคำสั่งจากกษัตริย์จีนให้ออกเดินทางมายัง คาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย พร้อมทั้งนำเครื่องราชบรรณาการมามอบให้กับสุลต่านเมืองมะละกา ซึ่งในขณะนั้นเป็น รัชสมัย Parameswara (Sultan Iskandar Shah ผู้ค้นพบเมืองมะละกา) ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมะละกาจึงถือกำเนิดขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1459 กษัตริย์จีนได้ส่งเจ้าหญิง ฮัง ลี โป (Hang Li Po) เดินทางมายังเมืองมะละกา เพื่อแต่งงานกับสุลต่าน Mansur Shah หลังจากนั้นชาวจีนก็อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกราก ณ เมืองมะละกามากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ฮกเกี้ยน (Hokkien) อันนำไปสู่การแต่งงานข้ามเชื้อชาติจนถือกำเนิดลูกหลานเลือดผสมระหว่างจีน

กับมลายู ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของชาวจีนเพอรานากัน (Petite nyonya, 2009 อ้างใน พุมรี วรรธรัฐเสถียร, 2556) นอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติอื่นๆที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำให้เกิดสายเลือดผสมระหว่างชนพื้นเมืองกับชาวต่างชาติมากมาย ดังนั้นจึงสามารถแบ่งชาวเพอรานากันตามเชื้อชาติผสมได้เป็น 4 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มชาวจีนเพอรานากัน (Peranakan Chinese) กลุ่มชาวอาหรับเพอรานากัน (Peranakan Arabs) กลุ่มชาวดัตช์เพอรานากัน (Peranakan Dutch) และกลุ่มชาวอินเดียเพอรานากัน (Peranakan Indians) แต่ด้วยกลุ่มชาวจีนเพอรานากันเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่และมีบทบาทในสังคมทำให้คำว่า “เพอรานากัน” ถูกใช้อ้างถึงเฉพาะกลุ่มชาวจีนเพอรานากันเท่านั้น (Encyclopedia Britannica, 2012 อ้างใน พุมรี วรรธรัฐเสถียร, 2556)

ในต้นศตวรรษที่ 19 ชาวจีนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ชาวจีนเลือดผสมเจือจางลงจนแทบจะเป็นจีนเต็มตัว ถึงอย่างไรวัฒนธรรมเพอรานากันก็ยังดำเนินอยู่ตราบจนกระทั่งจนปัจจุบัน เห็นได้จากสถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือนแบบชิโน โปรตุเกสที่ยังคงมีผู้คนอาศัยอยู่ และภาษาที่ชาวจีนเพอรานากันใช้พูดคุยสื่อสารกันมักจะผสมคำจีน มลายู และอังกฤษ นอกจากนี้อาหารก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน โดยชาวเพอรานากันจะนำเครื่องปรุงของท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาหาร อีกทั้งการแต่งกายของชาวเพอรานากันก็เป็นแบบมลายู เรียกว่า ซุคบาบา-ยาหยา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายที่ผสมผสานรูปแบบของชาวจีนและชาวมลายูเข้าด้วยกันอย่างสวยงาม โดยผู้หญิงจะสวมเสื้อผ้าหน้าตัวยาว มีแขนยาว และฉลุลายดอกไม้ พร้อมทั้งติดเข็มกลัดที่ลวดลายงดงาม 3-4 ชิ้นต่อตัว แล้วนุ่งผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นผ้าพื้นเมืองของมลายู และสวมรองเท้ายกที่ปักด้วยลูกปัดหลากสีเป็นลวดลายต่างๆ ส่วนผู้ชายแต่งกายคล้ายแบบจีนดั้งเดิมหรือแต่งกายด้วยสูทแบบตะวันตก รวมถึงเครื่องใช้ต่างๆ เช่น เครื่องถ้วยชานยา (Nyonya Wares) ที่เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงระดับชั้นชนของชาวเพอรานากัน ถ้าชนชั้นสามัญจะใช้เครื่องลายครามที่มีคุณภาพปานกลาง และมีลวดลายที่พบเห็นได้ทั่วไป ส่วนเครื่องถ้วยชานยาที่มีคุณภาพดีฝีมือการลงยาสีประณีตสวยงามแสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งของชนชั้นสูงที่ร่ำรวย (นิลิต มโนตั้งวรพันธุ์ และคณะ, 2553 อ้างใน พุมรี วรรธรัฐเสถียร, 2556)

สำหรับในประเทศไทยชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มาจากภาคใต้และภาคตะวันออกของจีน เพราะเมืองเหล่านี้ติดกับชายทะเล เป็นเมืองท่า มีเรือสินค้าจอดส่งสินค้าและรับสินค้ามากมายจึงสามารถเดินทางออกนอกประเทศได้ง่าย ชาวจีนที่อพยพเข้าสู่

ประเทศไทยมาก คือ พวกจีนฮกเกี้ยน จากมณฑลฟูเจี้ยน (สุทิววงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2544 อ้างใน ฤดี ภูมิภูถาวร, 2553) ซึ่งมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เนื่องจากพระองค์เป็นนักการค้าโดยเฉพาะการค้าสำเภา และต้องการจะเปิดตลาดการค้าเสรี ชาวจีนจึงเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยตามหัวเมืองต่างๆ เนื่องจากภูเก็ตเป็นเส้นทางการค้า ซึ่งในช่วงแรกก็เข้ามาทำเหมืองแร่ในเมืองปีนังและสิงคโปร์ซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ และมีการติดต่อค้าขายกับภูเก็ตมานานแล้ว เมื่อเห็นว่าภูเก็ตเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีแร่ดีบุกอยู่มาก ประกอบกับรัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมให้ทำเหมืองแร่ ซึ่งกลุ่มคนจีนเหล่านี้มีทักษะและความชำนาญในการทำเหมืองแร่อยู่แล้ว จึงเข้ามาทำเหมืองทั้งที่เป็นนายเหมืองและเป็นกรรมกร

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ความต้องการดีบุกในตลาดโลกเพิ่มขึ้นมาก เป็นเหตุให้การทำเหมืองขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเกิดการขาดแคลนแรงงาน ในปี พ.ศ. 2444 พระยารัษฎานุประดิษฐ์จึงแก้ปัญหาโดยการจัดเรือไปรับคนจีนที่เมืองเอ๋หมิงมาภูเก็ตปีละสามเที่ยว คนจีนในภูเก็ตจึงเพิ่มจำนวนขึ้นจนกลายเป็นคนหมู่มากในอำเภอเมืองภูเก็ต และสร้างความรุ่งเรืองให้แก่เมืองภูเก็ตอย่างมาก (กุศล เอี่ยมอรุณ, 2549) ฐานะทางสังคมของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาทำมาหากินในเมืองภูเก็ตนั้นสามารถมองอย่างกว้างๆ ว่ามีอยู่ 2 พวก คือ พวกที่เข้ามาอยู่ก่อนและประกอบอาชีพที่ตนถนัด เช่น อาชีพประมง มักจะตั้งรกรากริมทะเล เช่น ชุมชนบางเหนียว ชุมชนบ้านก้อจ้าน ซึ่งมีฐานะค่อนข้างยากจน จนถึงปานกลาง กลุ่มคนจีนกลุ่มนี้บางคนมีความคิดที่จะกลับประเทศ โดยจะส่งเงินกลับบ้านที่ประเทศจีน หาเงินได้เท่าไรส่งกลับบ้านหมด อีกพวกหนึ่งคือชาวจีนที่ต้องการมาตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินใหม่ พวกนี้จะเก็บออมเงินเพื่อสร้างฐานะให้กับตนเอง ทำให้บางคนเข้ามาเป็นกู่เหมืองสามารถพัฒนาตัวเองเป็นนายเหมืองได้ ส่วนหนึ่งเป็นชาวจีนที่มาตั้งตัวในปีนัง มะละกา (มาเลเซีย) เมดาน (อินโดนีเซีย) เป็นคนจีนมีฐานะ จึงอพยพเข้ามาทำธุรกิจการค้าทางทะเลโดยเรือกลไฟระหว่างภูเก็ต-ปีนัง ต่อมาเห็นลู่ทางดีจึงอพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุกและนำวิธีการทำเหมืองแร่ในแหลมมลายูมาใช้ในภูเก็ต กลุ่มคนพวกนี้ฐานะค่อนข้างดีถึงร่ำรวย (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2553)

จากการที่ชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพออกจากมณฑลฟูเจี้ยนเข้ามาตั้งหลักแหล่งบริเวณดินแดนแถบปลายแหลมมลายู บริเวณช่องแคบมะละกา และบางส่วน ได้อพยพมาถึงภูเก็ตซึ่งขณะนั้นเรียกว่า เมืองทองคำ เนื่องจากชายหนุ่มจีนเหล่านั้นเดินทางมาในลักษณะคนโสดหรือเป็นเด็กชายที่

ยังไม่โตเต็มวัย เดินทางมากับพี่ชายหรือญาติพี่น้องมาเป็นหนุ่มในดินแดนแถบนี้ จึงมาสร้างครอบครัวใหม่กับคนท้องถิ่น ทำให้เกิดคำว่า ลูกผสม ซึ่งชาวภูเก็ตเรียกกันทั่วไปว่าพวกบาบ๋า (ฤทธิภูมิภูถาวร, 2553)

คำว่า บาบ๋า-ยาหยา แยกได้เป็น 2 คำ คือ Baba มีความหมายใช้เรียก เด็กชาย ที่เกิดในพื้นที่ช่องแคบมะละกา (Straits-Born Males) ไม่ว่าจะเป็นชนชาติไหนก็ตาม เช่น เด็กชายเชื้อชาติอังกฤษ เด็กชายเชื้อชาติจีน หรือเด็กชายเชื้อชาติยุโรป เป็นต้น ในขณะที่คำว่า Nyonya ใช้เรียก เด็กผู้หญิง ดังนั้น จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่า บาบ๋า-ยาหยา หรือ Baba-Nyonya หมายถึง ลูกหลานที่เกิดในพื้นที่ช่องแคบมะละกา ไม่ว่าจะเป็นชนชาติไหนก็ตาม (Kim, 2009 อ้างใน อุมพร มุณีแนม และพงศ์บวร สุวรรณณัฐโชติ, 2558)

ในขณะที่โกศล แดงอุทัย (2551 อ้างใน สุกัญญา พลุพงศ์, 2555) อธิบายว่า คำว่า “เพอรานากัน” (Peranakan) เป็นภาษามลายู ที่แปลว่า ผู้ที่เกิดในท้องถิ่น ซึ่งจะหมายถึงความถึง ลูกครึ่งที่เกิดจากชาวจีนแต่งงานกับชาวท้องถิ่นที่เป็นมาเลย์หรืออินโดนีเซีย หากเป็นชายเรียกว่า "บาบ๋า" (Baba) เป็นหญิงเรียก "ยอนย่า" (Nyoya) ในประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย นิยมใช้ "เพอรานากัน" ในการเรียกกลุ่มชน ซึ่งแตกต่างกับจังหวัดภูเก็ตที่จะนิยมเรียกว่า "บาบ๋า" หมายถึงกลุ่มชนและเรียกทั้งชายและหญิงว่า "บาบ๋า" ทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามถือว่ามีที่มา คือ เป็นลูกครึ่งเชื้อสายจีนเช่นกัน เพื่อความเป็นสากลจึงใช้คำว่า "เพอรานากัน" ในการติดต่อกับเพื่อนบ้านชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ

พุมรี อรรถรัฐเสถียร (2556) กล่าวว่า เพอรานากัน เป็นวัฒนธรรมเป็นผลที่กำเนิดขึ้นจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน โดยเฉพาะในแถบคาบสมุทรมาลายู-อินโดนีเซีย ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ก่อกำเนิดสายเลือดลูกผสมขึ้น จากการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและคนพื้นถิ่นเข้าด้วยกัน เกิดการสร้างวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง อาทิ วัฒนธรรมการแต่งกาย สถาปัตยกรรมและอาหารการกิน เป็นต้น ส่วนในประเทศไทยจะปรากฏวัฒนธรรมเพอรานากันได้ในบริเวณจังหวัดชายฝั่งอันดามัน เช่น จังหวัดพังงา จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล และจะเห็นเด่นชัดที่สุดในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากบรรพชนชาวภูเก็ตสืบเชื้อสายมาจากชาวจีนเพอรานากันในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย จากสายสัมพันธ์อันใกล้ชิดนี้ ทำให้ภูเก็ตเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมเพอรานากันที่ไม่แตกต่างไปจากที่อื่น

สิ่งที่น่ารู้คือ ชาวเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตจะถูกเรียกโดยรวมว่า “บาบ๋า” โดยในที่นี้จะหมายความถึงลูกหลานของคนจีนที่เกิดในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง โดยไม่จำเป็นต้องมีเชื้อสายพื้นเมืองดังเช่นความหมายของเพอรานากัน (บรรเจิด ตันติวิท, 2549) ทั้งนี้ ความเป็นเพอรานากันจะปรากฏให้เห็นในรูปแบบของอาคารบ้านเรือน อาหารการกินและประเพณีที่ดั้งเดิม ความโดดเด่นของวัฒนธรรมที่หลอมรวมกันเป็นวัฒนธรรมของเมือง “ภูเก็ต” ในปัจจุบัน ความหลากหลายที่ถูกนำมารวมไว้ในวัฒนธรรมเพอรานากัน ทำให้เพอรานากันเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่น่าสนใจและสมควรที่จะได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์ไว้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป (แก้วกุดัน, 2556)

2.3.2 เอกลักษณะของวัฒนธรรมเพอรานากัน

การเป็นเพอรานากันนั้น เชื้อชาติอาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญมากนัก ที่สำคัญคือวัฒนธรรมของเพอรานากันที่ได้หล่อหลอมวัฒนธรรมของชนชาติจีนกับของคนพื้นเมืองเข้าด้วยกัน ซึ่งวิวัฒนาการวัฒนธรรมเพอรานากันที่มาเลเซียได้ดำเนินมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 600 ปี ในขณะที่ภูเก็ตมีประวัติมาอย่างน้อยสองร้อยปี แต่เนื่องด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และสังคมของภูเก็ตกับเพื่อนบ้านมีความแตกต่างกัน วัฒนธรรมเพอรานากันของทั้งสองแห่งจึงแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ โดยหลักใหญ่ของวัฒนธรรมแล้วมีความคล้ายคลึงกันมาก (บรรเจิด ตันติวิท, 2549) ซึ่งแสดงถึงการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่นภูเก็ตกับความเป็นจีน ตลอดจนอิทธิพลจากดินแดนใกล้เคียง เช่น ปีนัง มะละกา รวมถึงอิทธิพลของตะวันตก ที่เชื่อมโยงเข้าเป็นวัฒนธรรมภูเก็ตเป็นวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวและสืบทอดมาอย่างยาวนาน (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2553)

อัตลักษณ์ในเรื่องของภาษาเป็นความโดดเด่นเฉพาะตัวของวัฒนธรรมเพอรานากัน เนื่องจากภาษาของชาวเพอรานากันจะใช้ภาษาพื้นเมืองเสียส่วนใหญ่ และจะประกอบด้วยภาษาจีน สกเกี้ยนหลายคำเป็นคำหลัก แต่ทั้งนี้ ภาษาพื้นเมืองก็จะมี ความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ในส่วนของภูเก็ตจะเป็นภาษาไทยที่มีสำเนียงในแบบเฉพาะของภูเก็ต (บรรเจิด ตันติวิท, 2549) ซึ่งมีความแตกต่างไปจากภาษาของภาคใต้ทั่วไป กล่าวคือ มีพื้นเป็นภาษาใต้ แต่มีศัพท์ของภาษาอื่นแทรกอยู่มากมาย ทั้งในด้านสำเนียงของภาษา การใช้คำเรียกชื่อสถานที่หรือสิ่งของต่างๆ เนื่องจากภูเก็ตมีคนหลายเชื้อชาติหลายภาษาเข้ามา มีอิทธิพลเหนือคนพื้นเมืองในภูเก็ต โดยเฉพาะคนจีน ฉะนั้น ภาษาของชาวภูเก็ตจึงเป็นภาษาทับศัพท์ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาไทย และภาษาพื้นเมือง

ปะปนกันไปโดยตลอด และถือว่าเป็นภาษาเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูเก็ตเท่านั้น (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550)

การแต่งกายของชาวเพอรานากันเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน โดยความโดดเด่นจะอยู่ที่การแต่งกายของผู้หญิง เป็นการผสมผสานระหว่างแนวการแต่งกายของผู้หญิงมาเลเซียกับจีน คือ ยังคงใช้ผ้าถุงโสร่งปาเต๊ะแบบมาเลเซีย สวมเสื้อคลุมยาวคอปิด คล้ายลักษณะการแต่งกายของผู้หญิงชาวจีน เป็นความสามารถในการประยุกต์รูปแบบของเสื้อผ้าให้กลมกลืนกับสังคม และในขณะเดียวกันก็มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งวัฒนธรรมการแต่งกายเหล่านี้ภูเก็ตได้รับอิทธิพลมาจากปีนัง (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2553) นอกจากนี้เรื่องเสื้อผ้าแล้ว การแต่งกายแบบเพอรานากันนั้น ยังประกอบด้วยเครื่องประดับต่างๆ ที่ล้วนแล้วแต่ช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้ผู้สวมใส่ เครื่องแต่งกายนำหลงไหลชวนมองมากยิ่งขึ้น ซึ่งการมีเครื่องประดับของชาวภูเก็ตนั้น นอกจากจะเป็นการแสดงฐานะของผู้สวมใส่แล้ว ยังเป็นการบ่งบอกถึงความมานะในการทำงานของแต่ละบุคคลด้วย (สุกัญญา พลพงษ์, 2555)

อาหารภูเก็ตเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน การนำเอาส่วนที่ดีที่สุดจากสองวัฒนธรรมมาผสมรวมกันได้อย่างกลมกลืน ซึ่งจะมีการปรับปรุงและวิวัฒนาการแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ยังคงสามารถบ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชาวเพอรานากันได้เป็นอย่างดี (สาโรจน์ มีวงษ์สม, 2553) อาหารของชาวเพอรานากันจึงมีความหลากหลาย และหลายอย่างถูกปรุงด้วยของที่มาจากเมืองจีน เนื่องจากคนจีนกินรสเผ็ดไม่ค่อยได้ ภรรยาพื้นเมืองก็พยายามใส่เครื่องปรุงที่เป็นพริกหรือรสจัดให้น้อยที่สุด ซึ่งอาหารและขนมหลายอย่างของภูเก็ตจะมีความเหมือนหรือคล้ายกับของมาเลเซีย ยกตัวอย่างเช่น หมูฮ้อง ที่ถูกปรุงโดยเครื่องเทศ คนที่ไม่ชอบเครื่องเทศก็จะมี หมูเต๋อ้าว อาหารจานเด็ดอีกอย่างหนึ่งก็คือ กะหรีไหมฝืน ที่นำเอาเส้นหมี่หุ้่นของจีนมาราดด้วยแกงกะหรี ซึ่งทำให้ไม่เผ็ดนัก เป็นต้น แต่ก็มีหลายอย่างที่เป็นของภูเก็ตแท้และเป็นทีลือชื่อของภูเก็ตอย่างเช่น น้ำซุบ หรือน้ำพริกขำ เป็นต้น (บรรเจิด ต้นดิวิท, 2549) เป็นสูตรลับเฉพาะที่ถ่ายทอดผ่านคนในครอบครัว และหลายอย่างเป็นวัตถุดิบที่มีเฉพาะในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต อาหารของภูเก็ตจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะหาทานที่อื่นไม่ได้ ทั้งยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในทุกเทศกาล พิธีกรรมความเชื่อ ตลอดจนถึงวิถีชีวิตของคนภูเก็ตมาอย่างยาวนาน

นอกเหนือไปจากภาษา การแต่งกาย และอาหาร อาคารบ้านเรือน ถือเป็นหนึ่งเสน่ห์ที่ชาวภูเก็ตภาคภูมิใจและพร้อมที่จะอวดโฉมความงดงามเหล่านั้นให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส ลักษณะ

บ้านเรือนที่ปลูกสร้างผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมจีนกับสถาปัตยกรรมโปรตุเกส ซึ่งเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่เดินทางมายังภูเก็ต และได้นำสถาปัตยกรรมมาเผยแพร่ยังเมืองต่างๆ แถบนี้ เช่น ปีนัง สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียสถาปัตยกรรมแบบชิโน-โปรตุเกส จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่พบเห็นอยู่แถบจังหวัดทางฝั่งอันดามันของไทยตลอดถึงประเทศมาเลเซีย จนกระทั่งสถาปัตยกรรมแบบชิโน-โปรตุเกสได้แพร่กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทางภาคใต้ของไทยอย่างแพร่หลาย เช่น ภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง สงขลา เป็นต้น (กรีน มณี โชติ, 2551) ในจังหวัดภูเก็ตนี้ส่วนใหญ่เป็นผลงานของชาวจีนเมืองมะละกา ถูกสร้างขึ้นเป็นจำนวนมากราวปลายรัชกาลที่ 5 ซึ่งปัจจุบันหลงเหลืออยู่ไม่มากนัก บางหลังชำรุดทรุดโทรมและบางหลังก็ได้รับการบูรณะปรับปรุงเพื่อให้คงสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งหากจำแนกประเภทของอาคารชิโนโปรตุเกสในจังหวัดภูเก็ตตามประโยชน์การใช้สอย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1.บ้านตึกแถว มีลักษณะเป็นห้องแถวเรียกต่อกันเป็นห้องๆ ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย ส่วนชั้นล่างเป็นที่ประกอบธุรกิจ 2.บ้านเดี่ยวแบบคฤหาสน์ เป็นอาคารที่บ่งบอกถึงฐานะของผู้อยู่อาศัย เช่น เป็นเจ้าเมือง เศรษฐี หรือคหบดีของจีน มีลักษณะเป็นหลังเดี่ยวขนาดใหญ่และมีกำแพงล้อมรอบ เอกลักษณ์ของ อาคารชิโน-โปรตุเกส คือการตกแต่งลวดลายหน้าอาคาร ซึ่งมีวิธีการสร้างสรรค์ลวดลาย 2 วิธีการด้วยกัน คือ วิธีการทางจิตรกรรมและวิธีการทางประติมากรรม ตึกเก่าเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วเมืองภูเก็ต ซึ่งย่านที่พบอาคารเก่าอย่างหนาแน่น คือ บนถนนกลาง ถนนดิบุก ถนนกระบี่ ถนนพังงา ถนนเขาวราช และซอยรมณีย์ รวมทั้งถนนใกล้เคียง (วุฒิ วัฒนสิน, 2547)

นอกจากนี้ ชาวเพอรานากันยังมีประเพณีความเชื่อต่างๆ ที่หลากหลาย บ้างก็ทำตามอย่างคนจีน บ้างก็ทำตามคนพื้นเมือง และหลายๆ อย่างที่มีการดัดแปลงให้เข้ากับตนเอง (บรรเจิด ดันดีวิท, 2549) เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีแต่งงานของชาวภูเก็ตมีลักษณะการผสมผสานกันทั้งจีนไทย ฝรั่งเศส กลายเป็นไทยจีน น้อย ฝรั่งเศส กลายเป็นไทยจีน น้อย ฝรั่งเศส คือ มีการนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550) ซึ่งในปัจจุบันมีการสืบสานประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์ที่ถูกทิ้งร้างไว้นาน นั่นคือ การรื้อฟื้นประเพณีแต่งงานของชาวบาบ๋าแบบจีนโบราณขึ้น โดยเชิญชวนคู่บ่าวสาวทุกเชื้อชาติเข้าแต่งงานจริง ในแบบชาวบาบ๋าภายใต้ชื่องานว่า “วิวาห์บาบ๋าภูเก็ต” (หรั่ง, 2556) โดยได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน มีการทำงานในลักษณะเครือข่ายบริหารจัดการร่วมกันในหลายองค์กร เพื่อวัตถุประสงค์ของสืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมและยังเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดภูเก็ตในฐานะจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคู่

แต่งงาน นอกจากนั้นยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในภูเก็ต (แก้วกุดั่น, 2556) ที่ขณะนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้บันทึกประเพณีสำคัญนี้ไว้ในปฏิทินเที่ยวไทย ในวันอาทิตย์สัปดาห์ที่สามของเดือนมิถุนายนของทุกปี (หรั่ง, 2556) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลในการจัดการวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณี โบราณของภูเก็ตให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง

ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ ศึกษาถึงการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต อันได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร บ้านเรือน และประเพณีความเชื่อ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เนื่องจากมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของประเทศไทย

2.4. แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน

2.4.1 ความหมายของความยั่งยืน

ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีบทบาทเป็นอย่างมากในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกจึงมีผู้ให้นิยามความหมายของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ไว้หลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วมีความหมายใกล้เคียงกัน (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2547) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่า คือ กระแสของการพัฒนาทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมที่ทั่วโลกกำลังเคลื่อนไหว เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทั้งหลายอย่างรู้คุณค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของความยั่งยืนได้ 3 ประการ คือ

- 1) เป็นการพัฒนาที่คงรักษาขบวนการทางนิเวศน์ที่เป็นหลักๆ เอาไว้และเป็นระบบที่สามารถพยุงสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหลายไว้
- 2) การพัฒนาแนวนี้ต้องรักษาความหลากหลายของสรรพสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ต่างๆ ไว้
- 3) จะต้องเกิดความมั่นคงในการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศน์ได้อย่างถาวร เพื่อให้เกิดผลที่จะตอบสนองความต้องการของโลกปัจจุบันและโลกในอนาคต ผู้คนในท้องถิ่นต่างต้นตอที่จะนำมรดกภูมิปัญญาไทยกลับมาใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคม กล่าวคือ การกระทำทั้งหลายจะอยู่ในวิถีของธรรมชาตินั่นเอง

จากความหมายของ ชนัญ วงษ์วิภาค จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่มีความครอบคลุมในทุกด้านทุกมิติ โดยมีเป้าหมายหลักของ การพัฒนา คือ คุณภาพชีวิตของมนุษย์ ในสังคมทั้งในยุคปัจจุบันและในรุ่นต่อไป ทั้งนี้ ชนัญ วงษ์วิภาค (2549) ยังได้สรุปสาระสำคัญของการพัฒนา ทฤษฎีการด้านวัฒนธรรมแบบยั่งยืนไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งการศึกษา ซึ่งจะช่วยรักษาขบวนการของวัฒนธรรมที่เป็นหลักๆ เอาไว้ และเป็นระบบที่สามารถพ่วงสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหลายไว้ด้วย
2. การพัฒนาแนวนี้ต้องรักษาความหลากหลายของวัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ ไว้
3. จะต้องบังเกิดความมั่นคงในการใช้ประโยชน์ของวัฒนธรรมเพื่อคนรุ่นหลังด้วย

นอกจากนี้ มยุรี ถาวรพัฒน์ (2557) มองว่า ภาษา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนมีคุณค่าและควรค่าแก่การดูแลรักษา เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้เข้าใจถึงรากเหง้าและตัวตนของคนในชาติเพิ่มขึ้น ในขณะที่สภาวะปัจจุบันภาษาและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติและขาดความตระหนัก ภาษาและวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ก็จะเสื่อมสลายไป ฉะนั้น การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นจะเกิดขึ้นได้และมีความยั่งยืนต้องเกิดจากจิตใจที่อยากจะทำผนวกกับกระบวนการทำงานแบบคู่ขนานระหว่างนักวิชาการจากภายนอกกับคนภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประกอบ โคตรมีทอง (2551) ที่กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมต้องมีชุมชนที่มีชีวิตเป็นผู้ปฏิบัติ เนื่องจากองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน คือหัวใจของการพัฒนาแบบยั่งยืน ในขณะที่วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนทั้งหมดในชุมชนหรือสังคมที่เชื่อมโยงแบบบูรณาการในทุกมิติ วัฒนธรรมเป็นความเชื่อ ระบบคุณค่า และการปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคม การพัฒนาแบบยั่งยืนจึงต้องเป็นการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป เพื่อให้เกิดความสมดุล เมื่อสมดุลก็จะยั่งยืน

ทั้งนี้ คำว่า ยั่งยืน ที่ใช้แทนคำว่า Sustainable ในภาษาอังกฤษนั้น แท้จริงแล้วมิได้หมายถึง แต่เพียง อยู่ยาวนาน มีชีวิตอยู่ยาวนาน คง ทน ดังคำในภาษาไทย แต่หมายถึง ภาวะที่ถูกใช้ไปแล้ว แต่ยังสามารถเลี้ยงตัวเอง สร้างตัวเองขึ้นทดแทนใหม่ได้ โดยไม่ดับสูญโดยสิ้นเชิง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2552) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ความยั่งยืน คือ ผลที่ได้จากการจัดการวัฒนธรรม กล่าวคือ สามารถรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต

2.4.2 วัฒนธรรมกับการพัฒนา

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Capital) เป็นทุนที่เป็นนามธรรม แต่ก็มี ความสำคัญต่อการเป็นชุมชนและความเป็นปึกแผ่นของชุมชนเป็นอย่างมาก ทุนทางสังคมจะเน้น ความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน เกิด ความไว้วางใจกัน และเกิดเป็นความร่วมมือในลักษณะกลุ่มหรือเครือข่ายซึ่งเป็นรูปแบบ ความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติ (Norm) แบบเดียวกัน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) แต่ ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมมีความหลากหลาย แตกต่างกันในระดับการพัฒนาทั้งภายในสังคมและระหว่าง สังคม แนวคิดและวิธีการดำเนินการพัฒนาจึงมีความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับค่านิยมและ ทัศนคติที่ต่างกัน การจะเข้าในการพัฒนานั้นจำเป็นจะต้องศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่อธิบายว่าสังคมทำงาน อย่างไร ด้วยศักยภาพของมนุษย์กับความยุติธรรมทางสังคม ทำให้สามารถสร้างกระบวนการพัฒนา ที่มีพลวัต ความสมดุลและความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2552)

คำว่า “การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่วางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า (Planned and Directed Change) กล่าวคือ การพัฒนาเป็นการจงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นใน สิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือชุมชนสังคมหนึ่งใด โดยกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง หรือเป้าหมายของ การเปลี่ยนแปลงไว้ล่วงหน้า และมีแผนการดำเนินการเป็นขั้นตอน ประกอบด้วยรายละเอียด นั้น แปลว่า การพัฒนา จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551) ซึ่งหากเป็น การพัฒนาวัฒนธรรม จะหมายความถึง การทำให้วัฒนธรรมได้รับการปรับปรุงและปรับตัวให้มีคุณค่า สมสมัย และเกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมที่กำลังเป็นความจริงอยู่ในปัจจุบัน และกำลังก้าว เดินต่อไปในอนาคต ส่วนในการพัฒนาด้วยวัฒนธรรม หรือการใช้วัฒนธรรมในการพัฒนา หมายถึง การนำเอาประสบการณ์ ความชัดเจน และภูมิธรรม ภูมิปัญญา ที่ได้สั่งสมสืบกันไว้ใน สังคมของตน ออกมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผชิญ ต้อนรับ ปรับ คัดแปลง และสร้างสรรค์ จัดทำสิ่ง ใหม่ๆ ให้เข้ากัน และเกิดคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง (สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535)

ทั้งนี้ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2538 อ้างใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) อธิบายไว้ว่า “วัฒนธรรมกับการพัฒนา” เป็นกระบวนการที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ต้องอยู่ร่วมกันอย่าง ไกล่ลัด เพราะคนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาที่จะไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมจะต้องศึกษามิติทางวัฒนธรรมให้ชัดเจน ซึ่งหากพิจารณาถึงวัฒนธรรมกับการพัฒนามีประเด็นที่ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์อยู่ด้วยกันสองประการ คือ หนึ่งการพัฒนาวัฒนธรรม กับสองการใช้วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ดังประโยคที่ว่า การใช้วัฒนธรรมเป็นปัจจัยร่วมในการพัฒนาและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้น หมายถึงการพัฒนาที่ต้องพัฒนาวัฒนธรรมด้วย กล่าวคือจะต้องมีการพัฒนาทั้งวัฒนธรรมและการพัฒนาด้วยวัฒนธรรม หรือว่าทั้งพัฒนาวัฒนธรรมและใช้วัฒนธรรมในการพัฒนา การพัฒนาที่แปลกแยกไปจากบริบททางวัฒนธรรมย่อมเป็นการเจริญเติบโตที่ปราศจากวิญญูณ เพราะวัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคม เป็นแหล่งกำเนิดของพลังสร้างสรรค์ที่จะขับเคลื่อนสังคมให้ไปสู่เส้นทางแห่งการพัฒนา (ประกอบ โศตรมิกอง, 2551)

ไม่ว่าจะพิจารณาถึงการพัฒนาวัฒนธรรมและการพัฒนาด้วยวัฒนธรรม ตัวร่วมหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คือ คน เพราะวัฒนธรรมจะได้รับการพัฒนาหรือการใช้วัฒนธรรมไปพัฒนา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของคน ด้วยการพัฒนาไม่อาจทำให้สมบูรณ์ได้และมีผลกระทบอย่างน้อยที่สุด โดยละเอียดการเริ่มต้นจากการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับแนวความคิดของ สนธยา พลศรี (2557) นักสังคมวิทยาที่มองว่า การพัฒนาเป็นหน้าที่ (Function) ของการวางแผนและการจัดการโดยบุคคล กล่าวคือ “การพัฒนา” จะเกิดขึ้นได้ด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การวางแผนงานอย่างเป็นระบบนี้จะถูกใช้เป็นเครื่องมือและทิศทางในการบริหารงานวัฒนธรรมให้มีประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชนอีกด้วย

อีกทั้ง ชะวัชชัย ภาคิณฐ (2548) แสดงความคิดเห็นว่า นักวิชาการส่วนมากเชื่อว่าวัฒนธรรมสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง การนำอดีตมาเป็นปัจจุบันได้อย่างสมเหตุสมผลนั้น จะช่วยให้เกิดค่านิยมอย่างแข็งแกร่งในคนรุ่นใหม่ แต่ก็มีนักวิชาการบางกลุ่มเชื่อว่า การจะนำอดีตมาเป็นปัจจุบันนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะอดีตเป็นเรื่องที่ผ่านพ้นยุคสมัยไปแล้ว การพัฒนาจะทำได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในยุคสมัยเดียวกัน ดังนี้ การที่ของเก่าไม่มีความต่อเนื่องกับของใหม่จึงเท่ากับการนำของใหม่ไปแทนของเก่า ซึ่งจะมีความหมายตรงตัวว่า “การเปลี่ยนแปลง” และหากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถูกนำมาใช้ตลอดไป จึงเท่ากับเป็นการบังคับให้เลิกใช้ของเก่าไปโดยปริยาย ทั้งนี้ นักวิชาการพยายามจะให้เหตุผลว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นการทำให้เจริญอกงาม กล่าวคือ มองว่าการเปลี่ยนแปลงถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาบางอย่างจะเป็นการทำลายวัฒนธรรมเดิม เมื่อไรที่มีการ

หยิบยื่นความเจริญตามยุคสมัยใหม่เข้าไปมากเท่าใด ก็มีส่วนเข้าไปทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นเท่านั้น นักอนุรักษนิยมจึงมีความเห็นว่าการพัฒนาใดๆ ที่เกิดขึ้น ควรที่จะมีการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปด้วย สิ่งเดิมที่ดีอยู่แล้วก็ขอให้คงอยู่เช่นนั้น ดังนี้ การอนุรักษจึงเข้ามามีบทบาทด้วยคิดว่าเอกลักษณ์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจะสูญหายไปนั่นเอง

นอกจากนี้ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544) มองว่าการพัฒนาในมิติวัฒนธรรมไม่ควรอ่อนตามกระแสผลักดันจากภายนอก ไม่ได้ตามกระแสของโลกจนขาดความเป็นไทในชุมชนของตน แต่จะต้องยึดการพัฒนา “คน” และ “ชุมชน” เป็นศูนย์กลางและเป็นแม่บท เนื่องจากพลังขับเคลื่อนที่แท้จริงเพื่อการพัฒนาอยู่ที่พลังภายในของชุมชน กล่าวคือ การพัฒนาในมิติวัฒนธรรมต้องเกิดจากคนภายใน เป็นจิตสำนึกร่วมกันของคนภายใน และสามารถใช้อัตลักษณ์นั้นสร้างสัมพันธ์กับชุมชนอื่นๆ เพื่อขยายวิถีและพลังเป็นชุมชนใหญ่ให้มั่นคง และมีคุณค่ายิ่งๆ ขึ้น ซึ่งอีกแนวทางหนึ่งที่มีมติของการพัฒนาอย่างยั่งยืนควรดำเนินไป คือ แนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับระบบวัฒนธรรมควบคู่ไปกับระบบนิเวศของพื้นที่โดยมุ่งเน้นที่ระบบนิเวศ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มนุษย์ ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์และแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ นั่นคือการอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนควรอยู่บนพื้นฐานของระบบนิเวศวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั่นเอง (อนุกุล ตันสุพล, 2559)

ทั้งนี้ ผลจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและสังคมรอบๆ วัฒนธรรม ทำให้คนและชุมชนกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมในงานวิจัยชิ้นนี้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนนั่นเอง

2.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้สำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวัฒนธรรมเพอรานากันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น Kim Cheng (2014) ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมความเป็นผู้นำของชาวเพอรานากัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย กับ

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 68 คน ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างหลายๆ คนจะกล่าวถึง ครอบครัวที่มีรูปแบบภาวะผู้นำที่เป็นในลักษณะผู้นำดูแลลูกน้อง และยังก่อให้เกิดความรู้สึกนี้กับคนในครอบครัวทั้งหมด ค่านิยมเรื่องความเป็นผู้นำของชาวเพอรานากันหรือ บาบ๋า-ยาหยา จึงให้ผู้ชายเป็นผู้นำเป็นส่วนมาก โดยมองว่าครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับพวกเขา ผู้เป็นพ่อจะมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี และมีการติดตามดูแลสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีการดำเนินธุรกิจได้ดี

Nur Shahirah Mior Sharifuddin, Mohd Salehuddin Mohd Zahari, Muaz Aizuddin, Mohd Hafiz Hanafiah (2014) ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้สึกของคนในชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านกลุ่มน้อยซึ่งมีหลายเชื้อชาติในประเทศเดียวกัน โดยศึกษาและเปรียบเทียบการสนับสนุนชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างสองกลุ่มชาติพันธุ์ ของลูกหลานชนกลุ่มน้อยในมะละกา ประเทศมาเลเซีย คือ บาบ๋า-ยาหยา และกลุ่มชาติพันธุ์โปรตุเกส เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 177 คน ผลการศึกษาพบว่า ชนกลุ่มน้อยทั้งสองมีความเข้มแข็งของชุมชน และสมาชิกในชุมชนถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ที่ไม่ได้เป็นเพียงการยึดเหนี่ยวร่วมกันทางสังคมเท่านั้น แต่การกระทำและพฤติกรรมของพวกเขายังมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนของพวกเขาด้วย ความรู้สึกของคนในชุมชนจึงเป็นความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ ที่เชื่อมโยงกับความรู้สึกสนใจ แรงจูงใจ และความสุขหรือผลประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันในชุมชน ซึ่งความรู้สึกของชุมชนเหล่านี้จะสร้างขึ้นได้ดีในชุมชนที่มีขนาดเล็กหรือเป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งในการศึกษานี้พบว่าลูกหลานชาวโปรตุเกสเป็นชุมชนเล็กๆ ที่ดูเหมือนว่าชุมชนจะมีความรู้สึกที่แข็งแกร่งกว่า ทั้งในสมาชิก การจูงใจ การบูรณาการและการเชื่อมต่อทางอารมณ์ที่ใช้ร่วมกันมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของباب๋า-ยาหยา ซึ่งลูกหลานของชาวโปรตุเกสมิชอบมากในการบูรณาการชุมชนของพวกเขา และยังมีเชื่อมั่นว่าความรู้สึกของคนชุมชนจะทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันในสนับสนุนร่วมกันได้

Teo, Kok Seong (1993) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คำอธิบายทางสังคมศาสตร์ของจีนเพอรานา รัฐ กลันตัน ประเทศมาเลเซีย ศึกษาเกี่ยวกับภาษาและพฤติกรรมทางภาษาศาสตร์ของสังคมจีนเพอรานากันรัฐกลันตัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการผสมผสานอย่างกว้างขวางกับชาวชนบทในเขตชนบทของกลันตันและบางส่วนของไทยเช่นเดียวกับกลันตันทั้งด้านวัฒนธรรมและภาษาศาสตร์ ความพยายามในการศึกษานี้ได้รวมเอาประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และวิธีการทางมานุษยวิทยา

สังคมไว้ในการศึกษาเดียวเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการวิเคราะห์ทางภาษาและสังคมในสาขาภาษาศาสตร์สังคมศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า การมุ่งเน้นหลักในการสร้างชาติพันธุ์เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวจีนเพอรานากัน มีการจัดการภายใต้กรอบของการผสมผสานกับชุมชนชาวมลายูในพื้นที่ชนบทที่เป็นชุมชนของชาวจีน เพอรานากัน อย่างไรก็ตามการรักษาวัฒนธรรมจีนบางแง่มุมของชาวจีนเพอรานากันแสดงให้เห็นถึงการซึมซับในระดับสูงเข้ากับชุมชนชาวมลายูในเขตชนบทของกัวลันตัน และได้นำเอาลักษณะทางวัฒนธรรมของชาวมลายูหลายแบบมาใช้ การยอมรับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมของชาวมลายูในท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงความจริงที่ว่าพวกเขาจินตคติที่จะซึมซับชีวิตแบบอื่นแม้ว่าพวกเขาจะระบุตัวตนว่าเป็นชาวจีน

การสำรวจรูปแบบภาษาพูดกับกลุ่มชาวจีนเพอรานากันในกัวลันตัน มีการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภาษาศาสตร์ของภาษาเพอรานากัน และความหลากหลายของภาษาของพวกเขาด้วย โดยภาษาที่ใช้เป็นภาษาเปอร์เซีย ภาษาจีนเป็นภาษาสกเกียน ภาษามลายู และไทย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของการสังเคราะห์ทางวัฒนธรรมของจีนมาเลย์และไทย ในส่วนของการสื่อสารระหว่างชาวเพอรานากันกับชาวชนบทของกัวลันตันในประเทศมาเลเซีย การที่กลุ่มชาวจีนกลุ่มนี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในสังคมมาเลย์ภายในกรอบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างประเทศ การสื่อสารที่อำนวยความสะดวกในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชนชาติที่มีอยู่ระหว่างทั้งสองกลุ่มพบว่า มีการสื่อสารด้วยวาจาและการสื่อสารแบบอวัจนภาษาที่ถูกมองว่าเป็นองค์ประกอบเชื่อมโยงกันของกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุพันธะทางสังคมที่ดีระหว่างชาวเพอรานากันกับชาวมาเลย์ในท้องถิ่น

Annette Johannes (1994) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เป็นเอกลักษณ์ของเพอรานากันหรือไม่เป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อให้เข้าใจมากขึ้นถึงเหตุผลที่กลุ่มคนหนุ่มสาวชาวสิงคโปร์กำลังกลับสู่รากเหง้าทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน โดยกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานี้ คือ ชาวสิงคโปร์ จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มีการบำรุงรักษาพฤติกรรมที่สอดคล้องกันอย่างเพียงพอ เพื่อบุคคลในสถานที่อื่นหรือกลุ่มสังคมบางประเภท จึงมีการสนทนาได้ตอบที่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อต้องการระบุประเภทของชาติพันธุ์ของบุคคลใดคนหนึ่ง จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการเชื่อมต่อจากบรรพบุรุษหรือตัวบ่งชี้ทางวัฒนธรรม เช่น อาหาร ภาษา ลักษณะทางกายหรือการแต่งกาย ทั้งสามประเภทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการเลือกทางเลือกที่

หลากหลาย สำหรับทุกคนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เราสามารถใช้เครื่องหมายพิเศษเหล่านี้เพื่อกำหนดว่าใครเป็นใครและใครไม่ได้เป็นสมาชิกของแต่ละประเภท อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายปฏิเสธที่จะตั้งคำถามถึงความถูกต้องของเครื่องหมายเหล่านี้ พวกเขาเน้นย้ำว่าในยุคปัจจุบัน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นหนึ่งในตัวตนที่มีอยู่ในชาติพันธุ์ของมนุษย์ ซึ่งได้รับการพัฒนา แสดง จัดการ หรือละเว้นตามความต้องการของแต่ละสถานการณ์ การที่ผู้คนตระหนักถึงการจัดการกับสถานการณ์อื่น ๆ เพื่อให้บรรลุสิ่งที่พวกเขารับรู้ว่าเป็นบริบทที่พึงปรารถนามากขึ้นสำหรับพวกเขาเอง

Chien Y. Ng, Shahrim Ab. Karim (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์ และมุมมองร่วมสมัยของวัฒนธรรมอาหารยาหยา ในประเทศมาเลเซีย งานชิ้นนี้ศึกษาถึงประวัติของส่วนผสมและวิธีการปรุงอาหารที่มีความสำคัญต่อการผลิตอาหาร ประเภทของอาหารที่ใช้เพื่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน พิธีเฉลิมฉลอง และการบูชาบรรพบุรุษ ตลอดจนที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของความจินนอกจากนี้ยังกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสับสนในวัฒนธรรมและอาหารหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ที่สุดท้ายมีการฟื้นตัวของวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า มาเลเซียเป็นประเทศที่ได้รับความสุขด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมที่ยอดเยี่ยม วัฒนธรรมเพอรานากันเป็นที่ยกย่องเป็นเครื่องหมายของความสามัคคีในระดับชาติเนื่องจากเกิดจากการสังเคราะห์ที่ไม่เหมือนใครของสองวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาหารยาหยาซึ่งเป็นเครื่องหมายสำคัญของเพอรานากันสะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนทั้งจีนและชาวท้องถิ่น แม้จะมีข้อเท็จจริงที่ว่าอาหารเป็นภาษาท้องถิ่นแต่สัญลักษณ์ของมันยังคงเป็นแบบจีน ความแตกต่างของอาหารทำให้เกิดความสนใจจากผู้ประกอบการด้านอาหารซึ่งเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ทำกำไร

ในศตวรรษที่ 21 แต่ละประเทศมีการสร้างความมั่นใจให้กับเอกลักษณ์ประจำชาติและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเน้นการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อแนะนำโอกาสใหม่ ๆ ในอนาคต ในแนวโน้มนี้บทบาทของวัฒนธรรมอาหารกำลังเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดขึ้นของเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ต่างๆ และประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในแง่รัฐบาลของมาเลเซียและสิงคโปร์ได้รับการยอมรับถึงคุณภาพที่โดดเด่นของวัฒนธรรมยาหยา และด้วยเหตุนี้การรับรู้และการส่งเสริมในครั้งต่อ ๆ มาอาจช่วยให้มีโอกาสรอดได้

วัฒนธรรมเพอรานากันอุดมไปด้วยความสนใจมากขึ้นและควรจะหวงแหนและอนุรักษ์ ถึงแม้ว่าความสำคัญของการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารยาหยาจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ปริมาณ

ทรัพยากรที่มีอยู่ใน วัฒนธรรมเพอรานากันและวัฒนธรรมของพวกเขาในมาเลเซียค่อนข้างจำกัด ดังนั้นรัฐบาลและสมาคมต่างๆควรใช้พลังงานและทรัพยากรมากขึ้นเพื่อกระชับการวิจัยและพัฒนาอัตลักษณ์วัฒนธรรมและอาหารของตน นอกเหนือจากการเพิ่มความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่านี้แล้วหวังว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะช่วยปกป้องและรักษาวัฒนธรรมนี้ให้พ้นจากการสูญพันธุ์ไปในสายตาของโลกให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในยุคโลกาภิวัตน์

นอกจากนี้ยังมีประเทศไทยซึ่งได้ให้ความสำคัญกับอาหารของประเทศด้วยความพยายามอันแรงกล้าของรัฐบาลไทยและการดำเนินโครงการการรับรองมาตรฐานอาหารไทยซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของอาหาร การท่องเที่ยวด้านอาหารเป็นสิ่งที่น่าสนใจทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวกำลังหิวสำหรับความรู้ในส่วนอื่น ๆ ของโลกในยุคที่โลกาภิวัตน์นี้ แม้ว่าอาหารกลุ่มชาติพันธุ์จะได้รับการค้าขายในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก็ยังคงเป็นคำคุณศัพท์ที่มีคุณค่าในด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ

อุมพร มุณีแนมและพงศักร สุวรรณรัฐโชติ (2558) ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมร่วมบาหลี-ชวา เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 4 ประเทศ มีวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ข้อ คือ 1) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวบาหลี-ชวาใน 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย 2) เพื่อพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวบาหลี-ชวาคด้วยตนเอง ที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 4 ประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของอาสาสมัครกลุ่มทดลอง โดยใช้วิธีการศึกษา คือ 1) การสำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวบาหลี-ชวาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย ปีนัง ประเทศมาเลเซีย มะละกา ประเทศสิงคโปร์ และเกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย ประกอบกับการสัมภาษณ์นักสื่อความหมายและนักท่องเที่ยว จำนวน 20 และ 5 คน ตามลำดับ 2) การพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวบาหลี-ชวา ไปสู่สิ่งพิมพ์แบบโปสการ์ด จำนวน 10 ใบ ประกอบการสื่อความหมาย แล้วจึงนำสื่อที่พัฒนาขึ้นมาดังกล่าวไปทดลองใช้กับอาสาสมัครกลุ่มทดลอง 30 คน และอาสาสมัครกลุ่มควบคุม 30 คน ก่อนและหลังการอ่านโปสการ์ดรวมไปถึงการสอบถามถึงประสิทธิภาพของการสื่อความหมายด้วยโปสการ์ดและความพึงพอใจทดสอบความรู้ก่อน-หลังด้วยสถิติ T-Test และค่าร้อยละสำหรับความพึงพอใจ ผลการศึกษาพบว่าสถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมบาหลี-ชวามีรูปแบบการสื่อความหมายที่ใช้คน และไม่ใช้คน ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป และผลจากการประเมินจากนักสื่อความหมายและนักท่องเที่ยวพบว่า การ

สื่อความหมายมีประสิทธิภาพใน 4 กลุ่ม คือ 1) การสื่อความหมายเป็นเครื่องมือในการให้ข้อมูล เพื่อการเสริมสร้างความรู้ ความตระหนัก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การกระตุ้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการสร้างสันติภาพ 2) การสื่อความหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างความเพลิดเพลินระหว่างการท่องเที่ยว 3) การสื่อความหมายในบางครั้ง ก็ไม่ได้จูงใจนักท่องเที่ยวทุกคนให้มาสนใจสถานที่ท่องเที่ยว และ 4) การสื่อความหมายเปรียบเสมือนเครื่องมือในการช่วยสะท้อนความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว หลังจากนั้นผลที่ได้จากการพัฒนาการสื่อความหมายวัฒนธรรมบาบ๋า-ยาฮยา เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 4 ประเทศ ด้วยโปสการ์ด 10 ใบ กับอาสาสมัครกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการทดสอบทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน แต่หลังจากที่กลุ่มทดลองได้อ่านโปสการ์ดที่สื่อความหมาย แต่กลุ่มควบคุมจะไม่ได้อ่าน ผลการวิเคราะห์พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ 0.05 นั้นหมายถึง อาสาสมัครกลุ่มทดลองได้รับความรู้จากการสื่อความหมายด้วยโปสการ์ด 10 ใบ ที่จัดทำขึ้นมา นอกจากนี้ผลการศึกษาความพึงพอใจภายหลังจากการใช้สื่อความหมายของโปสการ์ดของอาสาสมัครกลุ่มทดลอง พบว่า มีความพึงพอใจในระดับรวมทั้ง 4.49 อีกทั้ง อาสาสมัครของกลุ่มทดลองยังให้ความเห็นว่า โปสการ์ด 10 ภาพดังกล่าวมีศักยภาพที่จะเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวต่อไปได้ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปสการ์ดให้ดียิ่งขึ้น คือ การคัดเลือกรูปที่มีสีสันสวยงาม การเพิ่มขนาดตัวอักษรที่บรรยายเพื่อการสื่อความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การปรับปรุงการสื่อความหมายไปสู่ภาษาสากลสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู การนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัย รวมไปถึงการผลิตรูปแบบของโปสการ์ด

อรพรรณ ฐานะศิริพงศ์ (2555) ทำการศึกษาเรื่อง กระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิจัยภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า สภาพวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋ามีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน และ

การพัฒนาภายในชุมชน โดยการปรับตัวให้เข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา ในขณะที่วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ้ายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวัฒนธรรมการไหว้เจ้า การเคารพบรรพบุรุษ และประเพณีการแต่งงาน ซึ่งในปัจจุบันพิธีการบางอย่างได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน แต่ยังคงไว้ซึ่งความหมายและคุณค่า อีกทั้ง ในส่วนของวิถีชีวิตทั่วไป พบว่าประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย ทั้งเป็นกิจการที่รับช่วงต่อจากบรรพบุรุษและกิจการที่เปิดใหม่ เพื่อเป็นการรองรับการท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชน โดยนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่คิดจะเปลี่ยนตัวเองเพื่อการท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชน แต่อยากให้การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นเคารพสิทธิของคนในชุมชน เน้นการเผยแพร่และเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ปราณี สกุลพิพัฒน์,ศุภชัย สกุลพิพัฒน์,จักรพันธ์ เชาว์ปรีชา และนิชา ไทวรรณเกษม (2555) ทำการศึกษาจัดเก็บและรวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “การแต่งกายของชุมชนบาบ๋า-เพอรานากัน” เป็นการวิจัยรูปแบบผสมระหว่างในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษากับ ตระกูลและบุคคลที่เป็นทั้งผู้ผลิตผู้ถือครองและสืบทอดมรดกภูมิปัญญาการแต่งกายบาบ๋าเพอรานากัน และผู้ขายเครื่องแต่งกายทั้งในอดีตและปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเกิดรูปแบบการแต่งกายชาวบาบ๋าเพอรานากัน กุ้เกิดที่มีลักษณะพิเศษ ชาวบาบ๋าเองไม่ได้เป็นผู้ออกแบบและผลิต คือ การทอผ้า เย็บนลาย แต่ได้นำผ้าและรูปแบบที่ตนเองชื่นชอบมาประยุกต์สวมใส่ พัฒนารูปแบบการแต่งกายของชาวบาบ๋าขึ้นจากทฤษฎีการออกแบบซึ่งจะอยู่ในขอบเขตของกลุ่มผู้ผลิต โดยเฉพาะในปีนัง และอิน โคนีเซีย อันเป็นเขตคู่ค้ากับจังหวัดภูเก็ตมาช้านาน ด้วยเพราะการเลือกซื้อตามความชอบส่วนบุคคลไม่สามารถสร้างอัตลักษณ์การแต่งกายของกลุ่มชนได้ ทั้งรูปแบบการแต่งกายมีการวิวัฒนาการไปในรูปแบบต่างๆ กัน และชาวภูเก็ตเองก็ไม่ได้เป็นผู้ออกแบบและผลิตในทุกขั้นตอนผนวกกับการแพร่กระจายรูปแบบแฟชั่นที่มีความทันสมัยผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว รูปแบบจึงสามารถพัฒนาไปตามความต้องการของกลุ่มผู้ผลิต แต่คติความเชื่อที่คงอยู่จะทำให้แก่นแท้ยังคงอยู่สืบไป เช่น สีที่ใช้ในเครื่องแต่งกาย เนื้อผ้าที่สัมพันธ์กับพิธีกรรมและความสัมพันธ์ของเครือญาติซึ่งจะช่วยทำให้ชาวบาบ๋า กุ้เกิดดำรงอัตลักษณ์กายแต่งกายไว้ได้ โดยไม่ขึ้นกับแค่เพียงรูปแบบภายนอกเท่านั้น

แม้การแต่งกายในลักษณะนี้ได้ลดความนิยมลงในยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เนื่องด้วยเหตุผลทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้น จึงทำให้กลุ่มลูกหลานชาวบาบานิยมการแต่งกายแบบตะวันตกในยุคสมัยใหม่มากขึ้น คือ การสวมใส่เสื้อเชิ้ต และกางเกงขาสั้นยาว แต่ก็ยังปรากฏกลุ่มคนหนึ่งที่มองเห็นความสำคัญของการแต่งกายแบบชาวบาบ่า ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ความสนใจในการหันกลับมาอนุรักษ์ความเป็นชาวจีนบาบ่า

ยุทธพงษ์ ตันประคู่ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์บาบ่าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีความมุ่งหมาย 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนบาบ่า พิธีวิวาห์และรูปแบบพัสดราภรณ์ที่ใช้ในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบาบ่าจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาการแสดงคาบาเรต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และแนวทางการพัฒนาพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบาบ่าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์ 3) เพื่อสร้างสรรค์คาบาเรต์จากพิธีวิวาห์และรูปแบบพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์บาบ่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ขอบเขตของพื้นที่วิจัยคือ ย่านเมืองเก่าภูเก็ตประกอบด้วย พื้นที่ถนนตีบุกถนนกระบี่ถนนถลาง ถนนเขาวราช เทศบาลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตและผู้วิจัยได้เลือกคณะจากแหล่งคาบาเรต์ 3 แห่งประกอบด้วย (1) บริษัทไซมอนคาบาเรต์(2) บริษัทไซมอน สตาร์ คาบาเรต์ (3) บริษัทอะโพโลโก้ คาบาเรต์ โดยใช้เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะจง จากการศึกษาพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนบาบ่าเกิดจากการที่ชายหนุ่มชาวจีนที่อาศัยบริเวณภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศจีนเดินทางอพยพโดยเรือสำเภาเข้ามาอาศัยบริเวณแหลมมลายูส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการคือ (1) ภัยการเมือง (2) ภัยสงคราม (3) ความอดอยากยากแค้น พบมากในเมืองท่าการค้าโดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตและเมื่อการงานมั่นคงชาวจีนกลุ่มนี้ได้แต่งงานกับชาวพื้นเมืองภูเก็ต บางส่วนเดินทางกลับประเทศจีนเพื่อรับครอบครัวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีการผสมผสานวัฒนธรรมด้านต่างๆ ที่สำคัญคือพิธีวิวาห์ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย (1) พิธีการแลกแหวน (2) พิธีไหว้ฟ้าดิน (3) พิธีล้างเท้า (4) พิธีผ่างเต้ หรือพิธียกน้ำชา (5) พิธีหกวัน และรูปแบบพัสดราภรณ์ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น 2) การแสดงที่โดดเด่นของจังหวัดภูเก็ตคือ คาบาเรต์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลียนแบบจากต่างประเทศส่งผลให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องด้านการละเมิดลิขสิทธิ์และการแต่งกายที่อนาจารสื่อในเรื่องเพศส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมแต่ด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมภูเก็ต โดยเฉพาะพิธีวิวาห์บาบ่าซึ่งจัดปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากขั้นตอนมีความละเอียดซับซ้อนรวมทั้งผู้ประกอบการพิธีมีอายุมากและไม่มีการถ่ายทอด

ความรู้ด้านการประกอบพิธีกรรมและรูปแบบพิธีกรรมอย่างเป็นระบบซึ่งในอนาคตอาจสูญหายได้ แต่ถ้านำมาประยุกต์สู่การแสดงคาบาเรต์สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ 3) ผลจากการพัฒนารูปแบบพิธีกรรมในพิธีวิห่าบ่าสู่การแสดงคาบาเรต์ พบว่า กลุ่มผู้รู้ผู้ปฏิบัติ และนักท่องเที่ยว มีแนวคิดร่วมกันในการพัฒนารูปแบบพิธีกรรม 3 ประการคือ (1) การพัฒนารูปแบบพิธีกรรมบนพื้นฐานการอนุรักษ์คือการพัฒนาให้เห็นรากเหง้าการแต่งกายของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาพิธีกรรมของเจ้าสาวให้มีความหรูหราเหมาะสมกับการแสดงคาบาเรต์ส่วนพิธีกรรมของเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว ให้อุรักษ์รูปแบบการแต่งกายดั้งเดิม (2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับประเทศจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจของโลกสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดภูเก็ต ส่งผลด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคและจุลภาค (3) ด้านความพึงพอใจของนักแสดงคาบาเรต์ ประกอบด้วยความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวและการสื่อสารด้านอารมณ์ ส่งผลด้านสุนทรียศาสตร์ด้านการแสดงโดยข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตคือ ควรขยายผลสู่การแสดงสร้างสรรค์ประเภทอื่น ๆ เช่น ละครร้อง ละครใบ้ บัลเลตต์อีกทั้งควรร่วมกับหน่วยงานเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาณุวัฒน์ เสงี่ยม (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หุ่นกาเหล่: การสร้างสรรค์หุ่นในมิติของวัฒนธรรมบ่า เพอรานากัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์ สื่อบันทึกเสียงและภาพ สื่อ วัสดุทัศน การสำรวจ และการสังเกตการณ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หุ่น โดย การเลือกแบบตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) จากการศึกษาพบว่า หุ่นกาเหล่ในจังหวัดภูเก็ตนั้น สามารถจำแนกประเภทได้เป็น 2 ประเภท คือ 1. หุ่นกาเหล่สำหรับใช้บูชา เป็นหุ่นกาเหล่แบบโบราณ ซึ่งปัจจุบันยังคงพบเห็นได้ตามศาลเจ้าที่เก่าแก่ในจังหวัดภูเก็ต เช่น ศาลเจ้ากิ้วเที้ยนเก้ง และศาลเจ้าฮกทงก้ง นอกจากนี้ก็ยังมีปรากฏตามบ้านเรือนของผู้ที่มีความเชื่อและความศรัทธาต่อพระชื่อ “เตียนหู้หงวนโส่ย” การเก็บรักษารูปหุ่นก็จะมีปฏิบัติเช่นเดียวกับรูปเคารพของเทพเจ้าจีนองค์อื่นๆ คือ มีการจุดธูปไหว้ และมีการนำสิ่งของมาเซ่นไหว้ด้วย 2. หุ่นกาเหล่สำหรับแสดง เป็นหุ่นกาเหล่ที่ประกอบด้วยหุ่น 3 ตัว หุ่นตัวแรก “เตียนหู้หงวนโส่ย” หุ่นตัวที่สอง “จอหงวน” หุ่นตัวที่สาม “สูหยิน” ปัจจุบันมีคณะแสดงหุ่นกาเหล่ 2 คณะ คณะแรกเป็นคณะแสดงหุ่นอาชีพ คือ คณะของนายเทียนศักดิ์คือภักฤทธา (แป๊ะถาว) ที่มีความเก่าแก่ และมีประวัติความเป็นมาอย่าง

ยาวนาน ขณะที่สอง เป็นคณะแสดงหุ่นของศูนย์สืบค้น และเผยแพร่ข้อมูลบาปบุญเกิด โรงเรียนสตรี ภูเก็ต คณะนี้จะมีการแสดงหุ่นเพื่อสาธิตแก่เยาวชน และผู้สนใจทั่วไปโดยจะแสดงเฉพาะในโอกาส สำคัญ เช่น งานประกวดการจัดโต๊ะไหว้พระจันทร์ หรือมีบุคคลสำคัญจากภายนอกมาเยี่ยมชม โรงเรียน เป็นต้น

ในเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาหุ่นกาเหล่มีความสัมพันธ์กับชาวจีนบาปบุญเกิดใน 4 ประเด็น คือ

1. ความเชื่อ พิธีกรรมและคติชาวบ้าน จะมีความเชื่อมโยงกับหุ่นกาเหล่ “เตียนหู้หงวนไสย” เป็นสำคัญ เพราะท่านเป็นเปรียบเสมือนตัวแทนของเทพเจ้า เป็นสิ่งที่อยู่เหนือมนุษย์ อีกทั้งชื่อของ ท่านยังพ้องกันกับเทพเจ้าที่ปรากฏอยู่ในศาลเจ้า ทำให้ยิ่งเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้หุ่น กาเหล่ในประเด็นนี้มีความหมายมากกว่าหุ่นชักเชิดธรรมดา

2. การแสดงมหรสพ การแสดงหุ่นกาเหล่จะเปรียบได้กับการแสดงมหรสพประเภทหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การแก้หมอยหรือการแก้บนตัดหมอย คือ การแก้บน หมอยเป็นข้อตกลงที่ให้ไว้กับสิ่งที่เร้นลับเมื่อบรรลุป่าประสงค์ ก็นำหุ่นกาเหล่มาแสดง ตัดหมอย ประกาศแก้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนมีข้อตกลงไว้ ซึ่งจะคล้ายกับการแสดงหนังตะลุง

3. งานช่างศิลปกรรมและสุนทรียภาพ หุ่นกาเหล่แสดงออกถึงคุณค่าและความหมายในเชิง ศิลปะ หุ่นกาเหล่ที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันเปรียบเสมือนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและภูมิปัญญาของคนในอดีตที่ได้ผนวกรวมช่าง ได้แก่ การแกะสลัก งาน จิตรกรรม และงานตัดเย็บเสื้อผ้าเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการแต่งบทร้องซึ่งเป็นงานทางด้าน วรรณศิลป์ประกอบการแสดงด้วย

4. การสืบทอดทางวัฒนธรรม หุ่นกาเหล่เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของประเพณีในเรื่องความ เชื่อ ความศรัทธาอาจจะเป็นเรื่องที่สำคัญรองลงมาจากเรื่องของความต้องการเผยแพร่และการสืบทอดวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนชาวภูเก็ตในประเด็นเรื่องดังกล่าวนี้ทางศูนย์สืบค้นและเผยแพร่ ข้อมูลบาปบุญที่โรงเรียนสตรีภูเก็ตได้ดำเนินการดำเนินงาน โดยจะเน้นให้เยาวชนได้ เข้าถึงบรรยากาศทางวัฒนธรรมจีนบาปบุญเกิด ซึ่งปัจจุบันอาจจะหาชมได้ยาก โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกวดการจัดโต๊ะไหว้เทวดาของนักเรียน มีการเชิญผู้รู้ด้าน วัฒนธรรมจีนบาปบุญเกิดมาเป็นกรรมการ ให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนได้เข้าใจถึงปรัชญาซึ่ง

แฝงอยู่ในประเพณี อีกทั้งยังมีการฝึกฝนการแสดงหุ่นกาเหว่าให้แก่เด็ก รวมทั้งการเล่นเครื่องดนตรีจีน โบราณอีกด้วย

ซึ่งจากงานวิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและค่านิยมของวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งจะมีความสอดคล้องเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันที่ควรมีการจัดการในงานวิจัยชิ้นนี้

2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้สำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เช่น อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐและคณะ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาบทบาทขององค์กรทางวัฒนธรรมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์กรทางด้านวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการดำเนินงานวัฒนธรรม 11 องค์กร จากการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และได้รับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น 301 ฉบับ ได้แก่ วัดและสำนักสงฆ์ 100 ฉบับ สถานศึกษา 100 ฉบับ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 1 ฉบับ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอ 22 ฉบับ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด 1 ฉบับ ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ 2 ฉบับ สภาวัฒนธรรมจังหวัด 1 ฉบับ สภาวัฒนธรรมอำเภอ/กิ่งอำเภอ 22 ฉบับ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด 1 ฉบับ องค์กรบริหารส่วนตำบล 50 ฉบับ และเทศบาลเมือง 1 ฉบับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีแจกแจงความถี่ หากำร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า องค์กรทางวัฒนธรรมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม มีการส่งเสริมการนิยมนิยมไทย ใ้ของไทย และส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรูปแบบของงานประเพณี ท้องถิ่น กิจกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ และกิจกรรมประกวดการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมขององค์กรทางวัฒนธรรมจะมีปัญหาในด้านของงบประมาณ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมที่สูงขึ้นและยังขาดความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ นอกจากนี้องค์กรยังมีบทบาทในการพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในองค์กรและชุมชนในการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสามารถประยุกต์ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ทั้งนี้ องค์กรทางวัฒนธรรม มีแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย โดยเห็นว่าควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างองค์กรทางวัฒนธรรม ให้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละองค์กรให้ชัดเจน โดยกำหนดนโยบายให้เป็นทิศทางเดียวกัน ในส่วนของระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการจัดระบบการทำงานทางวัฒนธรรมให้มีการวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร การทำงานเพื่อพัฒนาวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ ส่งเสริมพัฒนา เผยแพร่วัฒนธรรม สืบสาน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ความสัมฤทธิ์ผลขององค์กรวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการวางแผนการดำเนินงานให้ตรงกับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนมอญ ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (ทางมนุษยวิทยา) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมอญ ที่อำเภอสามโคก เป็นชุมชนที่ถูกกล่าวถึงในแง่ของชุมชนท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ “มอญ” ที่เก่าแก่และเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทยแห่งหนึ่ง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีนามธรรมและรูปธรรมปรากฏให้ศึกษาและสืบทอดต่อกันมา อาจมีสูญหายไปบ้างแต่ยังคงเหลือร่องรอยทางวัฒนธรรมมอญอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการตระหนักและมีความประสงค์ที่จะฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาใหม่ ซึ่งได้รับแรงผลักดันจากหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ นั่นคือกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และให้คนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของตนเอง จึงทำให้บทบาทสำคัญในกระบวนการฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมอยู่ที่ สภาวัฒนธรรมจังหวัด อำเภอและตำบล

ทั้งนี้ การฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) การให้ความรู้ โดยการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หายไปและกำลังจะหายไป นำมาเป็นหลักสูตรหรือบทเรียนในท้องถิ่น บรรลุไว้ในระบบการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ดังเช่นหลักสูตรการฝึกหัดคนตรีไทย หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น “การปั้นและแกะสลักโอ่ง” เป็นต้น

2) การจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สถานที่และบริเวณโบราณสถานในชุมชน ได้แก่ เตาโอ่งอ่าง ศาลาดิน บริเวณวัดสิงห์ วัดตำหนัก วัดสะแก เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

3) การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ ซึ่งการจัดงานประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญนั้น เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และเป็นกิจกรรมที่ชาวชุมชนปฏิบัติเป็นประจำ โดยไม่ได้มีการจัดอย่างเป็นทางการ

ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกทั้งสิ้น ขณะเดียวกันหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่น อำเภอและตำบลได้ให้ความสำคัญและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริหารและฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากขึ้น แต่ทั้งนี้ยังพบว่ากระบวนการฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมให้เข้ากับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น (สามโลก) ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและการจัดการด้านวัฒนธรรม และที่สำคัญยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการบริหาร

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา การบริหารจัดการประเพณีสลากภัตของหมู่บ้านหนองไทร ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้รูปแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ประชากรในการศึกษา มีจำนวน 100 คน แบ่งออกได้ดังนี้ ประชาชน 90 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. สมาชิกสภา) 15 คน พระภิกษุสงฆ์ 3 รูป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้ค่าสถิติ เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยวิธีการตีความ ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีสลากภัตถือเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ปฏิบัติสืบทอดมายาวนาน ปัจจุบันประเพณีสลากภัตได้รับการปรับปรุงวัฒนธรรมเดิมๆ ที่คืออยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรส่วนท้องถิ่นและผู้ชำชุมชน มีการแบ่งการจัดงานสำคัญๆ ในวันต่างๆ ให้แต่ละวัดเป็นเจ้าภาพประจำประเพณีหนึ่งๆ เช่น ประเพณีสลากภัตให้จัดที่

วัดคีรีวงศ์ ประเพณีตักบาตรเทโวจัดที่วัดเขaban ไคกลีบ เป็นต้น จากการแบ่งวัดนี้ส่งผลทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

การจัดงานประเพณีสลากภัตในภาพรวมจะมีระบบการแบ่งงานจากหลายฝ่าย ดังนี้ 1. ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเขาชายธง 2. ผู้นำท้องถิ่น 3. ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน 4. ชาวบ้านตำบลเขาชายธงและปราชญ์ชุมชน 5. พระภิกษุสงฆ์ของวัดคีรีวงศ์ หมู่บ้านหนองไทรและวัดภายในตำบลเขาชายธง และ 6. เยาวชน โดยบุคคลต่างๆเหล่านี้จะมีการประชุมร่วมกันก่อนการจัดงาน แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการที่มีการวางแผนเป็นอย่างดี และอาจกล่าวได้ว่าการจัดประเพณีสลากภัตเป็นหน้าที่ของทุกคนตั้งแต่ระดับชาวบ้าน ผู้นำระดับท้องถิ่น และองค์กรทางศาสนา เป็นหน้าที่ในการอนุรักษ์ สืบทอด และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้สามารถดำรงต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งจากงานวิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาถึงผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เรื่องบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรม

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้สำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบที่ใช้ในการจัดการงานด้านวัฒนธรรม เช่น นิภา เจริม โฆสิต และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ประเพณีบุญกลางบ้านอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 30 คน ดังนี้ ผู้รู้ในท้องถิ่น 3 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน พระสงฆ์ 2 รูป เยาวชนและประชาชนซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่มชนชาติจีน 3 คน ชนชาติไทย 3 คน ชนชาติลาว 3 คน ผู้สูงอายุในชุมชน 2 คน ผู้นำท้องถิ่น 3 คน และองค์กรภาคเอกชน 4 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลเมือง พนัสนิคม และเจ้าหน้าที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองพนัสนิคม 3 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 มาประกอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า จากการที่เทศบาลพนัสนิคม ประกอบด้วยชุมชน 7 ชุมชน ซึ่งในแต่ละ

ชุมชนก็จะมีคน ไทย ลาวและจีน อาศัยอยู่ร่วมกัน พบว่าในอดีตแต่ละชุมชนจะมีการทำบุญกลางบ้านของแต่ละชุมชนเป็นประจำทุกปี ซึ่งการให้แต่ละชุมชนจัดงานกันเอง เยาวชนรุ่นหลังอาจจะไม่มีการสืบทอดประเพณีบุญกลางบ้าน อาจจะทำให้ประเพณีดังกล่าวสูญหายไป จึงมีการริเริ่มนำเอาการจัดงานประเพณีบุญกลางบ้านฯ ของแต่ละชุมชนมาดำเนินการในภาพรวมของเทศบาล

ในการจัดงานประเพณีบุญกลางบ้าน ได้มีการบริหารจัดการที่ดีจาก วัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาลส่วนราชการและภาคเอกชน ชุมชนและประชาชน โดยดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดงานประเพณีบุญกลางบ้าน ออกเป็นฝ่ายต่างๆ มีเทศบาลโดยกองศึกษาเทศบาลเมืองพนัสนิคม เป็นผู้รับผิดชอบหลัก แต่ละชุมชนจะเลือกประธานของชุมชนเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมการจัดงาน ให้คนในชุมชนเป็นผู้เสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของแต่ละชนชาติ มีการจัดกิจกรรมการจำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของทั้ง 3 ชนชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนและประชาชนได้รับความรู้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติ 3 ชนชาติที่อาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม มีการนำเอาเครื่องจักรสานซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของอำเภอพนัสนิคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เมืองพนัสนิคม ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป โดยที่คนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข ทั้งยังเป็นการร่วมสืบสาน อนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน ให้คงอยู่คู่กับเมืองพนัสนิคมได้อย่างยั่งยืน

พรทิพย์ กำเนิดแจ้ง (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ (Interviews) การสังเกตการณ์ (Observation) และการบันทึกข้อมูล (Interview) ประชากรในการศึกษามีจำนวน 30 คน ดังนี้ คณะกรรมการโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตำบลหนองขาว จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบกับหลักการหรือทฤษฎี และการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน มีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา

ประธานกรรมการ รองประธาน คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ดังนี้

1) ด้านการวางแผน (Planning) ในการวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ หลายด้าน ได้แก่ 1. สถานที่ 2. การบริการ 3. การจัดกิจกรรม และ 4. การประชาสัมพันธ์

2) ด้านการจัดองค์กร (Organizing) มีดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยมีโครงสร้างของการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในฝ่ายต่างๆ และมีการดำเนินงานตามหน้าที่ที่คณะกรรมการแต่ละคนได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน

3) ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) ในการบังคับบัญชาสั่งการมีรองประธาน คณะกรรมการฯ และประธานกรรมการเป็นผู้สั่งการให้คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ได้ร่วมมือกันดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาหารือแนวทางในการดำเนินงานให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

4) ด้านการประสานงาน (Co-ordination) การติดต่อประสานงานระหว่างคณะกรรมการที่ปรึกษา ประธานกรรมการ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ มีเลขานุการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการจัดกิจกรรม ซึ่งใช้วิธีการประสานงาน โทรศัพท์ เนื่องจากสะดวก รวดเร็วในการประสานงาน และนัดหมายการประชุม

5) ด้านการควบคุม (Controlling) เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ได้มีการควบคุมด้านการเงิน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใสและยุติธรรม ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มาศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ยังพบว่าตำบลหนองขาว เป็นตำบลที่มีการอนุรักษ์ สืบทอด ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยได้รับความร่วมมือร่วมใจจากชาวบ้านหนองขาว ในการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ในการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน ได้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง และเพื่อให้ความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของวัฒนธรรมยังคงอยู่และสืบทอดแก่เยาวชนรุ่นหลังสืบไป

ศักราช ฟ้าขาว (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนและธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้นำ ชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มพระภิกษุ โดยการสุ่มแบบ Snowball Sampling และการใช้แบบสอบถามโดยการสุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้นำ ชุมชนไทใหญ่ที่เป็นทางการ ส่วนการวิเคราะห์ใช้วิธีการเชิงคุณภาพพร้อมกับวิธีการเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางชุมชนไทใหญ่ ถูกหลอมรวมจากการพัฒนาทางประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิตที่มีความศรัทธาเลื่อมใสต่อพุทธศาสนาผสมผสานการนับถือผีและยี่ดมัน ในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ทำให้คนในชุมชนไทใหญ่เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงการธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของตนเอง ในด้านการบริหารงานวัฒนธรรมชุมชนไทใหญ่ที่เป็นทางการให้ความสำคัญแก่งานประเพณีทั่วไปของทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชน มีวิธีการกำหนดแผนงาน โครงการ งบประมาณด้านวัฒนธรรม โดยผู้แทนของแต่ละชุมชนเสนอโครงการแล้วพิจารณาร่วมกัน เนื่องจากผู้นำชุมชนไทใหญ่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนในระดับมากที่สุด

ส่วนแนวทางในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทใหญ่นั้น ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทใหญ่ในทุกมิติ ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมงานวัฒนธรรม ด้านการสร้างชุมชนคุณธรรม จริยธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ และด้านการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยในทุกด้านนั้นอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนไทใหญ่ และเชื่อมโยงจากเครือข่ายภายในชุมชนซึ่งจะเป็นเป็นกลไกที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ได้อย่างยั่งยืน

โสภณา ศรีจำปาและคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเกี่ยวกับความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประชากรพลัดถิ่นชาวจีน พม่า และอินเดียในอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศไทย และมาเลเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิถีอาเซียนกับการจัดการความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประชากรผู้พลัดถิ่นในประเทศไทย และมาเลเซียในมุมมองต่างๆ เพื่อเสนอเป็นนโยบายหรือเป็นแนวทางด้านประชาสังคมวัฒนธรรมอาเซียน เป็นการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน เพื่อให้อาเซียนเป็นสังคมที่มีเอกภาพ เอื้ออาทร และนำไปสู่สังคมสุขภาวะ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นครสวรรค์ ตาก และ

สมุทรสาคร โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีเสวนาระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายอินเดีย และชาวพม่า ผลการศึกษาพบว่า การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มประชากรพลัดถิ่นในประเทศไทยในมุมมองต่างๆ ใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การจัดการความหลากหลายในการปรับตัวของประชากรพลัดถิ่นในลักษณะเป็นผู้หนีร้อนมาพึ่งเย็น โดยเรียนรู้ภาษาการสื่อสารด้วยฝึกฝนตนเองบนชีวิตการทำงาน สร้างชุมชนบนวิถีกลุ่มชาติพันธุ์บนฐานการประกอบอาชีพ เสริมสร้างการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบสานอัตลักษณ์ด้วยความภูมิใจอัตลักษณ์ เคารพอัตลักษณ์ผู้อื่น พึ่งพาและพึ่งพิงจนเป็นแบบเดียวกับกลุ่มอื่น อยู่ร่วมกับกลุ่มอื่นด้วยความเอื้ออาทรแบ่งปัน และมีส่วนร่วมพัฒนาด้วยการสำนึกในความกตัญญูกตเวที

2. การจัดการความหลากหลายในการปรับตัวของสังคมไทยในลักษณะปรับทัศนคติยอมรับมติอาเซียนในความเป็นสังคมไร้พรมแดน ซึ่งต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เคารพในสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในฐานะมนุษยชาติ อยู่ร่วมกันบนวิถีแห่งคุณธรรมเน้นความสำคัญของเด็กและเยาวชน มีน้ำใจเมตตา เอื้ออาทรและแบ่งปันบนรากฐานอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

3. การจัดการความหลากหลายในการปรับตัวของรัฐไทย ในลักษณะปรับกฎหมายและนโยบายให้สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติที่เป็นสากลควบคู่กับการยอมรับคุณค่า ความสำคัญในความหลากหลายทางภาษาวัฒนธรรมแล้วนำมาใช้เป็นพลังขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกัน โดยส่งเสริมวิถีการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เท่าเทียมเพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของสังคมทุกกลุ่ม

ทั้งนี้ การจัดการความหลากหลายดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนวิถีอาเซียนตามปณิญาอาเซียนที่กำหนดว่า 1) หลักการเคารพซึ่งความเท่าเทียม อำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและอัตลักษณ์ของแต่ละชาติ 2) หลักการไม่ถูกแทรกแซงกิจการภายใน การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และ 3) หลักการไม่ใช้กองกำลังทหาร

ซึ่งจากงานวิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาถึงรูปแบบที่ใช้ในการจัดการงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เรื่องรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน ในจังหวัดภูเก็ตเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1. แหล่งที่มาของข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลจากบุคคล ในงานวิจัยชิ้นนี้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นตัวแทนในการศึกษาจากหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทุกภาคส่วน โดยแบ่งตัวแทนในการศึกษาเป็นกลุ่มๆ ด้วยการกำหนดคุณสมบัติของตัวแทน จนกระทั่งมีความอิ่มตัวในเชิงของข้อมูลและการแนะนำบุคคลที่ซ้ำกันของผู้ให้ข้อมูลท้ายสุดจะได้ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน ดังแสดงในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 กลุ่มแหล่งที่มาของข้อมูล

	กลุ่มของแหล่งที่มาของข้อมูล	จำนวน (คน)	วิธีการสุ่มตัวอย่าง
1) หน่วยงานภาครัฐ	เทศบาลนครภูเก็ต	1	กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
	พิพิธภัณฑฯ (รัฐ)	2	
	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	1	
2) หน่วยงานภาคเอกชน	สมาคมเพอรานากัน	1	
	มูลนิธิเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต	1	
	สภาวัฒนธรรม	1	
	พิพิธภัณฑฯ (เอกชน)	2	
3) ภาคประชาสังคม	ชุมชนเมืองเก่า	1	
	สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน	1	
4) ภาคประชาชน	ประชาชนในย่านเมืองเก่า	9	กลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)
	ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม	8	
	ผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม	12	
	รวมทั้งสิ้น	40	

ทั้งนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) (วรรุณญา ภัทรสุข, 2554) ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 2 วิธี คือ

1.1 กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยตั้งใจเลือกกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย (วรรุณญา ภัทรสุข, 2554) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากันและมีถิ่นฐานแน่นอนอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นผู้มีความรู้หรือมีส่วนในการดำเนินงานวัฒนธรรม มีตำแหน่งหรือเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการบริหารจัดการวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

1.2 กลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยการสอบถามข้อมูลจากบุคคลซึ่งจะได้รับการแนะนำจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เฉพาะเจาะจง (วรรุณญา ภัทรสุข, 2554) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากันและมีถิ่นฐานแน่นอนอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นผู้มีความรู้หรือมีส่วนในการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ค้นคว้าจากวรรณกรรมและวิทยานิพนธ์ ที่มีการรวบรวมและบันทึกไว้ เช่น แนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่าย เอกสารการเผยแพร่พิธีแต่งงานบาป้า-ยาหยา เอกสารวัฒนธรรมและการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจและเป็นแนวทางในการตั้งคำถามงานวิจัย

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา คือ การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีอุปกรณ์ในการดำเนินการศึกษา เช่น อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สมุดจดบันทึก เป็นต้น

1. การสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และออกแบบแนวคำถามตามประเด็นที่ศึกษาอย่างหลวมๆ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์สามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูล (ดูภาคผนวก ข.) ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล เพศ เบอร์โทรศัพท์
- 1.2 สภาพปัจจุบันของวัฒนธรรม
- 1.3 แนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรม
- 1.4 บทบาทหน้าที่/ความรับผิดชอบ ของหน่วยงานและเครือข่าย
- 1.5 ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

2. การสังเกต ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในเหตุการณ์นั้นๆ และทำการสังเกตโดยกลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว ถูกสังเกต (ชานาญ รอดเหตุภัย, 2552) โดยทำการเข้าสำรวจสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรม สังเกตวิถีชีวิตของคนในพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นในช่วงระยะเวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกภาพและการจดบันทึก

3.3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการออกแบบเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนเอกสารมาใช้ ในการสร้างเครื่องมือ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาความตรงด้านเนื้อหาด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ภาษา และความสมบูรณ์ถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา (ดูภาคผนวก ก.)

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ ทำการทดลองใช้ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แต่มีลักษณะสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน (อนรรักษ์ โชติดิตร, 2547) ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ในจังหวัดพังงา จำนวน 10 คน เพื่อพิจารณาคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผลจากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ใน

พื้นที่ศึกษาจังหวัดภูเก็ตมีการยื่นหยุ่นจากแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้อิสระในการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์และได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายในการศึกษา (ดูภาคผนวก ข.)

3.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ก่อนจะเข้าไปศึกษาข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
- 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรม
- 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน
- 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน
- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.1 การสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง โดยออกแบบคำถามที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์บุคคลจากกลุ่มตัวอย่างต่างๆ ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 1 คน พิพิธภัณฑ (รัฐ) จำนวน 2 คน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน สมาคมเพอรานากัน จำนวน 1 คน มูลนิธิเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต จำนวน 1 คน สภาวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และพิพิธภัณฑ (เอกชน) จำนวน 2 คน สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน จำนวน 1 คน ชุมชนเมืองเก่า จำนวน 1 คน ประชาชนในย่านเมืองเก่า จำนวน 9 คน ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม จำนวน 12 คน รวมจำนวน 40 คน

ทั้งนี้ วรรณดี สุทธิรัตนกร (2556) กล่าวว่า ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตัดสินใจได้ล่วงหน้า ผู้วิจัยต้องลงมือศึกษาข้อมูลเบื้องต้นไปก่อน แล้วค่อยๆ เก็บข้อมูลไปตามกระบวนการ กลุ่มเป้าหมายจะเผยขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะถูกนำมาวิเคราะห์เรื่อยไปจนกระทั่งผู้วิจัยรู้สึกได้ว่าไม่มีข้อมูลใหม่ๆ เข้ามาอีก ซึ่งแสดงถึงความอิ่มตัวของข้อมูล ผู้วิจัยจึงจะทราบตัวอย่างขนาดที่ชัดเจน เมื่อกระบวนการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง โดยวรรณดี

สุทธินรากร (2556) อ้างถึง ประสบการณ์ของ Lincoln and Guba (1985) ซึ่งพบว่าโดยทั่วไปข้อมูลจะถึงจุดอิ่มตัว เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 12 คน หรือที่มากที่สุดไม่เกิน 20 คน และประสบการณ์ของ Douglas (1985 อ้างใน วรณคดี สุทธินรากร , 2556) ประเมินการจากการสัมภาษณ์เชิงลึกอยู่ที่ประมาณ 25 คน อย่างไรก็ตามแนวคิดหลักของการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจะหยุดเมื่อข้อมูลซ้ำหรืออิ่มตัว นอกจากนี้ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงการเก็บข้อมูลที่มีความเหมาะสมของขอบเขตเวลา งบประมาณ และองค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อการทำวิจัย ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ความอิ่มตัวของข้อมูลนำไปใช้กับการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ โดยความอิ่มตัวของข้อมูลจะเห็นได้จากข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่มีลักษณะซ้ำๆ ไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติม อีกทั้งยังพบว่ามีการแนะนำบุคคลในการสัมภาษณ์เป็นบุคคลซ้ำกัน

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตการณ์โดยมองในภาพรวมจากสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและรู้จักผู้ถูกสังเกตได้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นการรวบรวมข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป (จิตราภา คุณทลบุตร, 2557)

2.3 การบันทึกข้อมูล โดยจัดเป็นลายลักษณ์อักษร บันทึกข้อมูลด้วยอุปกรณ์บันทึกเสียง เพื่อความแม่นยำของข้อมูลและสามารถนำมาตรวจสอบหาข้อบกพร่อง เพื่อแก้ไขและใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และบันทึกภาพต่างๆ ด้วยกล้องดิจิทัลเพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลต่างๆ เพิ่มความละเอียดและเป็นรูปธรรมมากกว่าการอธิบายเพียงอย่างเดียว และช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตและชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการปกปิดข้อมูลส่วนตัว ชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้จะถูกแทนด้วยนามสมมติ เช่น คุณหนึ่ง คุณสอง เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณของนักวิจัย (ชานาญ รอดเหตุภัย, 2552)

3.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความในลักษณะของการบรรยาย (วรัญญา ภัทรสุข, 2554) โดยนำแนวคิดและทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ได้จากการทบทวน

เอกสารมาใช้ในการสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อทำการวิเคราะห์และสรุปผล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การตีความข้อมูล (Interpretation) การเปรียบเทียบข้อมูล (Content Comparison) การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) และการสร้างข้อสรุป (Conclusion) (สุทธิติ ชัตติยะ, วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์, 2553) เพื่อนำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นจังหวัดภูเก็ต

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

4.1 บทนำ

การศึกษาเรื่องการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต 2) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต และ 3) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทำการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลบุคคลจากหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทุกภาคส่วน ประกอบด้วยตัวแทนจาก 1) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 1 คน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูเก็ต (รัฐ) จำนวน 2 คน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน 2) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมเพอรานากัน จำนวน 1 คน สภาวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูเก็ต (เอกชน) จำนวน 2 คน และมูลนิธิเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต จำนวน 1 คน 3) ภาคประชาสังคม ได้แก่ ชุมชนเมืองเก่า จำนวน 1 คน สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน จำนวน 1 คน และ 4) ภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนในย่านเมืองเก่า จำนวน 9 คน ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้อธิบายตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

4.2 ผลการศึกษา

4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย

ในวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ทำการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างจากตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทุกภาคส่วนที่ให้ความอนุเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงดังในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย

หน่วยงาน	ลำดับ ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	บทบาท	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
ภาครัฐ	1	คุณรัฐกานต์ พิภุชฌณกาญจน์	ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง	หญิง	30	17 กุมภาพันธ์ 2559
	2	คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา	นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต	หญิง	63	7 มีนาคม 2559
	3	คุณอุทิศ ลิ่มสกุล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต	ชาย	45	8 มีนาคม 2559
	4	คุณพัชรวรรณ วิจักขณ์สาสน์	เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑน์เหมืองแร่	หญิง	27	16 มีนาคม 2559
ภาคเอกชน	5	คุณจรรยารัตน์ ตันทาวณิช	ผู้ดูแลบ้าน ชิน ประชา: บ้าน ที่มี ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นการ สื่อถึงวัฒนธรรมพอรานากัน	หญิง	75	17 กุมภาพันธ์ 2559
	6	คุณสุรเชษฐ์ เจริญผล	เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑน์ไทยหัว: พิพิธภัณฑน์มีการจัดแสดงเกี่ยวกับ วัฒนธรรมพอรานากัน	ชาย	41	18 กุมภาพันธ์ 2559
	7	คุณยินดี มโนสุนทร	ประธานสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต/ กรรมการมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต/ เจ้าของร้าน D's comer: ร้าน จำหน่ายเสื้อผ้าพอรานากัน	หญิง	56	19 กุมภาพันธ์ 2559
	8	คุณสุชาดา จันทร์ชูวณิชกุล	ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต	หญิง	54	24 กุมภาพันธ์ 2559
	9	คุณอรศิริ รักแตงาม	เลขานุการสมาคมพอรานากัน ประเทศไทย	หญิง	45	1 มีนาคม 2559
ภาคประชา สังคม	10	คุณคอน ลิ่มนันทพิสิฐ	ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต	ชาย	52	16 กุมภาพันธ์ 2559
	11	ดร.เชี่ยวชาญ ศิวะคุณากร	ประธานสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสาย จีน/ประธานศาลเจ้าซำฮ้าน: ศาลเจ้า ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องของคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี ของชาวพอรานากัน	ชาย	53	19 กุมภาพันธ์ 2559

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย (ต่อ)

หน่วยงาน	ลำดับ ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	บทบาท	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
	12	คุณชนาวดี แซ่ไหล	เจ้าหน้าที่ โรงแรม วิบูลสิน : โรงแรม ที่มี ลักษณะ ทาง สถาปัตยกรรมเป็นการสื่อถึง วัฒนธรรมเพอรานากัน	หญิง	41	19 กุมภาพันธ์ 2559
	13	คุณพิยวัฒน์ หลิมประคิษฐ์	ค้าขาย: บุคคลผู้มีเชื้อสายเพอรานา กัน	ชาย	45	20 กุมภาพันธ์ 2559
	14	คุณจู้ แซ่ตัน	แม่บ้าน: บุคคลผู้มีเชื้อสายเพอรานา กัน	หญิง	68	20 กุมภาพันธ์ 2559
	15	คุณกรงทิพย์ สุนทรชวกานต์	ผู้ประกอบการร้านไท่เก้: บุคคลผู้มี เชื้อสายเพอรานากัน	หญิง	54	20 กุมภาพันธ์ 2559
ประชาชน ย่านเมืองเก่า ภูเก็ต	16	คุณบรรเลง แซ่อึ้ง (โกหลง)	ผู้ดูแลศาลเจ้าแสงธรรม: บุคคลผู้มี ความรู้ในเรื่องของคติความเชื่อ ของชาวเพอรานากัน	ชาย	59	27 กุมภาพันธ์ 2559
	17	คุณรักเกียรติ ประคิษฐ์เสรี	ข้าราชการบำนาญ/ค้าขาย: บุคคล ผู้มีเชื้อสายเพอรานากัน	ชาย	65	28 กุมภาพันธ์ 2559
	18	คุณหนึ่ง (นามสมมติ)	ค้าขาย: บุคคลผู้เติบโตมาพร้อม กับวัฒนธรรมเพอรานากัน	หญิง	38	28 กุมภาพันธ์ 2559
	19	คุณธิดารัตน์ ธารศิริโรจน์	ค้าขาย: บุคคลผู้มีเชื้อสาย เพอรานากัน	หญิง	31	1 มีนาคม 2559
	20	คุณวิทยา ตันติพิริยะกุล	เจ้าของร้านบุญเลิศการไฟฟ้า: อาคาร ที่มี ลักษณะ ทาง สถาปัตยกรรมเป็นการสื่อถึง วัฒนธรรมเพอรานากัน	ชาย	69	2 มีนาคม 2559
ประชาชน เจ้าของ วัฒนธรรม	21	คุณศิริลักษณ์ แซ่หลิม	กรรมการศาลเจ้าซำฮ้าน: ศาลเจ้า ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องของคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี ของชาวเพอรานากัน	หญิง	68	19 กุมภาพันธ์ 2559

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย (ต่อ)

หน่วยงาน	ลำดับ ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	บทบาท	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
ประชาชน เจ้าของ วัฒนธรรม (ต่อ)	22	คุณสุทัศน์ รักแต่ตระกูล	ผู้ประกอบการ บริษัท อ่าฮ้วน จำกัด: อาคารที่มีลักษณะทาง สถาปัตยกรรมเป็นการสื่อถึง วัฒนธรรมเพอรานากัน	ชาย	77	22 กุมภาพันธ์ 2559
	23	อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร	ครูพิเศษโปรแกรม IP (Intensive English Program) โรงเรียนสตรี ภูเก็ต: ครูผู้ถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต	หญิง	66	23 กุมภาพันธ์ 2559
	24	อาจารย์ลิขิต หล้าแหล่ง	ครูภาษาไทยและศูนย์สืบค้นและ เผยแพร่ข้อมูลบาป้าภูเก็ตของ โรงเรียนสตรีภูเก็ต	ชาย	40	23 กุมภาพันธ์ 2559
	25	คุณปชานน เจียสกุล	พนักงานรัฐวิสาหกิจ: บุคคลผู้มี เชื้อสายเพอรานากัน	ชาย	28	27 กุมภาพันธ์ 2559
	26	คุณจิตติกร สุจิรชานนท์	ครูโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย: บุคคล ผู้มีเชื้อสายเพอรานากัน	ชาย	29	29 กุมภาพันธ์ 2559
	27	คุณกิตติศักดิ์ มิตรรัตน์	ครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง: บุคคลผู้มีเชื้อสายเพอรานากัน	ชาย	39	2 มีนาคม 2559
	28	คุณคนุชกร ปรัชญ	กรรมการ ของมูลนิธิเมืองเก่า ภูเก็ต/ธุรกิจส่วนตัว: บุคคลผู้มีเชื้อ สายเพอรานากัน	ชาย	39	4 มีนาคม 2559
ผู้ประกอบการ ในเชิงสินค้า วัฒนธรรม	29	คุณสมยศ ปาทาน	รองประธานชุมชนย่านเมืองเก่า ภูเก็ต/ผู้ประกอบการร้าน โตรา คาน : ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าเพอรานากัน	ชาย	43	18 กุมภาพันธ์ 2559
	30	คุณจิตติมา จิตพิฤทธิกุล	ผู้ประกอบการร้าน ใต้ตง คาเฟ่: อาคารที่มีการตกแต่งเป็นการสื่อ ถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน	หญิง	40	8 มีนาคม 2559

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย (ต่อ)

หน่วยงาน	ลำดับ ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	บทบาท	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
ผู้ประกอบ การในเชิงสินค้า วัฒนธรรม (ต่อ)	32	คุณวิโรจน์ บำรุงวงศ์	ผู้ประกอบการร้าน โกปี้เต็ม: อาคารที่มีการตกแต่งเป็นการสื่อ ถึงวัฒนธรรมเพอรานากันและมี การขายอาหารเพอรานากันอีก ด้วย	ชาย	67	20 กุมภาพันธ์ 2559
	33	คุณชนิด หวังเกียรติ	ผู้ประกอบการร้านเสริมสวย ชนิด : บุคคลผู้มีความรู้เรื่องการ ทำผมในรูปแบบของชาวเพอรานากัน	ชาย	72	24 กุมภาพันธ์ 2559
	34	คุณเชิดพงษ์ วิเชียร	ผู้ประกอบการร้าน Café'in Thaihua Museum อาคารที่มีการ ตกแต่งเป็นการสื่อถึงวัฒนธรรม เพอรานากันและจำหน่ายอาหาร เพอรานากัน	ชาย	32	24 กุมภาพันธ์ 2559
	35	คุณสอง (นามสมมติ)	เจ้าของห้องเสื้อ: ห้องเสื้อที่มี การรับตัดชุดสไตล์เพอรานากัน	หญิง	51	24 กุมภาพันธ์ 2559
	36	คุณกลมชนก ศิริชุมแสง	รองผู้จัดการโรงแรมออนออน: โรงแรมที่มีการตกแต่งเป็นการ สื่อถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน และจำหน่ายอาหารเพอรานากัน	หญิง	35	27 กุมภาพันธ์ 2559
	37	คุณรชฎ บัวละคร	ผู้ประกอบการร้าน you&me: ร้าน Wedding ที่มีชุดเจ้าสาว สไตล์เพอรานากัน	ชาย	32	27 กุมภาพันธ์ 2559
	38	คุณสาม(นามสมมติ)	ผู้ประกอบการร้านอาตักแคะ: ร้านจำหน่ายขนมเพอรานากัน ในรูปแบบของฝาก	หญิง	30	27 กุมภาพันธ์ 2559
	39	คุณสายพิน นาคชัยนรมิต	เจ้าของร้านไต้ปลาแห้ง/ร้านกิม แจ้: ร้านจำหน่ายอาหารเพอรานากัน	หญิง	55	28 กุมภาพันธ์ 2559

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย (ต่อ)

หน่วยงาน	ลำดับที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	บทบาท	เพศ	อายุ	วันที่สัมภาษณ์
ผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม (ต่อ)	40	คุณวิวัฒน์ เปี่ยมวิวัตติกุล	ประธานกรรมการบริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด: ร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่มีบรรจุก๊วนซ์สื่อถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน	ชาย	49	8 มีนาคม 2559

ซึ่งจากการศึกษาที่ได้ได้ผลดังนี้

4.2.2 ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

การศึกษาแนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงแนวความคิดของหน่วยงานหรือบุคคลที่มีต่อวัฒนธรรมเพอรานากันในภาพรวม เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวคิดและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต อันประกอบด้วย วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร บ้านเรือน และประเพณีความเชื่อ รายละเอียดของผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

4.2.2.1 แนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน จากตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต รวมไปถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนรวมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการลงพื้นที่ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ภูเก็ตเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับแต่อดีต มีอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต อาหาร การแต่งกาย ภาษา ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนศาสนาที่น่าเชื่อถือและลักษณะความเป็นอยู่แบบเฉพาะของตนเอง เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในนามของ "วัฒนธรรมเพอรานากัน" ทั้งภูเก็ตยังมีสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะในเขตย่านเมืองเก่า ซึ่งสะท้อนถึงความมั่งคั่งในอดีตของภูเก็ตในฐานะของเมืองท่าและเมืองการค้าของนักเดินทางยุคโบราณ จากลักษณะ

ดังกล่าว ฤๅติ ภูมิภูถาวร (2550) อธิบายว่า เนื่องจากภูเก็ตเป็นดินแดนที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ออดีต ในฐานะเมืองค้าสิบก ทั้งยังถูกใช้เป็นที่พักแวงจอดเรือเพื่อหาอาหารและน้ำจืด และเป็นที่พักบังลมพายุ โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งด้านทะเลตะวันตกของเกาะ เช่น อ่าวฉลอง อ่าวภูเก็ต อ่าวมะขาม ซึ่งเกาะภูเก็ตยังอุดมไปด้วยแร่สิบก ด้วยสาเหตุดังกล่าวภูเก็ตจึงเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยและตั้งถิ่นฐานเพียงระยะหนึ่งของบุคคลหลายเชื้อชาติหลายภาษาเท่านั้น จะเห็นได้จากเจ้าเมืองที่เข้ามาปกครองภูเก็ต มีทั้งฝรั่ง จีน แขก ทุกเชื้อชาติที่เข้ามาอยู่ในภูเก็ตต่างก็มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง วัฒนธรรมเหล่านี้ได้สืบทอดถ่ายเทสู่กลุ่มคนในภูเก็ตหลายยุคหลายสมัย จนทำให้วัฒนธรรมภูเก็ตเป็นวัฒนธรรมที่ผสมผสานในหลายๆ รูปแบบจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมภูเก็ตที่ได้รับการผสมผสานนี้ ทำให้ภูเก็ตมีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนและวิถีชีวิตของชาวภูเก็ตในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ในการประพฤติปฏิบัติสืบทอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันยังคงเป็นวิถีชีวิตของคนภูเก็ตที่สามารถพบเห็นได้ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเวลาเข้านอนของทุกวัน ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของอาหารการกิน จากการสังเกตชาวภูเก็ตยังมีการรับประทานอาหารพื้นถิ่นดั้งเดิมกันอยู่ ทั้งในส่วนของการปรุงอาหารทานเองภายในครอบครัวและเปิดร้านขายอาหารเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ลองลิ้มชมรสอาหารสไตล์เพอรานากันหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “อาหารบาบ๋า-ยาหยา” การผสมผสานระหว่างอาหารจีนและอาหารพื้นถิ่นของชาวภูเก็ตถือว่าเป็นความลงตัวและเป็นอีกหนึ่งจุดขายที่ทำให้ ปี พ.ศ.2558 ภูเก็ตได้รับรางวัล City of Gastronomy จาก Unesco เมืองที่มีความสร้างสรรค์ทางด้านอาหาร (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ภูเก็ต ได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกในอีกมิติหนึ่งที่นอกเหนือไปจากความสวยงามทางธรรมชาติ

เรื่องราวของวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นเมืองเก่าของภูเก็ตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถือเป็นมรดกทางสังคมซึ่งสังคมได้มีการปรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรมเพอรานากันจึงมีความหมายกับผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมและบุคคลในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทั้งยังมีผลต่อความรู้สึกและแนวความคิดของหน่วยงานและเครือข่ายทางวัฒนธรรมภายใต้บริบทของวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของท้องถิ่น ซึ่งในยุคสมัยปัจจุบันวัฒนธรรมเพอรานากันยังคงเป็นสิ่งที่ดึงดูดควมค่าแก่นุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่กับจังหวัดภูเก็ตสืบไป จึงเกิดเป็นแนวความคิดในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันขึ้น เพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งในงานวิจัย

ชั้นนี้ แนวคิดการจัดการวัฒนธรรม หมายความว่าถึง ความคิดริเริ่มในการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการจัดการในงานด้านวัฒนธรรม

นอกจากนี้ในงานของฤดี ภูมิภูถาวรและปิยา ช่อผล (2530) เรื่องแนวคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวภูเก็ต พบว่า แนวคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านจิตใจ (2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านวัตถุ (3) แนวคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านจิตใจ และ (4) แนวคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านวัตถุ อีกทั้งงานของสมชัย วุฑฒิปรีชา (2537 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537ข) มีการกล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมไว้ 3 ด้าน ดังนี้ (1) การสร้างให้คนมีวินัยซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาวัฒนธรรมเบื้องต้นของคนในชาติ (2) การสู้กับวัฒนธรรมต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามาโดยสื่อและโดยตรงรวมทั้งวัฒนธรรมในประเทศที่ผิดเพี้ยน ทำให้วัฒนธรรมไทยเริ่มมีปัญหา และ (3) การอนุรักษ์ส่งเสริมคุณค่าวัฒนธรรมให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ด้วยวิธีการต่างๆ

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นมีความแตกต่างไปจากแนวคิดในการจัดการวัฒนธรรมที่ได้จากผลสัมฤทธิ์หน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ตในงานวิจัยชั้นนี้ ซึ่งพบว่า หน่วยงานและเครือข่ายตลอดจนคนในพื้นที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันแบ่งออกเป็น 5 แนวคิดด้วยกัน คือ (1) เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน (2) เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน (3) เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน (4) เพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ (5) เพื่อการตอบสนองสังคม อันนำมาซึ่งการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต รายละเอียดผลของการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

4.2.2.1.1 เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน

ในงานวิจัยชั้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดเพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต เป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดการจัดบริการทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ขึ้น ตัวอย่างเช่นการจัดกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดงานวัฒนธรรมตามเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายหรือได้สูญหายไปแล้วให้กลับมามีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนภูเก็ต ทั้งยังสามารถนำวัฒนธรรมกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินการที่ได้รับความ

ร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนบางส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งพิจารณาแนวความคิดในการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันได้ ดังนี้

ดังเช่น ความพยายามของสมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย ภายใต้แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากสมาคมมองว่าในความเป็นวัฒนธรรมเพอรานากัน จะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงรากเหง้าของคนภูเก็ตและแฝงไปด้วยความดีงาม ซึ่งมีคุณค่าและมีความหมายกับคนในท้องถิ่น ที่ทำให้สมาคมต้องกลับมาพิจารณาถึงวัฒนธรรมที่เคยหายสาบสูญหรือกำลังจะสูญหายไปจากภูเก็ต โดยดำเนินการรื้อฟื้นหรือฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ภายใต้บริบทของสังคมในยุคปัจจุบัน เพื่อให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและรู้จักรากเหง้าของตน รวมไปถึงวัฒนธรรมของความเป็นไทยด้วย สมาคมเพอรานากันจึงมีความพยายามที่จะจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดเป็นกระแสและมีการตื่นตัวทางวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันกลับมามีชีวิตได้อีกครั้ง (คุณอรศิริ รักแตงาม; เลขานุการสมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559) ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้น เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมวิวาท์หวานบาบ๋าสุดปลายฟ้าอันดามัน เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดของการฟื้นฟูวัฒนธรรมการแต่งงานแบบโบราณของชาวเพอรานากัน ซึ่งในการรื้อฟื้นหรือฟื้นฟูขึ้นมาใหม่นี้ เกิดขึ้นได้เพราะความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีแนวคิดในการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันเช่นเดียวกัน โดยเข้ามาส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็น “เทศบาลนครภูเก็ต” ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องสถานที่จัดกิจกรรม ตลอดจนการตกแต่งเมือง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม (คุณ สมใจ สุวรรณศุภพนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต” ที่ให้ความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (คุณอุทิศ ลิ้มสกุล; ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ทั้งยังพบว่า ในภาคประชาชนมีการหันกลับมาแต่งงานแบบโบราณเพิ่มมากขึ้นและยังสนับสนุนให้ลูกหลานของตนแต่งงานในลักษณะนี้เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมด้วยเช่นเดียวกัน (คุณสายพิณ นาคชัยเนรมิต; ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม(ร้านกิมแจ้); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะเป็นการฟื้นฟูประเพณีที่ดั่งงามของภูเก็ตแล้ว ยังส่งผลทำให้เกิดความนิยมในการแต่งกายชุดพื้นเมืองในกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ วิไลวรรณ ทวิชศรี (2556 อ้างใน แก้วกุดัน , 2556) รองผู้ว่าการด้านสินค้าท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวถึง “วิวาท์หวานบาป้า สุดปลายฟ้าอันดามัน” ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่อง และได้บรรจุในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในเดือนมิถุนายนของทุกปี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ช่วยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดภูเก็ตในฐานะจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคู่แต่งงานและกลุ่มฮันนีมูน โดยเฉพาะในประเทศอินเดีย เกาหลี จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และเยอรมัน ดังนั้น การจัดกิจกรรมวิวาท์หวานบาป้าสุดปลายฟ้าอันดามัน จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเพื่อการฟื้นฟูอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันให้กลับมาคุณค่าและเกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอีกครั้ง

2) การจัดงานหยวนเซียวหรืองาน โคมไฟ เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดของการฟื้นฟูประเพณีความเชื่อแบบ โบราณ ที่ในอดีตเมื่อถึงประเพณีหยวนเซียว แต่ละบ้านจะมีการทำโคมไฟและนำมาแขวนประดับไว้หน้าบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของชาวจีน (วัฒนธรรมทางฝ่ายพ่อ) ซึ่งในปัจจุบันพบว่าสิ่งเหล่านี้ได้สูญหายไป จึงเกิดเป็นแนวคิดในการจัดงานหยวนเซียวขึ้น เพื่อฟื้นฟูประเพณี โคมไฟในภูเก็ต และเป็นการปลูกฝังให้ลูกหลานชาวภูเก็ตและประชาชนทุกคนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญต่อวัฒนธรรมอันดั่งงามนี้ ซึ่งในการฟื้นฟูประเพณีหยวนเซียวขึ้นมาใหม่นี้ ได้รับความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน (คุณเชี่ยวชาญ ศิวะคุณากร; ประธานสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559) โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนเงินทุน การเข้าร่วมกิจกรรม และการให้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมกับเด็กและเยาวชนในชุมชน (คุณปชานน เจียสกุล; ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ที่ทำให้การจัดประเพณีหยวนเซียวมีความสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งกิจกรรมนี้ถูกจัดเป็นปีที่สองแล้ว (ในช่วงระยะเวลาของการสัมภาษณ์)

ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะเป็นตัวอย่างของแนวคิดเพื่อการฟื้นฟูประเพณีที่ดั่งงามของภูเก็ตแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการประดิษฐ์โคมไฟด้วยมือ อันเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ลดน้อยลงในยุคปัจจุบันอีกด้วย (คุณเชี่ยวชาญ ศิวะคุณากร; ประธาน

สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559) ดังนั้น การจัดงานหวนเชียวจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการฟื้นฟูประเพณีที่ดีงามอันเป็นความเชื่อของบรรพชนในอดีตให้กลับมามีคุณค่าและความสำคัญกับชาวภูเก็ต ซึ่งต่อไปในอนาคตหวนเชียวอาจจะกลายเป็นหนึ่งในเทศกาลประจำปีของภูเก็ต เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดกันต่อไปโดยไม่ขาดสาย

4.2.2.1.2 เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน

ในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต เป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขึ้นในทุกระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายในการธำรงรักษาวัฒนธรรมเพอรานากันให้ครอบคลุมในทุกด้าน เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และเพื่อเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมให้ยังคงเป็นวิถีชีวิตของคนภูเก็ตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันมีการจัดอบรมทางวัฒนธรรมขึ้นภายใต้หน่วยงานและเครือข่ายในภูเก็ต ตัวอย่างเช่น สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย เทศบาลนครภูเก็ต สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต และชุมชนย่านเมืองเก่า เป็นต้น ได้ร่วมกันดำเนินการจัดอบรมทางวัฒนธรรมขึ้น เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยได้เรียนรู้และเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหาย ทั้งยังเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันให้คงไว้สืบไป (คุณยินดี มโนสุนทร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

ชาวเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จากอัตลักษณ์ของความเป็นเพอรานากันและความภาคภูมิใจในความเป็นเพอรานากันที่มีอยู่ในตนเอง จึงก่อให้เกิดเป็นความหลงใหลในตัววัฒนธรรม อันนำมาซึ่งแนวความคิดในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อการส่งต่อให้กับลูกหลานชาวเพอรานากันต่อไป ซึ่งพบว่าการอนุรักษ์ที่ถูกกล่าวถึงเป็นลำดับต้นๆ คือ วัฒนธรรมในด้านการแต่งกาย ที่แม้ว่าในปัจจุบันการแต่งกายชุดพื้นเมืองจะเริ่มกลับมาเป็นที่นิยมในกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น แต่หน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ก็ยังคงมีการณรงค์ให้แต่งกายชุดพื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง (คุณสมใจ สุวรรณสุภพนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) ตลอดจนกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าในย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่มีการนำเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายออกมาจำหน่าย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้การแต่งกายยังคงอยู่ โดยการดึงเอา

ความถนัดและความชอบของตนเองเกี่ยวกับการแต่งกาย อีกทั้งความพยายามในการสรรหาวัตถุดิบ เป็นผ้าปาเต๊ะชั้นดี ซึ่งบางอย่างไม่มีในเมืองไทยเข้ามาจำหน่าย เพื่อตอบสนองความต้องการของคน ในสังคมให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ การอนุรักษ์ในที่นี้รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนสินค้าให้มีความ ทันสมัยมากขึ้นตามสมัยนิยม โดยมีการจำหน่ายทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปและรับตัดเสื้อผ้าใหม่ เพื่อ ตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมใน เรื่องของการแต่งกายให้สืบทอดไปยังคนรุ่นหลังได้นั่นเอง (คุณสมยศ ปาทาน; ตัวแทนจากกลุ่ม ผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม (ร้านโคราคาน); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ ในกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนยังมีแนวความคิดการอนุรักษ์เกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อต่างๆ ของชาวเพอรานากัน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนภูเก็ตส่วนหนึ่งได้รับการ ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษในฐานะของลูกหลานคนจีน เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกถ่ายทอดโดยคนใน ครอบครัวและคนในชุมชนผ่านพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีปฏิบัติ บางอย่างของชาวเพอรานากันในภูเก็ตที่มีการทำตามแบบของคนจีน อาจเพราะสิ่งเหล่านี้ได้รับการ สืบทอดโดยตรงมาจากบรรพบุรุษชาวจีน ทั้งนี้เนื่องจากสำหรับคนภูเก็ต บาบ๋าหรือเพอรานากัน หมายความว่าลูกหลานของคนจีนทุกคนที่เกิดในภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง โดยไม่จำเป็นจะต้องมี เชื้อสายพื้นเมือง (บรรเจิด ดันติวิท, 2549) ประเพณีความเชื่อของเพอรานากันในภูเก็ตจึงมีความเป็น วัฒนธรรมจีนอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเช่น การไหว้เทวดา ประเพณีผ้อต่อ (การทำบุญอุทิศส่วนกุศล ให้กับบรรพบุรุษ) เป็นต้น การอนุรักษ์วัฒนธรรมของบรรพบุรุษจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับ กลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม โดยเชื่อว่าประเพณีความเชื่อต่างๆ ไม่ใช่เรื่องงมงาย แต่สิ่งเหล่านี้ ล้วนมีความหมายที่แฝงอยู่ในแต่ละองค์ประกอบของพิธีกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ ยังคงมีอยู่ในยุคปัจจุบัน แต่ในส่วนของรูปแบบพิธีกรรมประเพณีมีการเปลี่ยนไปจากเดิมและมีความ หลากหลายมากขึ้น หน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ตจึงมีแนวความคิดในการอนุรักษ์ ประเพณีความเชื่อในส่วนรูปแบบพิธีกรรมตามแบบฉบับดั้งเดิมให้ยังคงอยู่และมีความสมบูรณ์ที่สุด เพื่อส่งต่อวัฒนธรรมอันนี้ตราบนี้ให้กับคนรุ่นหลังสืบไป (คุณจิตติกร สุจิรชานนท์; ตัวแทนจาก กลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559)

อีกตัวอย่างหนึ่ง จากกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนที่มีแนวความคิดในการอนุรักษ์ด้าน วัฒนธรรมอาหารการกินของชาวเพอรานากัน ซึ่งอาหารของเพอรานากันนั้นมีความหลากหลายทั้ง อาหารคาวและอาหารหวานที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง

ขณะที่ในปัจจุบันชนมบางชนิดเริ่มหายากขึ้น ด้วยเพราะกรรมวิธีในการทำมีความยุ่งยาก และวัตถุดิบบางอย่างก็หายากขึ้น อีกทั้งรสนิยมการทานของคนในสังคมยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชาชนบางกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาในด้านนี้มีความตระถึงคุณค่าและความสำคัญ จึงเกิดเป็นแนวคิดในการรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยการเปิดร้านค้าเพื่อทำขนมเก่าแก่ของเพอรานากันแบบดั้งเดิมออกมาจัดจำหน่าย เพื่อรักษาความเป็นเพอรานากันไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้จัก เช่น ขนมบี๋ผ่าง ขนมปังเปี้ย ขนมบู้หลู (ขนมไข่) เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากร้านค้าแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บนถนนดิบุกในเขตย่านเมืองเก่า ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ด้านอาหารเพอรานากันก็ยังสามารถสร้างความโดดเด่นให้กับสินค้า ทำให้ขนมของที่ร้านได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อขนมเพื่อใช้เป็นของฝากด้วยอีกทางหนึ่ง กล่าวคือ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ไว้ให้กับคนรุ่นหลังแล้วยังเกิดประโยชน์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในครอบครัวได้อีกด้วย (คุณสาม (นามสมมติ); ตัวแทนผู้ประกอบการสินค้าเชิงวัฒนธรรม (ร้านอาดี้กแก); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ยังพบว่า ในกลุ่มประชาชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มีแนวความคิดในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกิดจากความตระหนักถึงคุณค่าและมองว่าวัฒนธรรมสิ่งที่ดีงามของชุมชน ที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นต่างจากที่อื่น ทำให้เกิดเป็นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน อันนำไปสู่แนวความคิดในการช่วยกันธำรงรักษาวัฒนธรรมเพอรานากันในด้านต่างๆ ดังเช่น การอนุรักษ์อาคารบ้านเรือนด้วยการอนุรักษ์ตัวอาคารแบบดั้งเดิมไว้ที่หลายอาคารอาจจะมีการปรับเปลี่ยนฝาผนังจากสังกะสีมาเป็นผนังปูนแล้ว เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมและแก้ไขปัญหาความทรุดโทรมของตัวอาคาร ซึ่งรูปทรงเดิมที่ยังคงมีการรักษาไว้ได้จนถึงปัจจุบัน คือ เสาไม้ที่มีอายุร้อยกว่าปี และจิมแจ้ (คุณรักเกียรติ ประดิษฐ์เสรี; ตัวแทนจากกลุ่มภาคประชาชน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559) ที่มีลักษณะเป็นบ่อน้ำที่ตั้งอยู่กลางตัวบ้าน มีช่องเปิดโล่งภายในบ้านจากหลังคาถึงพื้น เป็นส่วนช่วยระบายอากาศ ให้แสง ลม และฝนผ่านลงมาได้ ซึ่งลักษณะช่องเปิดโล่งนี้จะมีทั้งในตึกแถว และบ้านหลังเดี่ยวๆ ซึ่งในสมัยก่อนชาวภูเก็ตจะดูว่าบ้านไหนออกแบบได้ดีเยี่ยมจากการระบายอากาศของบ้านนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด (ครั้น มณี โชติ, 2551) ทั้งนี้ จิมแจ้ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของอาคารบ้านเรือนในแบบฉบับของชาวเพอรานากันนั่นเอง

4.2.2.1.3 เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพชรานากัน

ในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดเพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพชรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต ถือเป็นความ โชคดีของวัฒนธรรมเพชรานากัน เนื่องจากวัฒนธรรมปรากฏอยู่ในทำเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศ ที่ปัจจุบันยังคงรักษาความสวยงามทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ทั่วทุกมุม โลกให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตได้ตลอดทั้งปี ทำให้การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการแนะนำด้านการท่องเที่ยวที่นอกเหนือไปจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดภูเก็ต ด้วยวิถีชีวิต อาหารการกิน การแต่งกาย และอาคารบ้านเรือนที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพชรานากันให้คงอยู่ในปัจจุบัน จึงได้รับความสนใจจากสื่อต่างๆ มากมาย ทำให้วัฒนธรรมเพชรานากันถูกนำเสนอออกไปในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย ด้วยความมุ่งหวังที่จะให้ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจได้รู้จัก เข้าใจ และเข้าถึงวัฒนธรรมเพชรานากันได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งพิจารณาแนวความคิดในการนำเสนอวัฒนธรรมเพชรานากันได้ ดังนี้

1. การนำเสนอวัฒนธรรมเพชรานากันผ่านสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งประกอบ มีโคตรกอง (2551) ได้ให้นิยามความหมายของ สื่อเฉพาะกิจ ว่าหมายความถึง การสื่อสารที่มีเป้าหมาย มีพื้นที่การใช้ มีช่วงระยะเวลาการใช้ หรือมีกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจจะรวมทั้งสื่อเฉพาะกิจสมัยใหม่ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ วิดีโอ ฯลฯ และยังอาจรวมไปถึงบรรดาสื่อกิจกรรมและสื่อประเพณีอื่นๆ เช่น งานวิวาท်หวานบาปาสุดปลายฟ้าอันดามัน งานตรุษจีนย้อนอดีตเมืองเก่าภูเก็ต เทศกาลหยวนเซียว เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และทำให้ประชาชนรวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมเพชรานากันได้มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพที่ 4-1

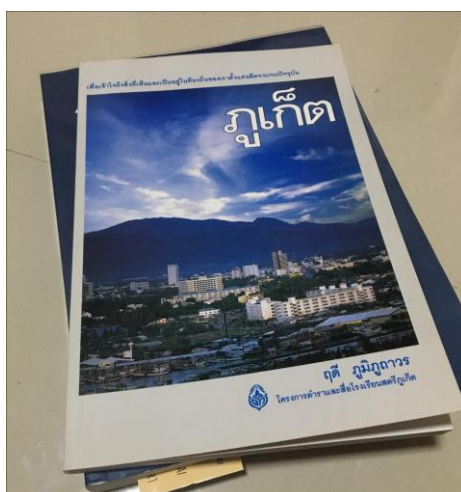
ภาพที่ 4-1 ตัวอย่างการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันผ่านสื่อเฉพาะกิจ

2. การจัดทำพิพิธภัณฑ์ โดยการนำเสนอประวัติศาสตร์ และข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันผ่านพิพิธภัณฑ์ เพื่อนำวัฒนธรรมไปสู่ประชาชน ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงอาคาร Chartered Bank ในอดีต ที่ตั้งอยู่บริเวณมุมของถนนพังงา เพื่อจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ภายใต้ชื่อ “พิพิธภัณฑ์เพอรานากันนิทัศน์” ในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นรากเหง้าของชาวพื้นถิ่นภูเก็ต หรือชาวเพอรานากัน ที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัยและแตกต่างไปจากพิพิธภัณฑ์อื่นๆ ทั้งนี้ ภายใต้การบูรณะซ่อมแซมอาคาร Chartered Bank ยังคงธำรงรักษาคุณค่าของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากอาคารแห่งนี้ถือเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; นายเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ ในภูเก็ตยังมีพิพิธภัณฑ์ที่มีการนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอีกหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ พิพิธภัณฑ์ไทยหัว และบ้านชินประชา เป็นต้น ซึ่งพิพิธภัณฑ์เหล่านี้จะมีการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากัน อาทิ การแต่งกาย โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ตลอดจนไปจนถึงการจำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเพอรานากันในอดีต เพื่อนำเสนอวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไปสู่ประชาชนในยุคปัจจุบันให้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉิมา หนูคงและคณะ (2558) ที่ได้อธิบายไว้ว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่รวบรวมเรื่องราว วัตถุ ผ่านพฤติกรรมของมนุษย์ ที่มีการ

นำมาเสนอให้มนุษย์ได้ชื่นชมอีกครั้งหนึ่ง โดยมนุษย์เป็นผู้กระทำเพียงเปลี่ยนผ่านในช่วงเวลาที่ต่างกัน อาจจะเป็นช่วงเวลาร้อยปี พันปี หมื่นปี หรือมากกว่านั้น ตามหลักฐานที่มนุษย์สร้างสรรค์และสะสมไว้

3. การเผยแพร่วัฒนธรรมเพอรานากันผ่านหนังสือ เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน โดยมุ่งหวังที่จะทำให้ประชาชนและผู้ที่สนใจได้เรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ต จึงเกิดเป็นแนวคิดในการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะมองว่าสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม คือ การเขียนบันทึกไว้พร้อมกับการอ้างอิงรูปภาพประกอบ เพราะเพียงแต่มีการบอกเล่าต่อกันมาเท่านั้นไม่เพียงพอ อาจจะทำให้มีการหลงลืมและทำให้ข้อมูลตกหล่นไปได้ (อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร; ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559) ทั้งนี้ ข้อมูลวัฒนธรรมที่ได้ถูกบันทึกไว้ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานวัฒนธรรมต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งปัจจุบันข้อมูลวัฒนธรรมที่ถูกรวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นโดยการรวบรวมของเทศบาลนครภูเก็ต สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย หรือกลุ่มนักวิชาการก็ดี ได้มีการนำไปบรรจุในหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดของเทศบาล เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาของท้องถิ่นอีกด้วย (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 ตัวอย่างการเผยแพร่วัฒนธรรมเพอรานากันผ่านหนังสือ

4. การนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน โดยมุ่งหวังที่จะทำให้ประชาชนและผู้ที่สนใจได้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ตได้ง่ายยิ่งขึ้น มีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมด้วยการเปิด Page ขึ้นใน Facebook ภายใต้นามที่คิดที่ต้องการจะนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันในมิติต่างๆ และเพื่อให้บุคคลผู้รู้ข้อมูลทางวัฒนธรรมได้เข้ามาแบ่งปันข้อมูลและอภิปรายเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งก็จะมีทั้งผู้ที่นำข้อมูลมาให้และนำข้อมูลจากทาง Page ไปใช้ในการเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ ซึ่งได้รับผลการตอบรับที่ดี และยังทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาข้อมูลที่นำเสนอใน Page และสามารถสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น (คุณจิตติกร สุจิรชานนท์; ตัวแทนจากกลุ่มภาคประชาชน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559) ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นคลังข้อมูลข่าวสารสำหรับสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้ทั่วโลก โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ อีกทั้งข้อมูลที่ปรากฏในแหล่งข่าวต่างๆ บนอินเทอร์เน็ตมีความทันสมัย มีการนำเสนอข้อมูลอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังทำให้ผู้รับสารรู้สึกเพลิดเพลิน ไม่จำเจ เพราะมีการใช้สื่อผสม (Multimedia) ในการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นปัจจุบัน (ประกอบ มีโคตรกอง, 2551) ซึ่งนอกจากนี้ ยังพบว่ามีหน่วยงานและเครือข่ายหลายองค์กรในจังหวัดภูเก็ตที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันเช่นกัน เช่น สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต พิพิธภัณฑ์ไทยหัว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การนำเสนออัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นด้านใด กลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรมมองว่าควรที่จะมีการศึกษาข้อมูลก่อน โดยเฉพาะในเรื่องของการแต่งกายของเพอรานากันที่มีอัตลักษณ์เฉพาะอย่างเห็นได้ชัด การจะนำเสนอแค่ความสวยงามเพียงอย่างเดียวนั้นไม่ได้ จะต้องมีการศึกษาก่อนที่จะนำเสนอสิ่งเหล่านี้ออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อความถูกต้องของข้อมูลทางวัฒนธรรมและเพื่อใช้เป็นแบบแผนในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต (คุณลิขิต หล้าแหล่ง; อาจารย์ประจำศูนย์สืบค้นและเผยแพร่ข้อมูลบาป้าภูเก็ตของโรงเรียนสตรีภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

4.2.2.1.4 เพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดเพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต เป็นแนวคิดที่สามารถ

สร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมที่อยู่ในท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนในพื้นที่เมืองภูเก็ตที่กลายเป็นทุนทางทรัพยากรท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถให้ผลตอบแทนเป็นรายได้ และสามารถช่วยสนับสนุนในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง (ประกอบ มีโคตรกอง, 2551) ซึ่งพิจารณาแนวความคิดเพื่อการสร้างสรรค์คุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ ดังนี้

1. การแต่งกายที่มีอัตลักษณ์ของชาวเพอรานากัน เป็นความสวยงามลงตัวจากการผสมผสานการแต่งกายระหว่างสองวัฒนธรรม ทำให้การแต่งกายพื้นถิ่นของภูเก็ตมีความโดดเด่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ทั้งยังได้รับความนิยมจากบุคลากรในหน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ต ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เป็นผลทำให้ร้านค้าบริเวณย่านเมืองเก่ามีการนำเครื่องแต่งกายในแบบฉบับของชาวเพอรานากันมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก เป็นการสร้างสรรค์คุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรมพบว่า การที่หน่วยงานและเครือข่ายมีการณรงค์ให้แต่งกายชุดพื้นเมืองภูเก็ตขึ้นมา นั้น ถือเป็นผลดีสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการ กล่าวคือ ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์ในทางการค้า จากการที่ประชาชนมีความนิยมแต่งกายชุดพื้นเมืองมากขึ้นก็ส่งผลทำให้สินค้าของกลุ่มผู้ประกอบการขายดีไปด้วย ทั้งยังเป็นส่วนช่วยในการรักษาอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ในหลายๆ ประเทศอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น การที่คนญี่ปุ่นยังคงมีการแต่งกายชุดกิโมโนในชีวิตประจำวัน นั่นคือ ชุดแต่งกายพื้นเมืองของเขา ส่วนชุดบาบาก็เป็นชุดแต่งกายพื้นเมืองของภูเก็ต ที่มีความเชื่อมโยงกับการแต่งกายของปีนัง ลังกาวิ หรือบางส่วนของอินโด อันเป็นเอกลักษณ์ที่ควรจรรงรักษาไว้เพื่อการคงอยู่ของการแต่งกายในลักษณะนี้ต่อไป (คุณวิระชัย ปาทาน; ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม (ร้านจี.บี.ปาเต๊ะ); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

2. อาหารเพอรานากัน หรือวัฒนธรรมอาหารแบบบาบ๋าภูเก็ตที่มีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ อย่างเช่นอาหารบางชนิดที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งในทางช่องแคบมะละกาก็มีรสชาติอ่อน ในขณะที่ของภูเก็ตก็จะมีรสชาติให้อาหารมีความเผ็ดร้อนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการสร้างสรรค์อาหารขึ้นมาใหม่ โดยใช้ส่วนผสมแบบดั้งเดิมมาปรับปรุงใหม่จนกลายเป็นอาหารตามแบบฉบับของภูเก็ตในปัจจุบัน ซึ่งการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านอาหารขึ้นมาใหม่นี้ ทำให้ภูเก็ตได้รับรางวัลเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร Gastronomy จาก Unesco ดังนี้จึงอาจสรุปได้ว่า

อาหารของภูเก็ตไม่ใช่อาหารบาบ๋าแบบดั้งเดิม โดยแท้ แต่เป็นอาหารที่มีการปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่และเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของภูเก็ตเท่านั้น ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์คุณค่าวัฒนธรรมด้านอาหารการกินที่ทำให้อาหารของเพอรานากันภูเก็ตสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน (คุณสมยศ ปาทาน; ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการในสินค้าเชิงวัฒนธรรม (ร้าน โตรากาน); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) เห็นได้จากการที่ร้านอาหารในเมืองภูเก็ตมีการนำเมนูอาหารของเพอรานากันมาเป็นจุดขายอย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น ร้าน Café in Thaihua Museum ที่มีการคัดแปลงอาหารหวาน เช่น โอเอ๋ว ของร้านนี้จะมีการคัดแปลงมาใส่ เลมอน ใส่น้ำผึ้ง ใส่น้ำแข็งลงไป เป็นความแปลกใหม่และอร่อยลงตัวสำหรับภูเก็ต และมีการทำเมนูอาหารคาว เช่น ข้าวผัดน้ำพริกกุ้งเสียบ มีหมูฮ้อง ข้าวผัดน้ำพริกซาบะ เป็นต้น (คุณสุชาดา จันทร์ชวณิชกุล; ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559) ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการบริโภคอาหารเพอรานากันของคนในพื้นที่ รวมไปถึงแนวความคิดในการนำเสนออาหารที่มีอัตลักษณ์ของภูเก็ตเพื่อขายกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอีกด้วย (คุณวิโรจน์ บำรุงวงศ์; ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการในสินค้าเชิงวัฒนธรรม (ร้าน โกปี้เต๋ยม); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2559)

3. อาคารบ้านเรือน เป็นเสน่ห์ที่โดดเด่นของอาคารสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าภูเก็ต ที่ปัจจุบันเริ่มมีความเสื่อมโทรมไปตามระยะเวลา แต่ด้วยอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถาปัตยกรรมเหล่านี้ยังคงมีคุณค่าสำหรับคนภูเก็ต ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าหลายอาคารในย่านเมืองเก่าได้รับการบูรณะซ่อมแซมเพื่อรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้และมีส่วนหนึ่งได้ถูกคัดแปลงเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับผู้เป็นเจ้าของและเป็นการช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้เป็นอย่างมาก อย่างเช่นอาคารบ้านเรือนที่เคยถูกปิดร้างไว้นาน ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อให้ลูกหลานได้กลับมาประกอบกิจการในถิ่นเกิด อาคารบ้านเรือนที่เริ่มมีความทรุดโทรมจึงถูกเปลี่ยนโฉมให้กลายเป็น Boutique ที่สร้างมูลค่าให้กับวัฒนธรรมได้อย่างครบวงจรภายในชุมชนทั้งเป็นที่พักและร้านอาหาร ซึ่งทำให้เงินหมุนเวียนอยู่ในชุมชน กล่าวคือ ทำเอง ซื้อมเอง กินเอง เศรษฐกิจก็จะเข้มแข็ง เมื่อเศรษฐกิจดีชีวิตของคนในท้องถิ่นก็จะดีตามไปด้วย นั่นคือสิ่งที่เทศบาลนครภูเก็ตต้องการจะช่วยผลักดันให้เกิดขึ้น (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

ทั้งนี้ การสร้างสรรค์คุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เป็นการนำต้นทุนทางสังคมมาใช้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย และอาหารการกิน ที่เป็นการปลูกเมืองเก่าภูเก็ตให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของธุรกิจย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น และสามารถช่วยผลักดันให้เศรษฐกิจในตัวเมืองภูเก็ตมีการขับเคลื่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดีสำหรับคนภูเก็ตที่วัฒนธรรมของท้องถิ่นสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับลูกหลานคนภูเก็ตได้กลับมาทำงานที่บ้านเกิด มีธุรกิจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำอาหาร หรือการตัดแปลงบ้านที่อยู่อาศัยให้เป็นที่พักให้กลุ่มนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสิ่งที่มีอยู่แล้วในภูเก็ตทั้งสิ้น (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

4.2.2.1.5 เพื่อการตอบแทนสังคม

ในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการตอบแทนสังคมเกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการสินค้าเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับ แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยคำนึงความรับผิดชอบต่อสังคมบนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งมีทั้งกระบวนการทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสม (พระมหาสทิตย์ อากาศโร, 2557) แนวคิดเรื่องการตอบแทนสังคมจึงเป็นการแสดงถึงการมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมที่มีลักษณะเดียวกันกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมข้างต้น ตัวอย่างเช่น โรงแรมออนออนที่ก่อตั้งขึ้นมาเป็นระยะเวลานานในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งธุรกิจมีการเติบโตมาพร้อมกับการเรียนรู้วัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ต โดยผู้บริหารของโรงแรมออนออนมองว่าลักษณะของการประกอบการสามารถที่ช่วยในการส่งเสริมหรือสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมได้ จึงมีแนวคิดในการตกแต่งภายในตัวอาคารและห้องพักของโรงแรมให้มีความเกี่ยวข้องกับเพอรานากัน เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความใจในวัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ต ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้้นอกเหนือไปจากผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจแล้ว โรงแรมก็ยังได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นอีกด้วย (คุณกมลชนก ศิริชุมแสง; ตัวแทนผู้ประกอบการสินค้าเชิงวัฒนธรรม (โรงแรมออนออน); สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

สรุป

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า แนวคิดทั้ง 5 ประการข้างต้น อันได้แก่ (1) เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน (2) เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน (3) เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน (4) เพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ (5) เพื่อการตอบแทนสังคม เป็นความคิดที่เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน และยังเป็นแนวคิดในการกำหนดแผนการดำเนินการในการจัดการวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต โดยในแต่ละแนวคิดนั้นก่อให้เกิดการแสดงออกหรือการปฏิบัติ ที่เป็นภาระหน้าที่การดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม (บทบาทหน้าที่) ของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต ตลอดจนถึงการเลือกวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ มาใช้ดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตสืบไป ซึ่งสรุปแนวคิดในการจัดการวัฒนธรรมได้ ดังแสดงภาพที่ 4-3 และตารางที่ 4-2

ภาพที่ 4-3 แนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

ตารางที่ 4-2 แสดงแนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

หน่วยงาน		แนวคิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต				
		เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน	เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน	เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน	เพื่อการสร้างสรรค์คุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ	เพื่อการตอบแทนสังคม
ภาครัฐ		✓	✓	✓	✓	
ภาคเอกชน		✓	✓	✓	✓	
ภาคประชาสังคม		✓	✓	✓		
ภาคประชาชน	ประชาชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต	✓	✓	✓	✓	
	ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม	✓	✓	✓		
	ผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓

4.2.2.2 รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

ผลจากการสัมภาษณ์ถึงรูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตพบว่า การดำเนินการในงานวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ต ทั้งในส่วนของวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการวัฒนธรรมมีหลากหลายรูปแบบ แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน และในแต่ละบริบทเหล่านั้น อาจจะมีรูปแบบในการจัดการที่มากกว่า 1 รูปแบบ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ได้วิเคราะห์ตามภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดขอบข่ายงานวัฒนธรรมไว้ 8 รูปแบบด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) ดังนี้ คือ

(1) การวิจัยวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ได้นิยามความหมายของงานวิจัยวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การศึกษา สืบหาข้อมูลทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ประวัติ ความเป็นมา บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญา อาหาร สมุนไพร หัตถกรรม ประเพณี เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นฐานและประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในลักษณะอื่นๆ อันได้แก่ การอนุรักษ์ฟื้นฟู ฟื้นฟู ถ่ายทอด ส่งเสริมกิจกรรม เสริมสร้างอัตลักษณ์ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การวิจัยวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน อย่างเช่น เทศบาลนครภูเก็ต สมาคมเพอรานากัน จังหวัดภูเก็ต รวมไปถึงกลุ่มนักวิชาการ มีการรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยความมุ่งหวังที่จะส่งต่อวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้กับคนรุ่นหลังได้อย่างเป็นรูปธรรม (คุณสมใจ สุวรรณสุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) ซึ่งการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีตว่ามีหลักฐานและเรื่องราวอย่างไร โดยอาศัยกระบวนการสำรวจและนำมาจัดหมวดหมู่ทางวิชาการหรือกึ่งวิชาการ แต่ทั้งนี้ การดำเนินการจะได้น้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลซึ่งหลงเหลืออยู่ เช่น เรื่องราวที่ชุมชนบันทึกไว้ในเอกสาร วัสดุ เครื่องใช้ ตำนาน นิทาน คำบอกเล่า ฯลฯ ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละอำเภอและแต่ละจังหวัด (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538) ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมจึงต้องมีการสำรวจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด ดังที่ คุณอรศิริ รักแตงาม เลขานุการ สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“สิ่งที่เราทำได้ดีที่สุดก็คือ สอบถามคนโบราณที่เค้ายังมีชีวิตอยู่ สอบถามทุกเรื่อง นะคะ ไม่ใช่แค่เรื่องของพิธีกรรม ทั้งเรื่องเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ จากรูปก็ดี จากการบอกเล่าก็ดี เป็นสิ่งเดียวที่เราพอจะหาได้ เพราะเนื่องจากว่าคนเรานี้ คนไทยเรานี้ ในอดีตไม่มีการบันทึกไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม หลายเรื่องที่เราจะไปพบข้อบันทึกของชาวต่างชาติ ไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม... บาบาก็เหมือนกันสิ่งที่เราได้ดีที่สุดในช่วงนี้ก็คือ อย่าง อ.ฤดี ท่านก็จะสละเวลาในการไปหาคนนั้น คนนี้ที่ยังเป็นคนเหลืออยู่เก่าแก่เพื่อให้เล่าให้ฟัง แล้วก็เป็นผู้นำมาบันทึก เป็นคุณประโยชน์มากนะคะ เพื่อให้เด็กรุ่นหลังได้เห็นเป็นรูปธรรม อย่าง

หนังสือหลายๆ เล่มที่กำลังจะออกมา เด็กรุ่นหลังก็จะไม่เห็นैयाเท่าเรา เพราะว่าก็จะเห็นเป็นหนังสือละ ใ้ไปอ่านละ” (คุณอรศิริ รักแตงาม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559)

ในปัจจุบันพบว่า มีนักวิชาการของท้องถิ่นที่เป็นลูกหลานชาวเพชรานากันได้ทำการศึกษาสำรวจข้อมูลวัฒนธรรมจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และดำเนินการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมจัดทำเป็นหนังสือ เพื่อนำข้อมูลวัฒนธรรมของท้องถิ่นถ่ายทอดไปสู่ประชาชนแล้ว ดังตัวอย่างเช่นหนังสือ ภูเก็ต และ วิวาท์บาบ่าภูเก็ต ซึ่งเป็นผลงานการเขียนของ ฤดี ภูมิภูถาวร จากการรวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชาวภูเก็ตออกมาเป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป ดังที่อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นคุณครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต ในช่วงเวลาสัมภาษณ์สอนวิชาสังคมศึกษาและวิชาท้องถิ่นของเราภูเก็ต ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“...มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลเนื่องจากครุณเียถนัดในการที่จะเขียนเรื่องราว โดยผ่านภาพถ่าย โดยผ่านภาพเรื่องราวที่ปรากฏตามหัวจะหมายเหตุต่างๆ นะ ...ครุก็จะช่วยเหลือเค้าในเรื่องของข้อมูล ซึ่งในบางครั้งเนียคนภูเก็ตเนียมันลืมไปละ มันลืมไปว่าเป็นอย่างไร ...เราก็ต้องนำตัวนี้เนียที่บางบ้านยังหลงเหลืออยู่ เช่น ภาพถ่าย ภาพถ่ายโบราณ กับคนแก่ๆ ที่มีประสบการณ์ คืออยู่ร่วมสมัยก็จะเล่าให้ฟัง ก็จะไปหาข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่พอจะเป็นบุคคลร่วมสมัย หรือเป็นรูปที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะเล่าได้ สืบไปเท่าที่เราจะหาข้อมูลได้นะ ถ้าในช่วงที่มันหาข้อมูลไม่ได้เราก็จะหยุดไว้แค่นั้น เพราะว่าสืบสาวต่ออีกสัก 2 Generation มันก็ไม่มีละ ฉะนั้นครุก็สืบไปได้สักสองสาม Generation เพราะบางบ้านอาจจะมีลูก มีแม่แล้วก็มีปู่ย่าตายายเนียที่หลงเหลืออยู่ 3 กลุ่มเนียะ สามารถเล่าเรื่องได้แล้วเล่าเรื่องต่อเนืองกันได้... อย่างเช่นที่ครุเขียนหนังสือต่างๆ เหล่านี้ อันนี้ก็เขียนให้กับโรงเรียนเป็นลิขสิทธิ์ของโรงเรียนเลยให้โรงเรียน... นอกจากจะเขียนให้สตรีภูเก็ตแล้ว ก็เขียนให้กับสมาคมเพชรานากัน แล้วก็เขียนให้กับสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตที่เค้าต้องการจะฟื้นฟูเกี่ยวกับเรื่องของลักษณะของนิทานพื้นบ้าน สุภาษิต คำพังเพยเก่าๆ ที่มาจากแม่ไทยๆ เหล่านี้ ซึ่งมีเพลงเปลเพลงอะไรเหล่านี้มาให้กับคนภูเก็ต ได้รู้ว่า เราเนียมันมีรากเหง้าไทยๆ

อยู่แล้ว ขณะเดียวกันก็มีเงินๆ อยู่แล้วในตัวเราเนี่ยมันเป็นตัวผสมผสาน ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่หลากหลาย” (อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ ผลงานหนังสือ “ภูเก็ต” ของอาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร ยังถูกนำมาใช้เป็นตำราเรียนในหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) ซึ่งอาจารย์ฤดี ยังกล่าวต่อไปอีกว่า (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559) หากไม่มีการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในอนาคตวัฒนธรรมนี้ต้องหายไปอย่างแน่นอน ฉะนั้นสิ่งที่ดีที่สุดคือ การเขียนบันทึกไว้

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพชรานากันอีกหลายชิ้น จากนักวิชาการและบุคคลนอกพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของอุมาพร มุณีแนมและพงศ์บวร สุวรรณณัฐโชติ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมร่วม บาบ๋า-ยาหยา เพื่อการเชื่อมโยงท่องเที่ยว 4 ประเทศ และงานวิจัยของมุขนิชกานต์ อุประ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการออกแบบเครื่องประดับที่สัมพันธ์ทางความรู้สึกซึ่งส่งผลสู่งานสร้างสรรค์: กรณีศึกษาเครื่องประดับบาบ๋าเพชรานากันจังหวัดภูเก็ต และอรพรรณ ฐานะศิริพงศ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

ดังนั้นจากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การวิจัยวัฒนธรรมเพชรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 2 รูปแบบ คือ (1) หนังสือ และ (2) งานวิจัย/บทความวิชาการ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมยังคงถูกค้นคว้าและมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นการรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านวัฒนธรรมรูปแบบอื่นๆ อันได้แก่ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด ส่งเสริมกิจกรรม เสริมสร้างอัตลักษณ์และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม นอกจากนี้ ความรู้ที่ถูกรวบรวมขึ้นดังกล่าวยังสามารถช่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ตได้อีกทางหนึ่ง

(2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ได้นิยามความหมายของงานอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การพิทักษ์รักษาและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรักความหวงแหน ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นและความเป็นชาติ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าของคนรุ่นหลัง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับการกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ ตัวแทนจากทุกกลุ่มตัวอย่างต่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นเพอรานากันที่เป็นมรดกและมีคุณค่าของท้องถิ่นให้คงอยู่กับภูเก็ตสืบไป สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดอบรมทางวัฒนธรรม พบว่า เป็นความร่วมมือของหน่วยงานและเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดภูเก็ต ตัวอย่างเช่น สมาคมเพอรานากัน จังหวัดภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต และมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต เป็นต้น ในการร่วมกันจัดอบรมทางวัฒนธรรมเพื่อสืบสานและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไป ทั้งยังเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันให้คงไว้ เช่น จัดอบรมการสอนทำอาหารพื้นถิ่น ซึ่งปัจจุบันหาทานได้ยากและคนรุ่นใหม่เริ่มจะไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก (คุณยีนดี มโนสุนทร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559) การจัดอบรมเรื่องการแต่งกายและการทำผมเจ้าสาว และการสอนพับกระดาษกิม (กระดาษเงินกระดาษทองที่ใช้ไหว้บรรพบุรุษตามความเชื่อของคนจีน) (คุณสุชาดา จันทรชูวนิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559) เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดอบรมที่ถูกจัดขึ้นจะเป็นการดำเนินการในลักษณะของเครือข่ายที่มีการหมุนเวียนและสลับเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ทางเทศบาลเองก็ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องของการอบรมนะคะ... อย่างเช่น ในเรื่องผ้าถุงก็มีการสอนการปัก สอนการพันท่อนะคะ สอนการทำบาติกนะคะ สอนการทำอาหารนะคะ... การทำอาหารของเรานั้นเราก็จะผ่านทางของมูลนิธิเมืองเก่าอะคะ... แล้วก็ทำงานร่วมกับสถาบันสถานศึกษาในการฝึกอบรมในเรื่องของอาหารในอดีตนะคะ ประมาณนี้อะคะ” (คุณสมใจ สุวรรณสุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

อีกหนึ่งบทสัมภาษณ์จากคุณสุชาดา จันทร์ชวณิชกุล ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการจัดอบรมทางวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นเพอรานากัน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ส่วนอาหารเนี่ยทางสภาวัฒนธรรมก็เชิญโก๋ผู้มาเป็นวิทยากร แต่ว่ามูลนิธิเมืองเก่าก็ไปร่วมแต่ในฐานะเครือข่ายเฉยๆ เราก็ไม่ได้เป็นแม่งานทีเดียว วันก่อนก็ทำหม้อฮ้อนกับกะหรีใหม่ฝั้น... ก็จะมีทั้งร้านอาหาร... คนที่สนใจ เยอะอะเยอะมากเลย แล้วยุคก่อนนี่แล้วทางมูลนิธิเมืองเก่าก็สอนเกี่ยวกับเรื่องพับกระดาษกิม ที่ใช้เกือบหมดอะเป็นรูปดอกบัวเป็นอะไรอย่างเนี่ยะ เพราะว่าคนภูเก็ตเราเป็นคนบ้าแล้วเราจะมีวัฒนธรรมของประเพณีในการใช้กระดาษกิมเนี่ยในการไหว้เจ้าไหว้อะไรต่างๆ บ่อยกะ ก็สอน สอนมา 4 หนแล้ว...” (คุณสุชาดา จันทร์ชวณิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

2.2 การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม พบว่า หน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ตทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ เป็นการดำเนินการในลักษณะของเครือข่ายที่มีการหมุนเวียนและสลับเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพในการจัดงานเช่นเดียวกับการจัดอบรมทางวัฒนธรรม เพื่อต้องการให้ประชาชนในยุคปัจจุบันได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม ให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อที่มาในอดีต และเป็นการรักษาให้วัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายให้ยังคงอยู่กับคนภูเก็ตสืบไป ทั้งยังก่อให้เกิดความตื่นตัวและตระหนักในคุณค่า และมีความหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์การจัดโต๊ะไหว้เทวดาประเพณีดั้งเดิมของชาวจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากเทศกาลตรุษจีนได้ผ่านพ้นไปแล้ว โดยจะมีการจัดโต๊ะไหว้เทวดาบริเวณหน้าบ้าน เพื่อให้เทวดาท่านปกป้องคุ้มครองให้คนในครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข มีโชคลาภ ตามคติความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งนี้ ในอดีตการจัดโต๊ะไหว้เทวดาจะมีความเชื่อในเรื่องการจัดเตรียมของไหว้และผลไม้มงคลต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันพบว่า มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อและมีการผสมผสานในเรื่องของพิธีกรรมมากขึ้น ทำให้มีการจัดโต๊ะไหว้เทวดาน้อยลง และมีการลดจำนวนของไหว้ รวมถึงการใช้สิ่งของอื่นมาทดแทน

หรือการวางสิ่งของต่างๆ บน โต๊ะ ใหว่ในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้องตามแบบปฏิบัติดั้งเดิม ซึ่งสำหรับกลุ่มผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมมองว่า สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าและยังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมในด้านคติความเชื่อได้เป็นอย่างดี ควรที่จะได้รับการฟื้นฟูเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านนี้ต่อไป (คุณกิตติศักดิ์ มิตรรัตน์; ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม ; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559) หน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ตจึงมีการดำเนินการฟื้นฟูการจัด โต๊ะ ใหว่ เทวดาในรูปแบบที่ถูกต้องขึ้นมาอีกครั้งที่จะปรากฏในกิจกรรมวิวาทะฮวานบาบ่า หรืองานตรุษจีนย้อนอดีต เป็นต้น เพื่อรักษาแบบแผนการปฏิบัติที่เหมาะสมและให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามแบบของพิธีกรรมดั้งเดิม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากประธานมูลนิธิเมืองเก่า ดังนี้

“เวลามีนางแต่งงานเพอรานากันเนีย ทางมูลนิธิเมืองเก่าเราก็ได้รับเชิญจากสมาคมเพอรานากันให้ไปจัด โต๊ะ ใหว่ เทวดา ค่ะ ซึ่งพอคืนอกเหนือจากตัวพี่ที่สนใจแล้วก็จะมีการอยู่ทำนึ่งที่ชื่อว่าคุณคิว (คุณคุณุชกร ปรัชญ) นะคะ ซื่อน้องคิวเราเรียกกันน้องคิว คำเป็นนักศึกษาปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ก็เป็นหนึ่งในกรรมการของเรา แล้วก็มีความชำนาญด้านภาษาจีนสามารถพูดสนทนาได้ ภาษาจีนกลางได้ แล้วเค้าก็มีความสนใจอยู่แล้วก็ได้มาร่วมกัน คือในกลุ่มเราก็ได้มีการพูดคุยรวมตัวกันเพื่อที่จะพยายามฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ อย่างเช่นว่า ประเพณีจัด โต๊ะ ใหว่ เทวดา ประเพณีจัด โต๊ะ ใหว่กับข้าว บ้านเรามีการไหว้เจ้าหลายที่ ไหว้บรรพบุรุษต่างๆ ให้มันคงอยู่ แล้วก็พยายามดูว่าให้มันถูกต้องด้วย” (คุณสุชาติ จันท์ชูวนิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่ายังมีรายละเอียดในวัฒนธรรมบางอย่างที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ในจังหวัดภูเก็ตเห็นสมควรที่จะทำการอนุรักษ์ไว้ นั่นก็คือการติด โต๊ะ อู๋ และ ผ้าฉายหรือผ้าแดง คุณปชานน เจียสกุล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ตัวแทนประชาชนเจ้าของวัฒนธรรมได้เล่าถึงความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตเกี่ยวกับ โต๊ะ อู๋ และ ผ้าฉายว่า ผ้าสองชิ้นนี้เป็นสิ่งนี้สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ดี ซึ่งตามความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนจะต้องมีการนำ โต๊ะ อู๋ และ ผ้าฉายมาติดในวันตรุษจีนเพื่อความเป็นสิริมงคล แม้ว่าขณะนี้จะยังไม่สูญหายไปแต่คาดว่ากำลังจะสูญหายไปสภาพสังคมปัจจุบัน เนื่องจากคนเริ่มให้ความสำคัญ

น้อยลง จึงมีจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมและให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าที่แฝงอยู่ในความเชื่อเหล่านี้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ผ้าสองชั้นนี้ที่จะสื่อให้เห็นถึงคำว่า วัฒนธรรม ให้มากกว่าคำว่าผ้าสองผืนนะ สิ่งนี้เค้าเรียก โต๊ะอุ้ย จ้างง่าย ๆ เลยมีคำว่า โต๊ะ แสดงว่าต้องติดที่ โต๊ะ กับอีกสิ่งนึงเราเรียก ผ้าฉาย นะครับ โต๊ะอุ้ยกับผ้าฉายนะครับ เกี่ยวอะไรกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวภูเก็เกิดเทศกาลตรุษจีนคือประเพณีอย่างนึง เป็นเทศกาลก็จะอยู่ในหมวดของวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ถูกมะ แต่ตัวนี้คือรายละเอียดปลีกย่อยอย่างนึงที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดประเพณีนี้ขึ้นมา ชาวจีนฮกเกี้ยนหรือชาวจีนกวางตุ้งที่อพยพมาอยู่ที่ภูเก็ตเนี่ยะ เค้าจะมีความเชื่อในเรื่องของสีแดง เมื่อถึงตรุษจีนบู๊บ ต้องเอาผ้า ผ้าฉายสีแดงติดไว้หน้าบ้าน เพื่อเป็นสิริมงคลนะครับ... คือ ถ้าเราพูดถึงพิธีกรรม พิธีกรรมของชาวจีนที่ต้องสืบสานขนาด 2 สิ่งนี้ ถือว่าไม่สมบูรณ์...” (คุณปชานน เจียสกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

ภาพที่ 4-4 (A) : โต๊ะอุ้ย, (B) : ผ้าฉาย

ทั้งนี้ จากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมเพอรานากันมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของจีนอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในเรื่องของคติความเชื่อทางศาสนา

ของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต ขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันให้ความสำคัญและเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมจีนน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วรวิธ สุวรรณฤทธิ์และคณะ (2546) ที่อธิบายไว้ว่า ความเชื่อทางศาสนาของชาวจีนในเมืองไทยเป็นการผสมผสานความเชื่อระหว่างพุทธศาสนา การบูชาบรรพบุรุษและการนับถือเทพเจ้า นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่สำคัญของชาวจีนที่มีอิทธิพลต่อคนไทยเชื้อสายจีน เช่น ตรุษจีน (วันขึ้นปีใหม่ของจีน) เช็งเม้ง (เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ) สารทจีน (เทศกาลกึ่งปีของชาวจีน) ไหว้พระจันทร์และเทศกาลกินเจ อย่างไรก็ตาม ประเพณีการยึดถือวัฒนธรรมเดิมของชาวจีนในหมู่บุตรหลานชาวจีนรุ่นใหม่ในปัจจุบันไม่เหนียวแน่นอย่างที่รุ่นพ่อแม่ หรือบรรพบุรุษยึดถือ ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่มีการยอมรับในวัฒนธรรมเดิมของชุมชนจีนน้อยลงไปทุกที การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมจึงมีขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกและก่อให้เกิดความตื่นตัวในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามนี้ไว้เพื่อคนรุ่นหลังต่อไป

2.3 การเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม พบว่า ตัวแทนจากกลุ่มตัวอย่างภาคประชาชน ยังคงมีการเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ทั้งที่สามารถใช้ประโยชน์ได้และไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบัน เช่น อาคารสถาปัตยกรรมโบราณวัตถุ อันแสดงถึงสภาพวิถีชีวิต เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ถึงรากเหง้าของบรรพบุรุษในอดีต ที่นำมาซึ่งความรู้และความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย คุณกรองทิพย์ สุนทรชวกานต์ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559) ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ได้กล่าวว่า ครอบครัวของตนเองยังคงเก็บรักษาข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ของบรรพบุรุษไว้ และยังคงอนุรักษ์อาคารในแบบดั้งเดิมเช่นกัน เนื่องจากบ้านในอดีตจะมีลักษณะเปิดโล่ง ช่างหน้าโล่ง ช่างในโล่ง ช่วยทำให้อากาศระบายได้ดี จึงรักษาไว้ไม่ได้ทำการต่อเติม ทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไปด้วยในตัว

นอกจากนี้ พบว่ามีพิพิธภัณฑ์ทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดภูเก็ตอีกหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ พิพิธภัณฑ์ไทยหัว และบ้านชินประชา ที่ทำหน้าที่ในการช่วยเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมทั้งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุของเพชรานากัน เพื่อเปิดให้เข้าชมและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้กับประชาชน (คุณณัฐกานต์ พิภพณกาญจน์; ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559) ทั้งนี้ ในส่วนของอาคารสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าภูเก็ตยังพบว่า มีหน่วยงานและเครือข่ายในภูเก็ต เช่น เทศบาลนครภูเก็ต มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต และชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ที่เข้ามาช่วยดูแลในเรื่อง

ของการอนุรักษ์และดูแลรักษาอาคารเช่นกัน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ดังนี้

“ทางมูลนิธิเมืองเก่าที่ที่เป็นประธานอยู่ก็เราจะดูแลหลักๆ เลย คือ โครงสร้างของตัวสถาปัตยกรรมในเขตย่านเมืองเก่าทั้งหมดนะคะ พยายามปลูกจิตสำนึกให้ผู้อยู่อาศัยในเขตย่านเมืองเก่าเนี่ยมอง เล็งเห็นคุณค่า เล็งเห็นถึงความงาม เล็งเห็นถึงความงามของตัวสถาปัตยกรรมว่ามันมีความสวยงามอย่างไร... ตัวตึกเก่าซึ่งมีความงามผสมผสานระหว่างจีนกับฝรั่งอยู่ในตึกซึ่งไม่เหมือนใคร...” (คุณสุชาดา จันทร์ชูวนิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

จากผลการศึกษาในลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) ที่ได้อธิบายถึงการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัฒนธรรมว่า เป็นการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการพิทักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรม ที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจากอดีต แม้บางอย่างอาจจะไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วก็ตาม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ให้คงอยู่เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นหาร่องรอยของความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และสถานที่ใดๆ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 3 รูปแบบ คือ (1) การจัดอบรมทางวัฒนธรรม (2) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ (3) การเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมเพอรานากันเป็นสิ่งที่มีความค่าและให้คุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคมภูเก็ต ที่ก่อให้เกิดความตระหนักในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมเพื่อคนรุ่นหลังต่อไป การอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันจึงเป็นสิ่งรอไม่ได้ ซึ่งนอกจากการรักษาวัฒนธรรมให้คงไว้แล้วยังมีการป้องกันเพื่อไม่ให้วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนี้ถูกทำลายอีกด้วย

(3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ได้นิยามความหมายของงานฟื้นฟูวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การเลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหายหรือกำลังจะเสื่อมสลายไป มาทำให้มีความหมายและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ หน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ตมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันที่สำคัญและสูญหายไปแล้วในภูเก็ต เช่น การแต่งงาน การแต่งกาย อาหาร งานฟ้อนต๋อ งานโคมไฟ เป็นต้น โดยมุ่งหวังให้วัฒนธรรมอันดีงามเหล่านี้กลับมาเป็นวิถีชีวิตของชาวภูเก็ตอีกครั้ง โดยนำเสนอวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนภูเก็ตและคนนอกพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของภูเก็ตสืบไป สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมวิวาท်หวานบาบ๋าสุดปลายฟ้าอันดามัน เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมการแต่งงานแบบโบราณของเพอรานากัน ซึ่งคุณอรศิริ รักแตงาม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนี้ว่า ในปัจจุบันทางสมาคมเพอรานากันได้มีการจัดงานวิวาท်หวานบาบ๋าสุดปลายฟ้าอันดามัน (ในช่วงเวลาสัมภาษณ์) เป็นปีที่ 8 แล้ว โดยจะจัดกิจกรรมขึ้นในเดือนมิถุนายนของทุกปี ซึ่งทางสมาคมจะได้รับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานและเครือข่ายหลายหน่วยงาน เช่น เทศบาลนครภูเก็ต การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต สมาคมธุรกิจรวมไปถึงคู่รักที่ให้ความสนใจและเข้าร่วมวิวาท်เป็นจำนวนมากในแต่ละปีด้วย ซึ่งสมาคมมองว่าการจัดงานวิวาท်บาบ๋าแต่ละครั้งนั้นไม่ใช่แค่เรื่องของการแต่งงาน แต่มันสามารถทำให้คนทั้งในและนอกพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตได้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้การแต่งงาน ซึ่งจะประกอบไปด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมต่างๆ อีกมากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย อาหาร พิธีกรรม สถาปัตยกรรม รวมไปถึงวิถีชีวิตของคนภูเก็ตที่ทางสมาคมมุ่งหวังจะส่งต่อสิ่งเหล่านี้ให้กับลูกหลานในรุ่นต่อไป ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากเลขานุการ สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย ดังต่อไปนี้

“การจัดงานวิวาห์บาบ๋าแต่ละครั้งจึงไม่ใช่แค่เรื่องของการแต่งงาน มันเป็นเรื่องที่ทำให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรม มาดูสิเค้าแต่งตัวอะไรกันบ้าง มาดูสิเค้ามีอาหารคาวหวานอะไรกันบ้าง มาดูสิเค้ามีพิธีกรรมอะไรกันบ้าง... เราทำขึ้นมาเพื่อนที่จะครอบคลุมสี่ ห้าด้าน ซึ่งไม่ใช่แค่ด้านแต่งงานอย่างเดียว แล้วก็ยังมีคนที่ให้ความสำคัญ ให้คนมาร่วม คืออย่างที่บอกใจค่ะ องค์กรไหนถนัดอะไรคุณก็ร่วมในส่วนนั้น อ่า จะให้องค์กรเข้ามาร่วมทุกอย่างคนเป็นไปไม่ได้นะคะ แล้วองค์กรในภูเก็ตก็เยอะ คุณถนัดส่วนไหนคุณก็ร่วมส่วนนั้น คุณถนัดอะไรก็มาจับช่วย หยิบฉวยกันในเรื่องที่คุณถนัด ก็อย่างนี้ก็ต้องถือว่าได้ช่วยนะคะ...” (คุณอรศิริ รักแตงาม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559)

3.2 การรณรงค์แต่งกายชุดพื้นเมือง จากการจัดงานวิวาห์หวานบาบ๋าเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมการแต่งงานเก่าแก่แบบเพอรานากัน ทำให้ได้เห็นถึงความสวยงามของการแต่งกายแบบเพอรานากันที่ถือว่าเป็นความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์อีกประการหนึ่ง ซึ่งเคยขาดหายไปจากพื้นที่จังหวัดภูเก็ตไปแล้วเช่นเดียวกัน เนื่องจากไม่ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ในแต่งกายลักษณะนี้ ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จึงต้องการที่จะฟื้นฟูการแต่งกายให้กลับมาเป็นวิถีชีวิตของคนภูเก็ตอีกครั้ง โดยการรณรงค์ให้ประชาชนภูเก็ตหันมาแต่งกายชุดพื้นเมืองกันมากขึ้น ทั้งในลักษณะของการขอความร่วมมือ การกำหนดเป็นนโยบายภายในองค์กร รวมไปถึงทำให้การหาซื้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น จนกลายเป็นกระแสทางวัฒนธรรมที่ถูกพูดถึงทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งจากการสังเกตในช่วงเวลาสัมภาษณ์จะเห็นว่าบุคลากรในองค์กรต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ต่างก็ให้การตอบรับในเรื่องของการแต่งกายเป็นอย่างดีตลอดไปจนถึงการแต่งกายพื้นเมืองในการออกงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในจังหวัดภูเก็ตก็มีมากขึ้น ทั้งนี้ ความนิยมในการแต่งกายพื้นเมืองในปัจจุบันมีมากขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลจากกระแสจากการจัดงานวิวาห์หวานบาบ๋าสุดปลายฟ้าอันดามันดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากนายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต ดังนี้

“เราให้ความสำคัญอย่างเช่นในเรื่องของการแต่งกายนะคะ การแต่งกายนี้เราก็ขอพนักงานเทศบาลทุกวันพฤหัสบดีที่เค้าต้องแต่งกาย แต่ถ้าเป็นงานของเรา เวลาเรามีงานของ

ท้องถิ่นเองนะคะ เราก็จะใส่ชุดท้องถิ่นค่ะ... ในเรื่องของเสื้อผ้า มันก็หายไปพักนึงนะคะ แต่คิดว่า 5 ปีที่ผ่านมา คนทรงรถก็กลับขึ้นมาใส่ชุดพื้นเมือง สิ่งตรงนี้อะมันจะเห็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เราจะเห็นผ้าลูกไม้ขายมากขึ้น ผ้าโสร่งขายดีขึ้นนะคะ การแต่งกายในงานวิวาท์ คนภูเก็ตเริ่มที่จะย้อนยุคละอันนี้เป็นสิ่งซึ่งมัน ได้กลับขึ้นมาะคะ...” (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

ภาพที่ 4-5 การแต่งกายชุดพื้นถิ่นภูเก็ตในปัจจุบัน

3.3 การจัดอบรมทำอาหาร ในด้านวัฒนธรรมอาหารการกินถือว่าภูเก็ตยังเป็นเมืองที่ขึ้นชื่อเรื่องอาหารเช่นกัน เนื่องจากอาหารของคนภูเก็ตได้รับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองภูเก็ตและชาวจีน อาหารของภูเก็ตจึงมีรสจัดแบบอาหารใต้ทั่วไป แต่มีกลิ่นอายของความประณีตประสมอยู่ซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์ที่ทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารภูเก็ตนั่นเอง แต่ทั้งนี้ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบันมีการทำอาหารทานเองน้อยลง บวกกับความยุ่งยากในการทำอาหารในบางเมนูจึงทำให้อาหารภูเก็ตบางอย่างสูญหายไป มุลินธิเมืองเก่าภูเก็ต สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ตและเครือข่ายจึงมีความร่วมมือกันในการจัดอบรมเพื่อสอนทำอาหารพื้นเมืองขึ้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูอาหารภูเก็ตที่สูญหายไปแล้วและเพื่อการรักษาอาหาร

ดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหายไปยังคงไว้คู่เมืองภูเก็ตสืบไป ดังอย่างคำสัมภาษณ์จากประธานมูลนิธิเมืองเก่า ดังนี้

“ส่วนในปีนี้ทางมูลนิธิเมืองเก่าก็มีโครงการที่จะเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดูว่าท่านเคยมาในการสอนการทำอาหารของมูลนิธิรุ่นเก่าๆ มา ชื่อคุณมาเรียม นะคะ ท่านมีความชำนาญในด้านการทำอาหารแบบบาบ๋า ของปีนังนะคะ ซึ่งของภูเก็ตเรานี้จะมีอาหารของปีนังเข้ามาอยู่ในภูเก็ตด้วย เช่น แกงตูมีหรือเหนียวหีบอะไรอย่างนี้มันก็ผสมผสานความเป็นมาลาโยอะไรมาด้วย อาหารบางที่ภูเก็ตเนี่ยบางอย่างมันก็สูญหายไปเยอะ อย่างเช่นแกงตูมี ก็น้อยคนที่จะทำทาน เพราะเครื่องมันเยอะมันมีขึ้นตอนนู่นนี่นั่น มันมีเครื่องเทศเครื่องอะไร ทางมูลนิธิเมืองเก่ารุ่นเก่าๆ เนี่ยก็จะเคยเชิญท่านมาสอน ปีนี้ก็เลยมีการดำริกันในคณะกรรมการว่า เรายาน่าจะเชิญท่านมาอีกนะ เชิญท่านมาสอนอีก” (คุณสุชาดา จันทร์ชูวณิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

3.4 การจัดงานผ้อต่อ เพื่อฟื้นฟูประเพณีผ้อต่อขึ้นมาทำให้มีความหมายและความสำคัญกับชาวภูเก็ตอีกครั้ง ประเพณีผ้อต่อ (หมายถึง การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษ) หรือวันสารทจีน บรรเจิด ต้นติวท (2549) ได้อธิบายไว้ว่า วันสารทจีนหรือที่เรียกกันในชื่อต่างๆ เป็นภาษาจีนว่า ซิดโจ๊ยปัว จงหงวน โจ๊ย ยีหลานเฟิน หรือกู่เจ้ นั้น ตรงกับวันเพ็ญเดือนเจ็ดจีน เป็นประเพณีอีกอย่างที่บ้านภูเก็ตได้สืบทอดจากบรรพชนฝ่ายจีน เป็นประเพณีที่ผสมผสานของ 3 ศาสนา คือ เต๋า ขงจื้อ และพุทธ เป็นวันที่ลูกหลานทำกับข้าวเช่น ไหว้วิญญาณของพ่อแม่และบรรพชน ขณะเดียวกันคนในชุมชนก็ร่วมกันจัดงานทำบุญแผ่เมตตาให้กับวิญญาณเร่ร่อนทั้งหลาย ดังนั้นเทศกาลผ้อต่อหรือวันสารทจีนจึงไม่ใช่เรื่องมง่ายไร้สาระ แต่เป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพชนและเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว ตามคติความเชื่อที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตและปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน และเนื่องจากก่อนหน้านี้มันเริ่มที่จะสูญหายไปจึงมีการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ จนปัจจุบันเรียกได้ว่ากลายเป็นงานประจำปีของชาวภูเก็ตไปแล้วก็ได้ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีประชาชนในพื้นที่ที่ยังคงให้ความสำคัญของประเพณีผ้อต่อและปฏิบัติเช่นนั้นอยู่ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากตัวแทนประชาชนย่านเมืองเก่า ดังนี้

“ก็พยายามบอกหลายๆ ว่าวันนี้เป็นวันอะไร วันนี้ของอาม่าอาจเขาเรียกว่าวันตาย เขาเรียกว่า โจ้ก็ วันนี้วันที่เท่าไรหรือเดือนอะไรต้องจำเอาไว้ อันนี้โจ้ก็ของมาฝ่ายพ่ออันนี้ของย่าฝ่ายแม่ เพราะที่บ้านต้องทำประจำเลย ปีหนึ่ง 4 ครั้ง เดือน 9 ที่ว่าเค้าไหว้กันที่ผ้อต่อ ที่นี้เค้าเรียกผ้อต่อนะเราต้องทำ ทำให้พวกปู่ย่าตายายกิน คนที่ไม่มีญาติได้มากินด้วย เนี่ยถ้าเค้ามีงานตรงนี้ก็ควรทำรักษาวัฒนธรรมตรงนี้อะไว้” (คุณจู้ แซ่ตัน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2559)

3.5 การจัดงานโคมไฟ เพื่อฟื้นฟูเรื่องการแขวนโคมไฟหน้าบ้านให้กลับมาสู่วิถีชีวิตของชนชาวภูเก็ตอีกครั้ง ซึ่งประเพณีแขวนเชียวหรือเทศกาลโคมไฟ เป็นหนึ่งในเทศกาลสำคัญของคนไทยเชื้อสายจีน ที่จะมีขึ้นหลังจากเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีนไปแล้วประมาณ 15 วัน ซึ่งบรรเจิด ตันติวิท (2549) ได้อธิบายไว้ว่า วันตรุษจีนจะไม่สมบูรณ์ หากไม่มีประเพณีแขวนเชียว ซึ่งเป็นวันเพ็ญของเดือนตรุษจีน ที่จะมีการจัดเทศกาลโคมไฟ และตามบ้านต่างๆ จะมีการทำโคมไฟสวยๆ มาแขวนที่หน้าบ้าน ซึ่งในปัจจุบันประเพณีได้หายไปจากวิถีชีวิตของคนภูเก็ต ดังนั้น ประชานสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีนและเครือข่ายจึงมีการดำเนินการจัดงานโคมไฟขึ้นที่ศาลเจ้าซัมसानหรือศาลเจ้าแม่ย่านาง เพื่อให้คนภูเก็ตสามารถชมความสวยงามของโคมไฟในเทศกาลแขวนเชียวอย่างที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งในช่วงเวลาที่สัมภาษณ์เทศกาลนี้ได้จัดขึ้นเป็นปีที่ 2 แล้ว ภายใต้แนวคิด ไหว้มาจ้อ ชมโคมจีน กินตัวอี่ และในอนาคตข้างหน้านี้ก็อาจจะได้เห็นเทศกาลแขวนเชียวกลายเป็นงานประจำปีของจังหวัดภูเก็ตอีกหนึ่งเทศกาล ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จาก ดร. เชี่ยวชาญ ศิวะคุณากร ประธานศาลเจ้าซัมसानและประชนสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีน ดังนี้

“ไหว้มาจ้อทำไมต้องไหว้พระ ได้พรถูกใหม่ไหว้พระ ที่นี้ต้องการชมโคมจีน อะ โคมมันใช้แสงสว่างทำให้เกิดแสงสว่างไสวคิดอะไรออกบอกได้ถูก ใช้ไฟฟ้ามันก็มีไฟอ่านออก เขียนได้ สมองปราชญ์เปรี๊ยะ กินขนมมีมงคลเป็นใจเสริมความเป็นสิริมงคล พอกินหมี่ถามคนจีนทำไมหมี่อะเพราะทำมาจากแป้งหมี่มันเส้นอะ ไม่เหมือนกับข้าวที่มันเล็กๆ หมี่มันจะยาวมันกินแล้วมันจะอึดต้องกินเข้าไปทำให้อายุยืน เป็นความสิริมงคลคือถ้านึกทุกตัวนี้เป็น

มงคลหมด มันก็เป็นมงคลกับชีวิต” (ดร.เชียวชาญ ศิวะคุณากร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ จากการพูดคุยกับคุณปชานน เจียสกุล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ตัวแทนประชาชนเจ้าของวัดนันทธรรมได้เล่าเกี่ยวกับเทศกาลหยวนเซียวหรือเทศกาลโคมไฟ ตามความเชื่อและจากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านว่า ในอดีตเคยมีเทศกาลหยวนเซียว ซึ่งเป็นเทศกาลที่เกิดขึ้นต่อจากเทศกาลตรุษจีน กล่าวคือ หากตรุษจีนตรงกับวันที่ 1 หยวนเซียวจะเป็นวันที่ 15 รวมกันทั้งหมด 15 วัน โดยมีการฉลองเทศกาลตรุษจีน 15 วัน ซึ่งเมื่อเทศกาลหยวนเซียวมาถึงจะเป็นการถือว่าเป็นเทศกาลตรุษจีนในปีนี้จะสิ้นสุดลงนั่นเอง ซึ่งผลตอบรับจากการรื้อฟื้นเทศกาลหยวนเซียวขึ้นมาอีกครั้งก็ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากคุณจิตติกร สุจิรชานนท์ อีกหนึ่งตัวแทนประชาชนเจ้าของวัดนันทธรรมผู้มีส่วนในการจัดเทศกาลหยวนเซียว ดังนี้

“ปีที่ 2 เพราะว่าปีแรก ปีแรกอะผลตอบรับดีใจ แต่คือครั้งแรกอะคนบ้านเราอะ ยังคิดว่าไม่เคยเห็นอะนี่ก็ออกมะ เพราะมันหายมานานมากแล้ว ใจ ตั้งแต่ปฏิวัติวัฒนธรรมอะ ตั้งแต่สมัยจอมพล ป. อะ ห้ามทำอะไรพวกนี้อะ มันก็เลยหายไปนานมากแล้ว แต่ว่าคือถ้าไปดูรูปตามจารึกในสมาคมเค้าเองอะ คือยังมีรูปถ่ายหรือว่าแห่โคมไฟอะ ใช้อย่างนี้” (คุณจิตติกร สุจิรชานนท์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 5 รูปแบบ คือ (1) การจัดกิจกรรมวิสาหกิจหวนบาปาสุดปลายฟ้าอันดามัน (2) การรณรงค์การแต่งกายชุดพื้นเมือง (3) การจัดอบรมทำอาหาร (4) การจัดงานผ้อต่อ และ (5) การจัดงานโคมไฟ ซึ่งเป็นการเลือกสรรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคมภูเก็ตในอดีตเหล่านี้ มาฟื้นฟูทำให้มีความหมายและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนภูเก็ตในยุคปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้งานอนุรักษ์และงานฟื้นฟูวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการจัดการที่อาจจะต้องดำเนินการควบคู่

กันเพื่อประโยชน์ในงานวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อทำการฟื้นฟูวัฒนธรรมให้กลับมาเป็นวิถีชีวิตของคนภูเก็ตแล้ว จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

(4) การพัฒนาวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ได้นิยามความหมายของงานพัฒนาวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การริเริ่มสร้างสรรค์และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย บังเกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต สังคมและธรรมชาติ โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ นอกจากภูเก็ตจะมีความโดดเด่นทางธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ภูเก็ตยังพร้อมด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งหากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนดังกล่าวได้อย่างเต็มที่แล้ว ก็จะนำมาซึ่งการสร้างสรรค์คุณค่าและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น ทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในพื้นที่ไปพร้อมกับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อีกด้วย หน่วยงานและเครือข่ายในภูเก็ตจึงมีการนำเอาวัฒนธรรมที่ดึงดูดของท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าและมูลค่า อันส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของชาวภูเก็ตในที่สุด ทั้งยังพบว่า จังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาวัฒนธรรมโดยการนำเอาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันมาสร้างสรรค์ในหลากหลายรูปแบบ สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 การสร้างสรรค์ทางด้านอาหาร เป็นการต่อยอดจากทุนเดิมของ “อาหารพื้นเมืองภูเก็ต” ที่มีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน เนื่องจากอาหารของคนที่นี่ได้รับการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองภูเก็ตและชาวจีน วัฒนธรรมการกินของชาวภูเก็ตจึงมีรสชาติจัดแบบอาหารใต้ทั่วไป และก็มีกลิ่นอายของความเป็นจีนสอดแทรกอยู่ด้วย มีทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน ที่มีรูปแบบ วิธีการปรุง และรสชาติของอาหารที่แตกต่างจากที่อื่นหลายชนิดด้วยกัน ซึ่งนอกจากความหลากหลายของอาหารพื้นเมืองภูเก็ตแล้ว ก็ยังมีการพัฒนาวัฒนธรรมอาหารของภูเก็ตให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น จากการสร้างสรรค์อาหารขึ้นมาใหม่โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของความเป็นภูเก็ต ทำให้จังหวัดภูเก็ตได้รับประกาศยกย่องเป็นเมือง

สร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร 1 ใน 18 เมืองทั่วโลก จาก Unesco นั้นเอง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์
จากรองประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ดังนี้

“วัฒนธรรมอาหารการกิน วัฒนธรรมแบบบาบ๋าภูเก็ตเนี่ยเราก็มีการประยุกต์ให้เข้ากับ
บริบทของพื้นที่นะฮะ เช่น อาหารบางชนิดเนี่ยอะอาจจะมึรชาติอ่อนในทางช่องแคบมะละ
กาแต่พอมายู่ที่บ้านเรานะเนี่ยมันก็ต้องปรุงให้มันเผ็ดร้อน แล้วก็สร้างสรรค์อาหารขึ้นมา
ใหม่โดยใช้ส่วนผสมของเก่าแล้วก็มาเรียกขานนี่เป็นอาหารของภูเก็ต อ่าสร้างสรรค์อาหาร
ขึ้นมาใหม่โดยทำให้เราเนี่ยได้รับรางวัลเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร Gastronomy จาก
Unesco เพราะเราสร้างสรรค์อาหารขึ้นมาใหม่ เพราะฉะนั้นเราไม่ใช่อาหารบาบ๋าดั้งเดิมโดย
แท้ แต่เราสร้างสรรค์อาหารขึ้นมาใหม่ละฮะ” (คุณสมยศ ปาทาน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18
กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ คุณสมใจ สุวรรณสุภณา (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) นายกเทศมนตรี
เทศบาลนครภูเก็ต ได้กล่าวถึงเรื่องของการเสนอจังหวัดภูเก็ตให้เป็นเมืองสร้างสรรค์วิทยาการ
อาหาร City of Gastronomy อีกด้วยว่า นี่คือการสร้างมูลค่าเพิ่มอีกมิติหนึ่งที่เป็นการยกระดับ ซึ่ง
หากมองในเรื่องของวัฒนธรรมต้องถือว่าเป็นทรัพยากรของภูเก็ต ถ้าหากเรารู้จักคุณค่าและรู้จักที่จะ
พัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม มันจะเป็นสิ่งที่จะอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน มันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่กับเราที่ไม่ม
ีการหมด

4.2 การคัดแปลงบ้านเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว เป็นการต่อยอดพัฒนา
วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย จากสถาปัตยกรรมของภูเก็ตที่แฝงไปด้วยประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของ
บรรพบุรุษ เป็นเสน่ห์ที่ชาวภูเก็ตภาคภูมิใจและพร้อมที่จะอวดโฉมความงาม โดยดึงเอาความมี
เสน่ห์และคุณค่าดั้งเดิมของตัวอาคารนี้ออกมาให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับเรื่องราวในอดีตแทนการ
ถูกทิ้งให้รกร้างหรือทรุดโทรม ให้กลับมาสร้างมูลค่าให้กับเจ้าของได้ในรูปแบบของโรงแรมขนาด
เล็กที่มีเอกลักษณ์ และยังเป็นตัวช่วยในการผลักดันเศรษฐกิจชุมชน ยกตัวอย่างเช่น บ้านนี้ทำที่พัก
อีกบ้านรับซักรีด อีกบ้านขายอาหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ อีกทั้งนักท่องเที่ยว

ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไปในตัว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากคุณสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต ดังนี้

“การทำบ้านที่มาเหมือนกับตัดแปลงบ้านที่อยู่อาศัยให้มาเป็นบ้านพักนะคะ แต่ในลักษณะเมืองที่มันเงียบเหงานะคะ มันเริ่มมีชีวิตชีวา มันเศรษฐกิจพึ่งพา ตัวฉันคิดว่า หนึ่งการใช้อาคารที่แบบอาจจะปิดไป 10 ปี แล้ววันนี้ก็กลับมาฟื้นฟูแล้วก็มีการซ่อมแซมแล้วก็ทำเป็น Boutique นะคะ ของเขตย่านเมืองเก่า ในลักษณะนี้ก็จะ เป็นเพียงที่พัก แต่ว่าเวลาเค้าทานอาหารเค้าก็ทานแถวละแวกของย่านเมืองเก่า นะคะ หมายถึงฝั่งตรงข้ามแล้วก็ชื้อน้ำกินบ้านข้างๆ ตัวฉันคิดว่านี่คือเป็นเศรษฐกิจพึ่งพาเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสิ่งที่มีอยู่... อันนี้ตัวฉันมองว่าในเรื่องของวัฒนธรรมต้องถือว่าเป็นทรัพยากรของเรานะคะ ถ้าหากว่าเรารู้จักคุณค่านะคะ แล้วก็รู้จักในการที่จะพัฒนานะคะ การสร้างมูลค่าเพิ่ม ตัวฉันคิดว่ามันเป็นสิ่งที่จะอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน มันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่กับเรา ที่มันไม่มีการหมด มีแต่จะสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างอาคารที่ข้างหลังก็เกือบเป็น 100 ปี บางหลังก็อาหก เจ็ดสิบปี บางหลังก็ร้อยกว่าปีถูกไหมคะ แต่ความเป็นอาคารเก่ามันเป็นมูลค่าที่หาไม่ได้...” (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

4.3 การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม เป็นการต่อยอดจากการนำวัฒนธรรมในท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรม มาพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม โดยออกผลิตภัณฑ์ที่มีการนำเสนอถึงเนื้อหา ภูมิหลัง ด้านวัฒนธรรม เป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์และสามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นเพอรานากันผ่านผลิตภัณฑ์ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น ทั้งยังสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในท้องถิ่น ได้อีกด้วย ซึ่งคุณยินดี มโนสุนทร (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559) ประธานสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต ได้กล่าวถึงการพัฒนาวัฒนธรรมไว้ว่า สภาวัฒนธรรมมีความพยายามที่จะจัดสร้างเรื่องของผลิตภัณฑ์การต่อยอดจากวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ภายใต้งบประมาณจากสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นนำมาใส่ในผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ ทั้งยังเป็นการพัฒนาต่อยอดนำไปสู่เรื่องของการท่องเที่ยว อีกด้วย เนื่องจากมอง

ว่าการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่มีจุดหมายปลายทางหรือว่าไม่มีสิ่งที่เป็นประโยชน์กับประชาชน ก็จะไม่ได้อบรมรับจากประชาชน เมื่อประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในที่สุดมันก็จะซาไป แต่ทว่าหากเราสามารถทำให้เขาเกิดมีความรู้สึกที่ว่าวัฒนธรรมมีคุณค่า ทำแล้วมันเกิดประโยชน์ เป็นการสร้างรายได้ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ให้สูญหาย มันก็จะกลายเป็นวิถีชีวิตไปโดยเป็นธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการก็ได้นำวัฒนธรรมด้านต่างๆ ไปพัฒนาต่อยอดกับธุรกิจของตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จาก ตัวแทนผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประธานกรรมการบริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) ดังนี้

“มองเห็นว่าเรื่องของวัฒนธรรมอะเป็นต้นแบบ ต้นทุนของคุณค่าวัฒนธรรมที่มีอยู่ใกล้ตัว แล้วก็สามารถมาสร้างคุณค่าให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในธุรกิจการท่องเที่ยว หรือธุรกิจร้านของฝากได้ ... มองว่าเราเป็นผู้ประกอบการรายหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตน่าจะมีส่วนร่วมในการผลักดันตรงนั้น ก็เลยเกิดแนวคิดที่จะนำวัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ตเนี่ยมาประยุกต์หรือว่ามาต่อยอดในเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความแปลกใหม่ หรือความภาคภูมิใจของคนท้องถิ่น... เกิดปัจจัยของการสร้างแรงกระตุ้นในการที่จะมีส่วนร่วม โดยการทำเป็น Product ในรูปแบบของ Packaging ตัวตึกชิโนโปรตุกีส ขึ้นมา เพื่อให้เกิดจุดต่าง จุดเปลี่ยนของสินค้าที่เป็นสินค้าของฝากในภูเก็ต หรือในประเทศไทย ที่นำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มซึ่งอันนี้เป็นจุดเริ่มต้น แล้วก็ก็เป็นจุดที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับภูเก็ต ...” (คุณวิวัฒน์ เปี่ยมวิวัตติกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ คุณณัฐกานต์ พิภูษณกาญจน์ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559) ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ได้ให้ข้อมูลว่า ตอนนี้ทางพิพิธภัณฑ์มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการออกแบบ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชาวบาบ๋า เป็นศิลปะโบราณวัตถุ ออกมาในลักษณะเป็นของที่ระลึก ซึ่งในช่วงเวลาที่สัมภาษณ์กำลังอยู่ในระหว่างการค้าขาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการต่อยอดและเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4.4 การทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการท่องเที่ยว มาถ่ายทอดคุณค่า นำเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันมาเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันการท่องเที่ยวก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ที่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวไว้ว่า นอกจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจต่อเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมแล้ว บทบาทของวัฒนธรรมที่หลากหลายและความแตกต่างในวิถีชีวิต การแต่งกาย ภาษา ประเพณี การละเล่น ฯลฯ เป็นมนต์เสน่ห์ที่สำคัญที่ดึงดูดใจต่อผู้พบเห็น คนต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ย่อมเป็นการนำเงินตราเข้ามาจับจ่ายใช้สอยด้วยนั่นเอง แต่ทั้งนี้การพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้การจัดการที่ดีและเหมาะสม เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและการนำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

“ภูเก็ตนเองเนี่ยค่อนข้างจะได้เปรียบในเรื่องของต้นทุน เรามีต้นทุนทางวัฒนธรรม มีต้นทุนทางธรรมชาติเนี่ยเป็นสินค้าในการเสนอขายนะครับ อย่างต้นทุนทางวัฒนธรรมเองเนี่ยก็มีความหลากหลายที่นักท่องเที่ยวเนี่ยอยากจะเข้ามาเรียนรู้ ต้องใช้คำว่าอยากจะเข้ามาเรียนรู้อย่างจะเข้ามาสัมผัสอย่างเช่นในเรื่องของวัฒนธรรมอาหารการกิน วัฒนธรรมภาษา วัฒนธรรมการแต่งกายนะครับหรือว่าแม้กระทั่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่... มองว่าวัฒนธรรมเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่ง จริงก็คือตอนนี้อยากจะให้เกริ่นในเรื่องของ Routing นะ เพราะว่าคือถามว่า คือมันสามารถเป็น Routing ได้ ถ้าพี่มองอะนะครับ ก็เป็น Routing ได้ ไม่ว่าจะในพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ตเองเราสามารถที่จะเป็น Routing ได้ อันที่สองเนี่ยต้องมองว่าอันไหนที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อย่างเช่นที่ตะกั่วป่านะครับ ที่บ้านเก่าที่สตูล ที่ตรังนะครับ ที่สงขลานั้นครับ อันนี้คือภายในประเทศของเรา เราสามารถทำ Routing ออกไปสองสามสาย หรือว่าอาจจะมากกว่านั้น...” (คุณอุทิศ ลิ่มสกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ นิคม มุสิกคามะ (2541) ได้กล่าวถึงการพัฒนาวัฒนธรรมไว้ว่า เมื่อวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบพื้นฐานอันสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคม แต่ละชุมชน การพัฒนาทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายไปที่มนุษย์สำคัญ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้น อันจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้ปรากฏ และเป็นการขยายการมีส่วนร่วมในงานด้านวัฒนธรรม จากการรับรู้และยอมรับการพัฒนาในมิติของวัฒนธรรม ฉะนั้นการพัฒนาวัฒนธรรมจึงไม่ควรจะกำหนดมุ่งไปสู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุมไปถึงสภาพที่ดีขึ้นทางวัฒนธรรมด้วย

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 4 รูปแบบ คือ (1) การสร้างสรรค์ทางด้านอาหาร (2) การดัดแปลงบ้านเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว (3) การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม และ (4) การทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตไม่ได้เป็นแค่เรื่องของการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพียงเท่านั้น แต่เมื่อมีการพัฒนาเกิดขึ้นแล้วก็ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ทำให้คนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการกิจทางวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งยังเป็นกระตุ้นการท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและเป็นส่วนสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

(5) การถ่ายทอดวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ได้นิยามความหมายของงานถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรองแล้วว่าดีและก่อให้เกิดประโยชน์ไปใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรู้แก่เด็ก เยาวชนและคนท้องถิ่น อันจะส่งผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า และนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย ในจากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นกระบวนการในการส่งต่อวัฒนธรรมที่ดั่งมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นใหม่ในสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดความต่อเนื่องในการนำ

วัฒนธรรมไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งพบว่าหน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ตมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมในหลากหลายรูปแบบ สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนปลูกฝังค่านิยม ทักษะคติ ความเชื่อต่างๆ รวมทั้งทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ดีที่สุด จากลักษณะดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมเริ่มต้นจากครอบครัว เด็กๆ เรียนรู้จากการสังเกต อบรมสั่งสอน และจากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง ทำให้เด็กๆ สามารถรับเอา (Accept) หรือปรับปรน (Adapt) วิถีชีวิต ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนวิธีแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ จากผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดตัวภายในบ้าน ในละแวกบ้านในวัด และในสถานที่พบปะสมาคมต่างๆ ของครอบครัวของญาติมิตร แล้วจึงค่อยขยายไปเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ของเมือง ของประเทศชาติ ประเทศเพื่อนบ้าน จนถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมต่างๆ ในโลกในที่สุด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากอาจารย์ ฤดี โรงเรียนสตรีภูเก็ต ดังนี้

“ครูนี่นะได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัวมาก ครูถึงมีทุนที่มันอยู่ในตัวครูนี่นะ เพราะว่าครอบครัวเราเป็นครอบครัวจีนที่ครูว่านะ ครอบครัวเราเป็นครอบครัวจีนแล้วก็แม่ครูเป็นคนชอบเล่าเรื่อง ฉะนั้นการเล่าเรื่องมันทำให้ได้รับตัวนี้เข้าไป เช่น การพูดในวันของแม่ครูเนี่ยะบางครั้งมันมีสุภาษิต มีอะไรต่ออะไรสอดแทรก เพราะแกเป็นลูกคนไทยอะนะ เป็นลูกที่บ้านนี้แหละแต่แม่ของแกเป็นคนไทย ฉะนั้นแกก็จะได้รับการถ่ายทอดจากแม่มาอีกที” (อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559)

อีกหนึ่งบทสัมภาษณ์จากคุณสมใจ สุวรรณสุขพนา นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต ที่สะท้อนถึงการได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ตัวดิฉันเองมันก็เป็นเรื่องการส่งผ่านจากบรรพบุรุษมาถึงตัวดิฉันนะคะ ฉะนั้นในเรื่องของวัฒนธรรมถ้าสมมติว่าเราคิดว่าภารกิจที่รักษาวัฒนธรรมนี้เป็นการที่สืบทอดต่อไป หนึ่ง นอกจากครอบครัวที่จะต้องมีการพูดคุยกัน ก็การปฏิบัติ การปฏิบัติให้ลูกหลานเห็นอะนะคะ มันก็ถือเป็นการสืบทอดนะคะ ตัวดิฉันรู้จักวัฒนธรรม ไม่ใช่ว่าคุณพ่อคุณแม่ที่จะต้องมานั่งสอน จดบันทึก แต่เราเห็นจากการกระทำ แล้วก็เห็นจากการบอกเล่า แล้วเราก็มีความศรัทธาอย่างที่บรรพบุรุษของเรา” (คุณสมใจ สุวรรณสุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

อีกหนึ่งตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์จากคุณจิตติกร สุจิรชานนท์ ตัวแทนประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงการได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“คนรุ่นก่อนอะเค้าปลูกฝังดีใจ เค้าไม่ได้มายัดเยียดให้เรารับไป คือแบบว่าเค้าก็ค่อยๆ ดึงเราเข้าไปสู่สิ่งนั้นอะที่เค้าต้องการจะมอบให้เราในอนาคต เราคิดว่าเค้ามองการไกลอะ คือเหมือนกับว่าเค้าจะมองว่าอยากส่งต่อให้ใครให้มี เค้าก็ดึงเรานี้ยะเข้าไปชิมชั้บวัฒนธรรมตรงนั้นก่อน คือเค้าไม่ได้แบบว่ามาส่งหนังสือให้เล่มนึง คุณไปท่องอันนี้ๆ ก็เค้าให้เราไปเห็น ไปสัมผัสด้วย แล้วพอถึงช่วงหนึ่งเค้าก็เริ่มให้เราไปลองจริงอะไรแบบนี้ แล้วก็คิดว่าชอบแล้วก็คงทำไปเรื่อยๆ” (คุณจิตติกร สุจิรชานนท์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ คุณเชิดพงษ์ วิเชียร (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559) ตัวแทนผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ว่า สิ่งเหล่านี้มันมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมีอยู่แล้วในวิถีชีวิต ตั้งแต่เราเกิดจนถึงเราตาย เข้าขึ้นมาเราก็จะเห็นสิ่งที่บรรพบุรุษเราทำ ซึ่งอาจมีบางสิ่งบางอย่างที่มันก็ต้องเปลี่ยนไปตามกาลเวลา อย่างเช่นปัจจัยที่มันเปลี่ยนไป แต่สิ่งที่เรายังทำได้ก็คือว่าเรายังสามารถที่จะดำรงชีวิตให้คล้ายคลึงกับเค้าได้ อย่างการนำเอากุศโลบายหรือสิ่งที่มีคุณค่ามุ่งหมายที่ดีนำมาใช้ได้ต่อไป

5.2 การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการเรียนการสอน เป็นแบบแผนของการคิดและกระทำที่เกี่ยวข้องกับการอบรมให้การศึกษาแก่สมาชิกใหม่ของสังคม รวมทั้งยังสามารถทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งด้วย เนื่องจากสถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่ครอบคลุมในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกอบรมในด้านต่างๆ ซึ่งประเด็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538) ได้กล่าวไว้ว่าระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถาบันหลักของการเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องของการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ สืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติควบคู่ไปกับวิทยาการที่ก้าวหน้าไปในสาขาวิชาต่างๆ นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและท้องถิ่นที่อยู่นอกโรงเรียน เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและพิพิธภัณฑสถานของเอกชน เป็นต้น คุณสมใจ สุวรรณสุภานา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ตในช่วงเวลาที่สัมภาษณ์ จึงมีแนวความคิดให้โรงเรียนในสังกัดเทศบาลมีเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าไปอยู่ในหลักสูตรด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ในลักษณะที่เป็นการรวบรวมของเทศบาลก็จะเป็นหลักสูตร โรงเรียนไหนจะ จะเป็นหลักสูตรของโรงเรียนนะค่ะ แต่ถ้ามาเขียนเป็นหลักสูตรเลยก็คงไม่ได้ถึงขนาดนั้น แต่เราก็บอกว่าเราอะจะเน้นลงไปในเรื่องของหลักสูตร ก็หมายถึงคนที่ทำหลักสูตรนี่ก็คือคุณครู ไคะ... ตอนนี้อยู่โรงเรียนก็ต้องสอนอะนะค่ะ เพราะวันนี้เราถือว่าถ้าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่านะค่ะ” (คุณสมใจ สุวรรณสุภานา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าคุณครูในจังหวัดภูเก็ตหลายท่าน เช่น อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร อาจารย์ฐิติกร สุจิรชานานนท์ อาจารย์กิตติศักดิ์ มีตารัตน และอาจารย์ลิขิต หล้าแหล่ง เป็นต้น ได้เห็นถึงความสำคัญของการที่จะส่งต่อวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมนี้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อให้วัฒนธรรมเพรณานากันยังคงอยู่คู่กับคนภูเก็ตต่อไป ในฐานะของคุณครูผู้สอน จึงมีการใช้ช่องทางการเรียนการสอนในรายวิชาของโรงเรียนที่มีความเกี่ยวเนื่องกับท้องถิ่นหรือชุมชนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้และบอกเล่าถึงประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ต เป็นอีกหนทาง

หนึ่งที่จะช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้ได้อยู่ในพื้นที่ความทรงจำของเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไป ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากอาจารย์ฤดี โรงเรียนสตรีภูเก็ต ดังนี้

“สอนให้คุณครูเป็นมัคคุเทศน์แล้วเอาถ่ายทอดให้กับเด็ก โดยการให้คุณครูเป็นนักเรียนตามหลังครู อธิบายตามถนนกลางตามที่เมืองกลางเก่าอะไรแบบนี้ นั่นคือการเข้าไปช่วยเหลือคุณครูให้มีส่วนในการถ่ายทอดกับเด็กๆ คืออย่าสอนอย่างเดียวเพราะบางครั้งนะมันไม่ได้ผล” (อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559)

อีกหนึ่งตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์จากอาจารย์ลิขิต หล้าแหล่ง ตัวแทนประชาชนเจ้าของวัฒนธรรมและเป็นอาจารย์ประจำศูนย์สืบค้นและเผยแพร่ข้อมูลบาปบุญเกิดของโรงเรียนสตรีภูเก็ตที่สะท้อนถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการเรียนการสอน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ในฐานะที่เป็นครูอยู่ในโรงเรียนอะนะก็สอนเด็ก หรือว่าให้คำแนะนำเพื่อน ใครถามก็ตอบอยู่ในนั้นก่อน... คือเหมือนกับว่าเราอนุรักษ์หรือว่าให้เด็กรู้อะว่ามันมีประเพณีนี้อยู่บางที่ที่บ้านเค้าอาจจะ เลิกทำไปแล้ว แล้วเค้าบอกว่าเค้าทำได้ เค้าไม่เข้าใจอย่างเนี่ยะเค้าก็จะได้มาถามเรา แต่ว่าเค้าก็จะทำในแบบที่โรงเรียนสอนนะ...”

5.3 การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันภูเก็ตมีแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้น เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์ของเอกชน ซึ่งแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่และกลุ่มคนที่สนใจในวัฒนธรรมเพอรานากันภูเก็ต ได้เรียนรู้และเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งคุณสุรเชษฐ์ เจริญผล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ไทยหัว ได้กล่าวถึงภารกิจเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันภายในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ว่า มีการนำเสนอประวัติความเป็นมาและการจัดแสดงวิถีชีวิตของคนภูเก็ต ซึ่งในที่นี่ได้รวมไปถึงวัฒนธรรมเพอรานากันด้วย เช่น ในเรื่องของการแต่งกาย ลักษณะของ

สถาปัตยกรรม และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งนี้ คุณสุรเชษฐ์ เห็นว่า พิพิธภัณฑน์มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันให้กับผู้ที่สนใจและคนในท้องถิ่น และตนเองในฐานะคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาทำงานพิพิธภัณฑน์หรือให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยสร้างจิตสำนึกของความเป็นชนชาวภูเก็ต ทำให้คนรุ่นหลังได้รับรู้เรื่องราวในอดีตของคนภูเก็ตและความเป็นภูเก็ตจากการนำชมพิพิธภัณฑน์ได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากคุณฐกานต์ พิภูษณกาญจน์ ภัณฑารักษ์ ปฏิบัติการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง ดังนี้

“...เราก็มุ่งเน้นไปทางเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซึ่งส่วนนั้นมันก็อาจจะเป็นส่วนเกี่ยวข้องข้องกับท้องถิ่นอยู่แล้วนะคะ ก็เราก็มุ่งทั้งการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชาวบาบ๋าในภูเก็ตนะคะ... ยกตัวอย่างเนาะอย่างเช่น การจัดแสดงห้องชาวจีนกับการพัฒนาเมืองภูเก็ต... ที่มีการจัดแสดงทั้ง โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนบาบ๋า ไม่ว่าจะเป็นเสี้ยนนา (ปิ่นโต) เสื้อผ้าอะไรอย่างนี้อะคะ...” (คุณฐกานต์ พิภูษณกาญจน์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559)

5.4 การจัดอบรมทางวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการจัดขึ้นโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงานในภูเก็ต เช่น มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต สมาคมเพอรานากัน เพื่อถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมให้กับประชาชนและกลุ่มคนที่สนใจ ซึ่งการจัดอบรมนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการวัฒนธรรมในรูปแบบอื่นด้วย เช่น การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาวัฒนธรรม เป็นต้น โดยหน่วยงานและเครือข่ายที่เป็นเจ้าภาพในการจัดงานแต่ละครั้ง จะทำการเชิญบุคคลผู้เชี่ยวชาญในวัฒนธรรมแต่ละด้านมาเป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในช่วงวัยศึกษาและผู้สนใจอีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ดังนี้

“มีการอบรมเชิญวิทยากรที่ทรงคุณวุฒิ คุณชนัด หวังเกียรติ หรือเราเรียกโก๋อู้ย ร้านขนมอะ ท่านมีความสามารถในการเกล้าผมแบบฮิโบาย... ท่านก็เป็นหนึ่งในวิทยากรที่เราเชิญท่านมาสอนให้ฟรีๆ เลยนะขอให้คุณมา ก็จะเป็นหน่วยงานที่มาจากร้านเสริมสวยเยอะ โรงเรียนที่

เป็นคุณครูที่จะต้องแต่งให้เด็กๆ คุณครูที่จะสอนรำสอนอะไรอย่างนี้ละ” (คุณสุชาดา จันทร์ชูวนิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ คุณอรศิริ รักแตงาม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559) เลขานุการสมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมของสมาคมว่า ได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพอรานากัน ทั้งจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเอง และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เพื่อมาบรรยายความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งยังรวมไปถึงวัฒนธรรมพื้นเมืองอื่นๆ ของภูเก็ตอีกด้วย

5.5 การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางวัฒนธรรมผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ทั้งที่เป็นข้อมูลวัฒนธรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่กำลังจะดำเนินการขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมเชิญชวนและสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนเข้ามาชมและเรียนรู้เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากันจากกิจกรรมหรือวิถีชีวิตของคนชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ในลักษณะของเข้ามาท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมขยายวงกว้างขึ้น ทั้งยังได้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่อีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากคุณอุทิศ ลิ้มสกุล ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

“เราจะมองในเรื่องของมิติทางการท่องเที่ยวคือทำยังไงให้มันเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่อย่างนั้นมากกว่านะครับ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนเองแบบ 100% อย่างเช่น งานตรุษจีน หรือว่างานประเพณีถือศีลกินผัก งานประเพณีผ้อต่อนะครับ หรือว่าการแต่งงานวิวาห์บาบ๋าที่จัดโดยสมาคมเพอรานากันเราก็ให้การสนับสนุนทั้งหมด เพื่อทำยังไงที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาถือว่าเป็นการสื่อสาร จูงใจให้กับนักท่องเที่ยวเข้ามา ให้บริษัทนำเที่ยวไปขายเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างนั้นมากกว่า... เรามีต้นทุนทางวัฒนธรรม มีต้นทุนทางธรรมชาติเนี่ยเป็นสินค้าในการเสนอขายนะครับ อย่างต้นทุนทางวัฒนธรรมเองเนี่ยก็มีความหลากหลายที่นักท่องเที่ยวเนี่ยอยากจะเข้ามาเรียนรู้ ต้องใช้คำว่าอยากจะเข้ามาเรียนรู้ อยากจะเข้ามาสัมผัสอย่างเช่นใน

เรื่องของวัฒนธรรมอาหารการกิน วัฒนธรรมภาษา วัฒนธรรมการแต่งกายนะครับหรือว่า
แม้กระทั่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่...” (คุณอุทิศ ลิ้มสกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559)

จากการถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันลักษณะดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำเอาการ
ท่องเที่ยวมาเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของภูเก็ต ที่นอกจากจะทำให้
ประชาชนในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมแล้ว ยังสามารถถ่ายทอด
และเผยแพร่ข่าวสารความรู้ตลอดจนเนื้อหาทางวัฒนธรรม ไปยังกลุ่มคนที่สนใจและกลุ่มคนที่มี
วัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ตได้อีกด้วย

อีกหนึ่งบทสัมภาษณ์จากคุณดอน ลิ้มนนท์พิสิฐ ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ที่
สะท้อนถึงการ ถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยว ที่ทำให้ผู้คนเข้ามาชมและเรียนรู้เอกลักษณ์
ของวัฒนธรรมเพอรานากันได้มากขึ้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ก็เหมือนที่เทศบาลจัดงานย้อนอดีตเนี่ย ที่เค้าจัดมาครั้งนี้ครั้งที่ 17 แล้ว เหตุผลหลักๆ
ข้อหนึ่งก็คือ หนึ่งต้องการที่จะให้เค้ารู้ว่าภูเก็ตนอกจากจะมีทะเลแล้วนะมันยังมีเมืองเก่าอยู่
ด้วยนะ ไปถามนักท่องเที่ยวเค้ารู้จัก ป้าตอง รู้จักแหลมพรหมเทพ แต่เค้าไม่รู้จัก Old
Town ต้องการให้เค้ารู้ว่ามันมีเมืองเก่าอยู่นะ สองต้องการจะให้คนภูเก็ตลุกขึ้นมาเก็บของดี
ของตัวเองเอาไว้ ลูกจีนนูริกันซ์ พื้นฟูของดีของตัวเองนั่นเอาไว้ ถึงไม่ไปโชว์คนนอกก็เก็บ
เอาไว้ให้ลูกหลาน เค้าให้ลูกหลานฟัง คือให้มีความภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองมี” (คุณดอน ลิ้ม
นนท์พิสิฐ; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันใน
จังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 5 รูปแบบ คือ (1) การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว (2) การ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการเรียนการสอน (3) การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
(4) การจัดอบรมทางวัฒนธรรม และ (5) การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการท่องเที่ยว ซึ่งการถ่ายทอด
วัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตที่ได้จากการศึกษาข้างต้นมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ระเบียบของ

สังคมของ สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) 2 วิธี กล่าวคือ 1) มีวิธีการเรียนรู้โดยตรงจากอบรมสั่งสอนของครูรุ่นก่อน หรือแนะนำเกี่ยวกับความหมายและแนวปฏิบัติของขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมให้แก่ครูรุ่นต่อมา 2) มีวิธีเรียนรู้โดยทางอ้อม ซึ่งจะมาจากการเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยการเอาอย่างเลียนแบบจากตัวแบบในสังคมที่ตนประทับใจหรือรู้สึกในคุณค่า หรือมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการที่ได้ปฏิบัติตามอย่างแล้วเกิดสำนึกและความเข้าใจอย่างถ่องแท้

(6) การส่งเสริมวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ได้นิยามความหมายของงานส่งเสริมวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใดๆ ที่ช่วยให้นักบริหาร นักวิชาการ หรือผู้ประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ จังหวัดภูเก็ตมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายรวมถึงคนในพื้นที่ในจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม เชิญชวน เผยแพร่ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการนำเสนอวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้วัฒนธรรมที่มาพร้อมการสร้างมูลค่าเพิ่มทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมในคราวเดียวกัน

6.1 การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่ง คุณอุทิศ ลิ่มสกุล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ตในช่วงเวลาที่สัมภาษณ์ ได้กล่าวถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากันไว้ว่า ในฐานะสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า ด้วยจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักภูเก็ตในด้านของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ น้อยคนนักที่รู้ว่าภูเก็ตยังมีประวัติศาสตร์ที่น่าเรียนรู้อีกด้วย จึงมีความพยายามที่จะส่งเสริมวัฒนธรรม ในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักวัฒนธรรมเพอรานากันภูเก็ตมากขึ้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“เรื่องของการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ คือในส่วนของ ททท.ที่เรารับผิดชอบคือเรื่องของการตลาดแล้วก็เรื่องของการประชาสัมพันธ์ครับ ในเรื่องของการตลาดเนี่ยะ ถ้าหากมองในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเนี่ย เราค่อนข้างทำอยู่นะครับเป็นอีกส่วนหนึ่งที่เราพยายามที่จะให้ตัวเมืองภูเก็ตอะครับ พยายามจะทำเรื่องของการกระจายตัวนักท่องเที่ยวจากบริเวณชายหาดเนี่ยะเข้าสู่ตัวเมืองนะครับ ออกมาเป็นลักษณะของ *Routing*... ส่วนใหญ่เราจะมองในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ มองว่าวัฒนธรรมเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่ง จริงก็คือตอนนี้อยากจะให้เกริ่นในเรื่องของ *Routing* นะ เพราะว่าคือถามว่า คือมันสามารถเป็น *Routing* ได้ ถ้าที่มองอะนะครับ ก็เป็น *Routing* ได้ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ตเองเราสามารถที่จะเป็น *Routing* ได้ อันที่สองเนี่ยต้องมองว่าอันไหนที่มีลักษณะที่ คล้ายคลึงกัน อย่างเช่นที่ตะกั่วป่านะครับ ที่บ้านเก่าที่สุด ที่ตึ๊งนะครับ ที่สงขลานั้นอะครับ อันนี้คือ ภายในประเทศของเรา เราสามารถทำ *Routing* ออกไป สองสามสาย หรือว่าอาจจะมากกว่านั้น เป็น *Combine* กับต่างประเทศอย่างเช่น ปีนังมา สงขลา แล้วก็มาภูเก็ตหรือว่าไปที่มะละกา ปีนัง สงขลา ภูเก็ต...” (คุณอุทิศ ลิมสกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559)

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน ดังที่ ปันฉัตร หมอชาติและคณะ (2557) ได้อธิบายถึงเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทยไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยววิถีชีวิต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย ซึ่งในอดีตการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้แยกออกจากจากการจัดการท่องเที่ยวทั่วไป ในยุคแรกการจัดการท่องเที่ยวเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกรู้จักเมืองไทย ยุคต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานการท่องเที่ยวที่ปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้มีการจัดการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการบริการการท่องเที่ยว คือการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนธุรกิจบริการ ได้แก่ โรงแรมที่พัก บริษัทท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ ในยุคปัจจุบันจึงเป็นการจัดท่องเที่ยวที่สร้างความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวและหน่วยงานการจัดการวัฒนธรรมในท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้และการสร้างความมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีอยู่หลากหลาย

6.2 การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตส่งเสริมวัฒนธรรม คุณคอน ลีมนันทพิสิฐ (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559) ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต ในช่วงเวลาสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงอีกเหตุผลหนึ่งที่ต้องมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้น ที่นอกเหนือไปจากการได้อุรักษ์ฟื้นฟู และถ่ายทอดวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมทางวัฒนธรรมด้วยอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นถึงพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนในยุคปัจจุบันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน เมื่อมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นออกไปนักท่องเที่ยวจากต่างที่ก็จะหลั่งไหลเข้ามา ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของภูเก็ตให้ขยายออกไปอีกทางหนึ่ง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“เหตุผลที่ทำถนนคนเดินนั้น เพียงแต่คนเดียววันนี้มันชอบแฮร์ ถ่ายแล้วลงเฟส ส่งไลน์ ถูกมัย กูแค่จัดงานนี้ กูไม่ได้ต้องการกำไรมากมายอะไรหรอก แค่ว่าพวก You มาแล้วถ่ายรูป ส่งไปนี่ยิ่งช่วยโฆษณาให้เราแล้ว ไม่ต้องไปจ้าง ลงนี้ไม่รู้ไปถึงไหนแล้วไม่รู้ เฟสนี้มันไปทั่วโลกแล้วใช้มัย เท่านั้นแหละต้องการเท่านั้นแหละ พอคนมันไปเห็น เอ้ย ภูเก็ตมันมีไอนี้เวีย ก็บินกันมา เท่านั้น สำเร็จแล้วทุกอย่างสำเร็จแล้วต้องการแค่นั้นแหละ นี่คือการช่วยกันส่งเสริมทำให้ทุกอย่างมันเกิดไง แล้วคุณมีอะไรคุณก็พยายามอนุรักษ์นะ เพราะเราขายความเป็นเมืองเก่า คุณต้องเข้าใจตรงนี้ให้ได้ก่อนถ้าไม่เข้าใจตรงนี้ จบ ” (คุณคอน ลีมนันทพิสิฐ ; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559)

ในประเด็นที่ได้จากการศึกษาข้างต้นมีความสอดคล้องกับ ชีรารักษ์ โปธิสุวรรณ (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมสูง เนื่องจากจุดเด่นของอินเทอร์เน็ตในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมของพื้นที่ออกไปได้ทั่วโลก ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุผลทางยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เอง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องใช้สื่อต่างๆ เพื่อนำเนื้อหาหรือข้อมูลทางวัฒนธรรมไปสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป การสร้าง Page เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรม จึงเป็นอีก

ทางเลือกหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่งด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากกรรมการมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ดังนี้

“คือพี่และเพื่อนๆ ที่ยังสนใจเรื่องพวกนี้ แล้วก็จำที่จะศึกษาจริงๆ อะ ก็สร้าง Page เพยแพร่ ทำเปิด Page เพยแพร่แล้วก็ข้อมูลที่เรายังนี้ ในเมื่อแต่ละบ้านแตกต่างกันมีจุดเล็กจุดน้อย เพราะแต่ละเงินไม่เหมือนกันอย่างนี้ อย่างเช่นการไปเซ็งเม้ง ภาษาภูเก็ตเรียกเซ็งเบ้ง อิม เซ็งเบ้ง อย่างนี้พวกกว้างตั้งจะต้องเอาอ้อยไป แต่สกเกี้ยนไม่ต้องเอาอ้อยอะไรอย่างนี้หลายอย่าง เราก็เลยต้องหาจุดกลางที่นี้เราก็เลยหาค่ากลางแล้วในเมื่อภูเก็ตมันตึกกัน ผสมกันไปหมดเป็นจับจ่ายแล้วเนี่ยะ อะไรที่เราจะต้องส่งต่อไปให้ลูกหลานเรา แล้วก็ต่อไปมันจะไม่รู้แล้วไงว่าตัวเองเป็นเงินอะไรๆ อย่างนี้ มันก็แค่รู้ว่าตัวเองเป็นเงิน แต่มันอาจจะไม่รู้ว่าเป็นเงินเงินสกเกี้ยน ไทหล่า แคระ อะไรอย่างนี้ เราก็ต้องหาค่ากลางละในการที่จะเผยแพร่ผ่านช่องทาง Page นั้นว่าอะไรที่ดีเราเก็บไว้ อะไรที่ทำแล้วรู้สึกว่าเป็นภาระลูกหลานจะไม่เอา เราก็เขียนถึง วัฒนธรรมมันเป็นอย่างนี้แหละมันต้องมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ แต่จะพัฒนายังไงให้รักษาของเก่าได้ดีที่สุด ” (คุณคุณุชกร ปริษฐ์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559)

6.3 การตกแต่งอาคารสถานที่ เพื่อสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในแต่ละช่วงของปี ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง โดยการดึงเอาเสน่ห์ของวัฒนธรรมเพอรานากันมาตกแต่งพื้นที่ย่านเมืองเก่า (คุณสมใจ สุวรรณสุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมทันทีที่เดินทางเข้าในตัวเมืองภูเก็ต รวมถึงยังเป็นกระตุ้นให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม และช่วยกันรักษาความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมไปพร้อมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วยตนเอง

ในกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าและโรงแรมในย่านเมืองเก่าภูเก็ต ยังพบว่ามีการตกแต่งร้าน โดยการนำเอาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ ถ่ายทอดเรื่องราวและต่อยอดในทางธุรกิจ เพื่อสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมเช่นกัน ถือเป็น การช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ดังที่ คุณ

กมลชนก ศิริชุมแสง รองผู้จัดการโรงแรมออนออน ได้เล่าถึงความตั้งใจของผู้บริหารโรงแรมในการที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสร้างบรรยากาศภายในโรงแรมให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักได้มากกว่าการพักผ่อน กล่าวคือ มีการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านการตกแต่งภายในที่พัก เป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่ยังมีชีวิต ได้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“จริงๆ แล้ว ถ้าแขกเดินเข้ามาใน โรงแรมบูบ๊ะ เจ้าจะได้กลิ่น โอพวกนี้อะ สัมผัสได้โดยตลอดเวลา ไม่ว่าพอเดินเข้ามาถึงบูบ๊ะในเรื่องของการตกแต่งนะกะ ก็จะสัมผัสได้เลยว่า เออมันเป็นของเดิมนะกะ... บางคนอาจจะแค่ว่า อะ มาภูเก็ตมาเมืองเก่าต้องมาโรงแรมออนออน อาจจะมาคิดว่าโรงแรมแห่งแรกของภูเก็ตเป็นยังไง แต่พอได้เข้าไปพักทุกคนจะได้อะไรเพิ่มเติม อย่างเช่น ถ้าเป็นห้อง Junior Sweet ของเราแต่ละห้องเนี่ย 7 ห้องเราจะตกแต่งไม่เหมือนกันนะกะ โดยเราจะยึดหลักของสัมมาอาชีพของคนภูเก็ตสมัยนั้นว่าเค้าอาชีพอะไร แยกก็จะได้เรียนรู้จากกรอบรูปในแต่ละห้องว่า อย่างเช่น ห้องตัดเย็บเสื้อผ้าผู้หญิงเนี่ย เค้าใช้อะไรตัดเย็บ ทำไมผู้หญิงจะต้องปกป้องตัวเองในช่วงงานแต่งงานของตัวเองอะไรอย่างนี้อะกะ คือมันจะเป็น..เค้าเรียกว่าพิพิธภัณฑ์ที่จับต้องได้ ที่เราสามารถไปเดิน ไปนอนแล้วเราก็สามารถซึมซับได้เลยว่า อ้อ มันเป็นแบบนี้ ค่ะ...” (คุณกมลชนก ศิริชุมแสง; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

จากการสังเกตพบว่า ไม่ใช่เพียงแค่ธุรกิจที่พักเท่านั้นที่นำเอาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมมาประยุกต์เข้ากับธุรกิจ แต่ดูเหมือนว่าร้านค้าแฟก็ยังสามารถช่วยในการส่งเสริมให้วัฒนธรรมนำคำหามากยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่ง จากการตกแต่งร้านที่เป็นการสร้างปัจจัยสิ่งแวดล้อม เพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนเข้ามาเยี่ยมชมย่านเมืองเก่าให้ได้เรียนรู้และสัมผัสกับกลิ่นอายของวัฒนธรรมเพอรานากันได้ไม่แพ้กัน ยกตัวอย่างเช่น ร้าน Café in Thaihua Museum ร้านกาแฟเล็กๆ ที่อยู่ติดกับพิพิธภัณฑ์ไทยหัว ภายในตัวร้านมีตกแต่งที่เรียบง่ายแต่สามารถถ่ายทอดความเป็นเพอรานาได้ดี นอกจากนี้ยังมีอาหารพื้นเมืองให้กับลูกค้าได้ชิมอีกด้วย ดังที่ คุณเชิดพงศ์ วิเชียร (ผู้ประกอบการร้าน Café in Thaihua Museum; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“จริงๆ แล้วร้านนี้มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างเช่นเราอาจจะต้องการ *Benefit* อย่างอื่นมากกว่าการอนุรักษ์ แต่อนุรักษ์อาจจะแทรกเข้ามาในความคิดของเราหรือว่าต้องการที่จะให้มันเล่าเรื่องไปในแนวทางที่พอ *Support* ร้านได้ให้มันออกในเรื่องราวเดียวกันกับสิ่งที่เราจะทำมากกว่า ซึ่งจริงๆ แล้ว อย่างเช่น ถนนเส้นนี้เนี่ยจริงๆ แล้วมันก็ติดกับ *Museum* อยู่แล้วจริงๆ ผมก็ไม่ต้องทำเนวินี่ก็ได้ แต่ว่าคือมันเหมือนกับว่า ถนนเส้นนี้มันสามารถที่จะเล่าเรื่องของพวกนี้ได้อะไรอย่างนี้... อาจจะพูดง่ายๆคือให้เข้ากับบรรยากาศที่เหมือนกับเราส่งมอบให้กับแขกที่เข้ามาบ้าน ส่งมอบความเป็นเราให้เค้าได้ อย่างเช่น ความเป็นเราเนี่ยหมายถึงความเป็นภูเก็ทหรือความเป็นบาบ๋าที่คุณพูดอะครีบให้กับลูกค้าเรา ได้ มันคือการส่งมอบประสบการณ์ให้กับคนที่ไม่เคยพบเห็น ประมาณนั้น...” (คุณเชิดพงศ์ วิเชียร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

ภาพที่ 4-6 การตกแต่งภายในร้าน ที่สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน

6.4 การออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่ระลึก ในธุรกิจของฝากพบว่ามีส่วนในการช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าของงานวัฒนธรรมที่มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม โดยการพัฒนานำเอาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากัน

ออกมานำเสนอในรูปแบบลักษณะของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถทำให้วัฒนธรรมเพชรานากันเป็นที่รู้จักได้มากกว่าภายในประเทศ ดังที่ สุริย์ เข้มทองและคณะ (2557) ได้ให้นิยามความหมายของธุรกิจสินค้าที่ระลึกไว้ว่า หมายถึง ธุรกิจที่ประกอบด้วยการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึกทั้งคำสั่งและคำปลีกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กหรือเป็นธุรกิจภายในครอบครัว โคนสถานที่ตั้งของกิจการมีตั้งแต่ระดับท้องถิ่นตามสถานที่ท่องเที่ยว ตามแหล่งชุมชน ศูนย์การค้า โรงแรมและสนามบิน เป็นต้น สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์คุณวิวัฒน์ เปี่ยมวิวัตติกุล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ประธานกรรมการบริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด ร้านของที่ระลึกชื่อดังของจังหวัดภูเก็ต ที่พบว่า บริษัทได้ดึงจุดเด่นของวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจโดยการนำเอาอาคารสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าภูเก็ตมาเป็นบรรจุภัณฑ์สินค้า ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับธุรกิจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นอกจากความสวยงามแล้วยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่นไปยังผู้บริโภคอีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“เป็นมุมมองหนึ่งที่มองว่านอกจากเรานำติดอยู่แค่ตัวเรา คือนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แล้วเนี่ยจะสามารถที่จะเผยแพร่ความเป็นท้องถิ่นเนี่ยให้กับคนที่อยู่ในจังหวัดภูเก็ตเองที่ไม่เข้าใจได้เข้าใจมากขึ้น แล้วคนที่มาจากต่างถิ่นเนี่ยที่ไม่รู้เรื่องราวความเป็นภูเก็ตให้ได้รับรู้เรื่องราวมากยิ่งขึ้นไป แล้วที่สำคัญเนี่ยยังสามารถที่จะช่วยกันผลักดัน สร้างจุดขาย จุดเปลี่ยนในเรื่องของการท่องเที่ยวอะ ... ใน Product แต่ละตัวที่เรานำเข้ามาบรรจุไว้ในกล่องซิโนโปรตุกีสเหล่านี้เนี่ยจะมีชื่อ ที่อยู่ร้านค้าแต่ละที่ที่ผลิตขนมตรงนั้น เป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มร้านค้ารายย่อยที่อยู่ในเมืองให้ได้รับรู้ว่าสินค้าแต่ละตัว ขนมแต่ละตัวเนี่ยมาจากที่ไหน ใครเป็นผู้ผลิต ผลิตอยู่อำเภอไหน เมืองไหนอะไรประมาณนี้” (คุณวิวัฒน์ เปี่ยมวิวัตติกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559)

ภาพที่ 4-7 ของที่ระลึก ที่สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากัน

จากการเดินสำรวจบริเวณย่านเมืองเก่าภูเก็ตจะพบร้านอาหารที่ประกอบด้วยเมนูอาหารท้องถิ่น และร้านค้าขายเสื้อผ้าสไตล์เพอรานากันหรือเสื้อผ้าหยาเป็นจำนวนมากตลอดสองข้างทาง ทั้งแบบที่สำเร็จรูปหรือรับตัดใหม่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ พบว่า เหตุผลที่นอกเหนือไปจากหารายได้แล้ว พวกเขาคิดว่านี่จะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายให้คงอยู่กับวัฒนธรรมสายนี้ต่อไป ในขณะที่คุณ สมยศ ปาทาน ผู้ประกอบการร้านโตรากาน (ร้านขายเสื้อผ้าวัฒนธรรมเพอรานากัน) และรองประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มองว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมไม่จำเป็นว่าขายสินค้าเกี่ยวกับวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่สินค้าที่นำมาขายเป็นข้าวของเครื่องใช้ที่คนในพื้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ก็ถือว่าเป็นการช่วยกันส่งเสริมวัฒนธรรมแล้ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“บนถนนเส้นนี้เนี่ยะมันก็เป็นเส้นรวมของทุกสิ่งทุกอย่าง ผ้าโสร่ง ปาเต๊ะ เครื่องมือช่าง เครื่องมือประมง บางคนถามว่ามันเกี่ยวอะไรกันหรือเมืองเก่าที่มาจากแห ขายอวน แต่เนี่ยคือวิถีชีวิตอะ เราอยู่กับชาวเลเราอยู่กับน้ำอะ เพราะฉะนั้นเราต้องมีเครื่องมือประมง เราต้องมีสิ่งที่สวยงามก็คือ ร้านทอง เราต้องมีสิ่งที่อาศัยในชีวิตประจำวันต่างๆ เพราะฉะนั้นอย่ามองว่าร้านนี้ไม่ได้ขายสินค้าเกี่ยวกับวัฒนธรรมแล้วคำว่าเค้าไม่ได้ส่งเสริมวัฒนธรรมนะ เค้าก็ทำในสิ่งที่สังคมมองคร้าม คือบางคนเค้าจะมองว่าคุณขายแห ขายอวน ขายเหล็ก ขายเครื่องมือก่อสร้างเนี่ยะ มันเกี่ยวอะไรกับวัฒนธรรม แต่มันเป็นองค์ประกอบนั้นอย่าลืมนะวิถีชีวิตขาย

แหอย่างเนี่ยะ มันเป็นวิถีชีวิตของชาวเล ชวน้ำ เค้าก็ต้องใช้อะ อุปกรณ์เครื่องมือ แต่เวลา คนเห็นปั๊บเนี่ย คนจะไม่ Get จะเห็นแต่ว่าต้องขายชุดบาบ๋าเท่านั้น ต้องขายชุดยาหย่าเท่านั้น แล้วคุณจะอนุรักษ์ ไม่ใช่” (คุณสมยศ ปาทาน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาใน 4 รูปแบบ คือ (1) การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตส่งเสริมวัฒนธรรม (3) การตกแต่งอาคารสถานที่ และ (4) การออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่ระลึก ซึ่งการส่งเสริมวัฒนธรรมข้างต้นเป็นภารกิจทางวัฒนธรรมที่สนับสนุนช่วยสร้างปัจจัยสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ทั้งยังทำให้คนในพื้นที่มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความภาคภูมิใจ และสืบทอดวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตนเองและชุมชน ให้สามารถนำประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

(7) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ได้นิยามความหมายของงานเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมได้มีโอกาสแสดงออกและพัฒนาความรู้ ความสามารถทางวัฒนธรรมนั้นอย่างเต็มตามศักยภาพ ถึงขั้นที่สมควรได้รับการว่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในด้านนั้นๆ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่นได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรม เช่น การฝึกอบรม การประกวด การแข่งขัน เพื่อนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในอนาคต จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ ในจังหวัดภูเก็ตมีความพยายามที่จะรวบรวมบุคคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญในท้องถิ่น เพื่อให้บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมได้แสดงความสามารถในการจัดฝึกอบรมกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

ในงานวัฒนธรรมให้ครบในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมอาหาร วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ เพื่อให้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ถูกส่งต่อไปให้กับคนรุ่นหลังต่อไปอย่างไม่ขาดสาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากนายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต ดังนี้

“เราต้องสามารถที่เก็บร้อย คนที่มีภูมิมีความรู้แบบนี้ จะต้องให้เค้าเข้ามารวมกลุ่ม แล้วก็อาจจะมีการถ่ายทอด อาจจะถ่ายทอดในเรื่องของการบอกเล่าหรือว่าการเขียนในหนังสือหรือว่าการถ่ายทอดของโรงเรียน อย่างเทศบาลเราเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องของอาหาร ในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีนะคะ เราก็จะเป็นไปในลักษณะนี้มากกว่า แต่เราไม่ได้สร้างในลักษณะผู้เชี่ยวชาญ เพราะผู้เชี่ยวชาญมันอยู่ในชุมชนอยู่แล้วนะคะ เพียงแต่อย่างที่เราได้บอกนี่ว่าในลักษณะในเรื่องการสืบทอดวัฒนธรรม เราต้องให้ความสำคัญในทุกกลุ่มอย่างเช่น อ้าม (ศาลเจ้า) เค้าจะรู้เรื่องในประเพณีนี้มากทีเดียว จะมีความรู้มากกว่าเรา อย่างจะพูดถึงในเรื่องของการแต่งงานแบบนี้ละ กลุ่มที่วันนี้มีองค์ความรู้ก็กลุ่มของเพอรานากันถูกไหมคะ เพราะกลุ่มเพอรานากันใครละ ก็คือคนเก่าคนแก่กันละ แล้วก็คนที่มีภูมิเหล่านี้ก็เข้าไปอยู่รวมในกลุ่มของเพอรานากัน อันนี้ก็ถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ อย่างคุณแดง (คุณจรรยารัตน์ ตันทาวณิช) ท่านก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่มีองค์ความรู้ในตัวท่านที่สามารถที่จะถ่ายทอด ของเทศบาลก็จะอยู่ในเรื่องของหลักสูตร แล้วก็มีการวิพากษ์นะ คะคะ แล้วก็อีกส่วนหนึ่งก็คืออาจจะเป็นคนผู้เชื่อม ประสานวิทยากรที่มาสอนคนในพื้นที่นะคะในบางอย่าง อย่างเช่นในเรื่องของการทำผ้าบาติก ในเรื่องของการทำผ้าโสร่งหรือว่าในเรื่องของการทำอาหาร ในเรื่องของการทำอาหารบางครั้งเราต้องเชื่อมโยงกับมูลนิธิเมืองเก่าคะ ” (คุณสมใจ สุวรรณศุภพนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ พบว่ามีการส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพมัคคุเทศน์ เนื่องจากมองว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งมีทั้งคนในพื้นที่และบุคคลจากที่อื่นที่อาจจะไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ตโดยตรง จึงเห็นควรให้มีการจัดอบรมมัคคุเทศน์เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้ได้มีความรู้พัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลวัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ตที่ถูกต้อง เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีกทาง

หนึ่ง ดังที่ คุณสุรเชษฐ์ เจริญผล (เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยหั่ว; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“ก็คือจัดกิจกรรมส่งเสริมแล้วก็จัดอบรมให้กับองค์กรท้องถิ่นเรื่องของอบรมมัคคุเทศน์ บางคนอบรมมัคคุเทศน์ได้รับความรู้ยังผิเคเลยก็ยังมี เพราะว่าผู้เชี่ยวชาญบางครั้งไม่ แยกงานเรื่องนี้ แล้วไปเป็นวิทยากรทำให้มัคคุเทศน์บางท่านได้รับข้อมูลที่ผิเคนะครบไป เยอะเหมือนกันในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนักวิชาการในภูเก็ตที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ก่อนข้างเหลือน้อยแล้วนะครบก่อนข้างเหลือน้อยมาก แล้วก็ส่วนใหญ่ที่เข้ามาเนี่ยก็เป็นคน ต่างถิ่นที่เข้ามาทำมาหากินในภูเก็ตอาจจะจะเป็นอาจารย์ อาจจะเป็รื่องของคนภายนอกที่เข้า มาทำมาหากิน อย่างเช่น มัคคุเทศน์ต่างๆ ซึ่งไม่ใช่คนในพื้นที่ ซึ่งที่จริงแล้วการถ่ายทอด จากบุคลากรซึ่งเป็นคนรุ่นเก่าจะ ได้ความรู้มากเพราะเค้าเป็นคนในยุคนั้น ” (คุณสุรเชษฐ์ เจริญผล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างอัตตคะทางวัฒนธรรม เพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาในรูปแบบของ การจัดอบรมทางวัฒนธรรม ทั้งใน ลักษณะที่เป็นการจัดอบรมเพื่อให้ผู้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ได้แสดงความรู้ ความสามารถ และการจัดอบรมที่เป็นสนับสนุนบุคคลผู้มีความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา ความสามารถในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทั้งนี้ ยังมีการบันทึกความรู้ความสามารถและผลงานทาง วัฒนธรรมของบุคคลผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ การถ่ายทอด การส่งเสริมและสนับสนุน วัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับสถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ นำไปใช้ประโยชน์ในงาน วัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

(8) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ได้นิยามความหมายของงาน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่หน่วยงานต่างๆ ใน

ท้องถิ่น ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำไปสู่ความรัก ความสามัคคีและความเข้าใจอันดีแห่งการอยู่ร่วมกัน อนาคต จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีความสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535) กล่าวคือ สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายสมาคมเพอรานากันทั่วโลก มีการเชิญชวนและเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมระหว่างกัน เพื่อสร้างเสริม และการแลกเปลี่ยนกิจกรรมทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมที่มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน เป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากเลขานุการสมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย ดังนี้

“ก็มีประชุม *Conference* ทุกปีอย่างที่บอกไว้ว่าจะมีประชุมทุกปี ปีนี้เราจะไปเจ้าภาพนะคะ ในปี 2559 ประมาณพฤศจิกายน ประเทศไทยก็จะเป็นเจ้าภาพ เจ้าก็จะมีการหมุนเวียนการเป็นเจ้าภาพไปเรื่อยทุกปีในประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของเพอรานากันทั่วโลก รู้สึกจะมีประมาณ 13 ประเทศ ค่ะ 13 สมาคมไม่ใช่ 13 ประเทศ 13 สมาคม เพราะว่าปีหนึ่ง มะละกา มาเลย์ นี้เจ้าก็จะมีอยู่สี่ ห้าสมาคมอยู่แล้ว” (คุณอรศิริ รักแตงาม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559)

ทั้งนี้ สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) กล่าวว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนานาประเทศ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมและบุคลากรทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ต้องมีการดำเนินการที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ และเป็นไปเพื่อสนับสนุนให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอื่นเพื่อตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับวัฒนธรรมของไทย โดยหวังผลสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าในสังคมไทย และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาติ

นอกจากนี้ คุณอุทิศ ลิ้มสกุล (ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ได้กล่าวถึง กิจกรรมวิสาหกิจหวนบาปสู่ปลายฟ้าอันดามันที่จะถูกจัดขึ้นในเดือนมิถุนายนของทุกปี จากความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่ง

ประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต ร่วมกับสมาคมเพื่อนานาถิ่น โดยจะมีการเชิญคู่บ่าวสาวรวมไปถึงสื่อมวลชนหรือว่าผู้สนใจทั้งในประเทศไทยและในกลุ่มประเทศ AEC ที่มีวัฒนธรรมลักษณะคล้ายคลึงกันมาร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมนี้ด้วย ในประเด็นนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538) มองว่าการส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะเป็นการทำให้ชาวต่างชาติเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของเราได้มากขึ้นกว่าเดิม และจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นในจังหวัดภูเก็ตปรากฏออกมาในรูปแบบของ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้มีโอกาสและเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ รวมทั้งการรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของต่างชาติที่เผยแพร่เข้ามา โดยการกลั่นกรอง ปรับปรุง ดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย อีกทั้ง การแลกเปลี่ยนดังกล่าวจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และนำมาซึ่งการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันระหว่างสังคมต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรมอีกด้วย

จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นของหน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ตในขอบข่ายงานวัฒนธรรมทั้ง 8 รูปแบบ มีวิธีการดำเนินการดังนี้ คือ (1) การวิจัยวัฒนธรรม มีการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมเป็นหนังสือและงานวิจัยหรือบทความวิชาการ (2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการจัดอบรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมทางวัฒนธรรม และการเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม (3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมวิสาหกิจชาวบ้านป่าสุคปลายฟ้าอันดามัน การรณรงค์การแต่งกายชุดพื้นเมือง การจัดอบรมทำอาหาร การจัดงานผ่อต้อ และการจัดงานโคมไฟ (4) การพัฒนาวัฒนธรรม มีการสร้างสรรค์ทางด้านอาหาร การดัดแปลงบ้านเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม และการทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (5) การถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากการเรียนการสอน การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม การจัดอบรมทางวัฒนธรรม และ การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการท่องเที่ยว (6) การส่งเสริมวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การใช้

สื่ออินเทอร์เน็ตส่งเสริมวัฒนธรรม การตกแต่งอาคารสถานที่ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่ระลึก (7) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยการจัดอบรมทางวัฒนธรรม และ (8) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ

ซึ่งผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริพร สมบูรณ์บุรณะ (2544) เรื่อง กระบวนการฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่ปรากฏ 3 รูปแบบ คือ 1) การให้ความรู้ โดยการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หายไปและกำลังจะหายไป นำมาเป็นหลักสูตรหรือบทเรียนในท้องถิ่น บรรจุไว้ในระบบการเรียนการสอนภายในโรงเรียน 2) การจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สถานที่และบริเวณโบราณสถานในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 3) การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ ซึ่งการจัดงานประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญนั้น เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และเป็นกิจกรรมที่ชาวชุมชนปฏิบัติเป็นประจำ โดยไม่ได้มีการจัดอย่างเป็นทางการ ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าวข้างต้นมีการจัดกลุ่มที่แตกต่างกับรูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในงานวิจัยชิ้นนี้

สรุป

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 40 คน เพื่อทราบถึงแนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัด รวมไปถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า แนวคิดเรื่องการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต เกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดเป็นแนวคิดในการจัดการวัฒนธรรม 5 ประการ อันได้แก่ (1) ความต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันที่สูญหาย เพื่อนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอีกครั้ง (2) เมื่อมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาแล้ว จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันต่อไปยังคนรุ่นหลังต่อไป (3) จะต้องมีการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง (4) ต้องมีการสร้างสรรค์คุณค่าให้กับวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจไปพร้อมกัน และ (5) การดำเนินการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือการตอบแทนสังคม ดังนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดที่เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งเป็นพื้นฐานแรกสุดที่หน่วยงานและ

เครือข่ายพืงมี โดยนำใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการดำเนินการในการจัดการวัฒนธรรม ตลอดจนภาระหน้าที่การดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม (บทบาทหน้าที่) ของหน่วยงานและเครือข่าย ตลอดจนถึงการเลือกวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ มาใช้ดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรมต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตสืบไป

ในส่วนของการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายจังหวัดภูเก็ต พิจารณาตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมทั้ง 8 รูปแบบ พบว่า มีการเลือกวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรมที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) ซึ่งผลที่ได้จากการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการประสานนโยบายในเชิงการจัดการวัฒนธรรมที่ดีของหน่วยงานและเครือข่าย ซึ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตยังคงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นเพอรานากันไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่อื่นๆ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการวัฒนธรรมเก่าแก่อื่นๆ ของสังคมไทยได้

นอกจากนี้ สรุปรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ได้ผลดังตารางที่ 4-3 ดังนี้

ตารางที่ 4-3 รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

หน่วยงาน	ลำดับ ร.๓.	รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต							
		การวิจัย วัฒนธรรม	การอนุรักษ์ วัฒนธรรม	การฟื้นฟู วัฒนธรรม	การพัฒนา วัฒนธรรม	การถ่ายทอด วัฒนธรรม	การส่งเสริม วัฒนธรรม	การเสริมสร้าง อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม	การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม
ภาครัฐ	1		✓		✓	✓	✓	✓	
	2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	3				✓		✓		✓
	4		✓			✓	✓		
ภาคเอกชน	5		✓	✓		✓	✓		
	6		✓			✓	✓	✓	
	7		✓	✓	✓	✓	✓		
	8		✓	✓		✓	✓		
	9		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ภาคประชา สังคม	10		✓	✓	✓		✓		
	11		✓	✓		✓	✓		
ประชาชนย่าน เมืองเก่าภูเก็ต	12		✓						
	13		✓			✓			
	14		✓			✓			
	15		✓			✓			
	16		✓			✓			
	17		✓	✓		✓			
	18		✓						
	19		✓			✓			
	20		✓						
ประชาชน เจ้าของ วัฒนธรรม	21		✓			✓			
	22		✓			✓			

ตารางที่ 4-3 รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

หน่วยงาน	ลำดับ ที่	รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต								
		การวิจัย วัฒนธรรม	การอนุรักษ์ วัฒนธรรม	การฟื้นฟู วัฒนธรรม	การพัฒนา วัฒนธรรม	การถ่ายทอด วัฒนธรรม	การส่งเสริม วัฒนธรรม	การเสริมสร้าง อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม	การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม	
ประชาชน เจ้าของ วัฒนธรรม (ต่อ)	23	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
	24		✓			✓	✓			
	25		✓	✓		✓	✓			
	26		✓	✓		✓	✓			
	27		✓	✓		✓	✓			
	28		✓	✓		✓	✓			
ผู้ประกอบการ ในเชิงสินค้า วัฒนธรรม	29		✓	✓		✓	✓			
	30		✓				✓			
	31		✓				✓			
	32		✓				✓			
	33		✓			✓				
	34		✓			✓	✓		✓	
	35						✓			
	36		✓				✓			
	37						✓			
	38		✓			✓				
	39		✓	✓	✓	✓				
	40					✓	✓			

หมายเหตุ: หมายเลขที่แสดงในช่องลำดับที่แทนข้อมูลรายชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยตามตารางที่ 4-1

4.2.3 ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

การศึกษาดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนทั่วไป เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง เป็นงานที่สืบทอดจากบรรพชนต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน การดำเนินงานวัฒนธรรมจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ในการมีจิตสำนึกรักหวงแหนและเสียสละช่วยกันรักษาสืบทอดวัฒนธรรมต่อกันมา ในงานวิจัยชิ้นนี้จะเห็นได้ว่า หน่วยงานและเครือข่ายที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มหลักด้วยกัน คือ

1. หน่วยงานภาครัฐ 2. หน่วยงานภาคเอกชน 3. หน่วยงานภาคประชาสังคม และ 4. ภาคประชาชนหรือบุคคล ซึ่งพิจารณาถึงบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายดังกล่าวได้ดังนี้ คือ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน จากตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการเก็บข้อมูลในพื้นที่ของงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ตัวแทนจากทุกกลุ่มตัวอย่างต่างมีบทบาทในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ในลักษณะที่เป็นความรับผิดชอบของส่วนรวม ไม่ใช่บทบาทหรือหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งองค์กรใด โดยเฉพาะ ซึ่งภายใต้กรอบการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ก็จะมีการสร้างสรรค์กิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นตามความถนัดและความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายก็也将มีความแตกต่างและหมุนเวียนกันไปในแต่ละกิจกรรม ทั้งในลักษณะของการเป็นเจ้าภาพหลักและเจ้าภาพรอง รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วย

ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนทั่วไป เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง เป็นงานที่สืบทอดจากบรรพชนต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน การดำเนินงานวัฒนธรรมจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ในการมีจิตสำนึกรักหวงแหนและเสียสละช่วยกันรักษาสืบทอดวัฒนธรรมต่อกันมา ในงานวิจัยชิ้นนี้จะเห็นได้ว่า หน่วยงานและเครือข่ายที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มหลักด้วยกัน คือ

(1) หน่วยงานภาครัฐ

ได้แก่ 1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางและพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ 2. เทศบาลนครภูเก็ต 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่องานวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้สามารถทราบถึงความต้องการของประชาชนและสภาวะทางสังคมด้านต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ตได้เป็นอย่างดี โดยในแต่ละหน่วยงานมีบทบาทในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์ เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หลักในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่จับต้องได้ ได้แก่ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และส่วนที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ วัฒนธรรม คติ ความเชื่อต่างๆ ซึ่งหมายความรวมถึงวัฒนธรรมเพอรานากันด้วยเช่นกัน นิสากร บุตรงามดี (2557) อธิบายไว้ว่า พิพิธภัณฑ์หรือพิพิธภัณฑ์สถาน เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ โดยพิพิธภัณฑ์มีความสำคัญในลักษณะของการเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุ ศึกษาค้นคว้าวิจัย บันทึกข้อมูลหลักฐานอนุรักษ์ จัดการแสดง ให้บริการการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานถลาง ที่มุ่งเน้นไปในทางการเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ทั้งภายในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ยังมีการจัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากัน ตัวอย่างเช่น การจัดแสดงห้องชาวจีนกับการพัฒนาเมืองภูเก็ต ที่มีการจัดแสดงทั้งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนบาบ๋า ไม่ว่าจะเป็นเสื้อย่นหา (ปิ่นโต) เสื้อผ้า เป็นต้น เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และถ่ายทอดข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ตให้แก่ผู้ที่สนใจและนักท่องเที่ยวได้ชมอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันทางพิพิธภัณฑ์ได้เพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ทางวัฒนธรรมผ่าน Facebook และในรูปแบบของเอกสารแผ่นพับ ทั้งยังมีการร่วมงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในงานด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง (คุณณัฐกานต์ พิภูษณกาญจน์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559)

ในส่วนของพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ พบว่า พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีหน้าที่หลักในการเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนคนภูเก็ต โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ รวมถึงจัดแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเพิ่มเติมในส่วนการจัดแสดงเหมืองแร่จำลอง และการดำรงชีพของ

คนภูเก็ตก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวเข้ามา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและให้คนรุ่นหลังในจังหวัดภูเก็ตหรือผู้ที่สนใจได้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนภูเก็ตในอดีต ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน (คุณพัชรวรรณ วิจักขณ์สาสน์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปบทบาทหน้าที่หลักของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูเก็ตได้ 4 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการดูแลรักษาวัตถุทางวัฒนธรรมที่ได้รวบรวมไว้ให้คงอยู่ให้ไม่เสื่อมสภาพหรือได้รับความเสียหาย 2) หน้าที่ในถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ที่มีจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เก็บรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นำมาจำแนกแยกประเภทเป็นกลุ่มตามเนื้อหาทางวิชาการอย่างเป็นระเบียบ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้สนใจ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้เข้าชม พร้อมทั้งได้รับความรู้ความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน 3) หน้าที่ในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมเพอรานากัน ให้เป็นที่รู้จักได้ของกลุ่มคนภายนอกได้มากขึ้น และ 4) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไว้ว่า เป็นการนำความคิดเชิงพิพิธภัณฑสถานวิทยา มาผสมผสานกับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยวิธีการศึกษาโดยอ้อมหรือนอกระบบ พิพิธภัณฑสถานจึงเป็นแหล่งสะสมความรู้ของมนุษย์ และรวบรวมวัฒนธรรมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น อาจกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑสถานได้รวบรวมเอาความรู้ทุกสาขาอาชีพตลอดจนประสบการณ์ชีวิตมาเก็บรวมกันไว้ไม่ให้สูญหาย

2. เทศบาลนครภูเก็ต เป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดและสามารถเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นได้ง่าย จึงถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่เป็นภาคีเครือข่ายดำเนินงานวัฒนธรรมที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสู่ประชาชน ได้อย่างกว้างขวาง บทบาทหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรมจะเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ในการรักษาและสืบสานจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลนครภูเก็ตในฐานะขององค์กรท้องถิ่นก็มีความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรมอันเป็นการแสดงออกถึงรากเหง้าของคนภูเก็ต จึงพยายามที่จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ให้รอบด้าน เพื่อให้วัฒนธรรมที่ดีงามของบรรพบุรุษอยู่กับคนภูเก็ตได้อย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การผลักดันให้มีการเรียนการสอนเรื่อง

วัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรของโรงเรียน การให้เงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในลักษณะของการเป็นเจ้าของภาพรอง การตกแต่งเมืองเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นดำเนินไปอย่างคล่อง เช่น กิจกรรมวิสาหกิจบ้านป่าสุดปลายฟ้าอันดามัน งานกินผัก งานผัสดอ เป็นต้น (คุณสมใจ สุวรรณสุภนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ เทศบาลนครภูเก็ต ก็ยังมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น งานตรุษจีนย้อนอดีตเมืองเก่าภูเก็ต ที่เทศบาลเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดงาน และมีเครือข่ายที่เข้ามาช่วยดูแลกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน (คุณสมใจ สุวรรณสุภนา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) ถือเป็นความร่วมมือของเครือข่ายที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปบทบาทหน้าที่หลักของเทศบาลนครภูเก็ต ได้ 2 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นดำเนินไปอย่างคล่อง และ 2) หน้าที่ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เทศบาลนครภูเก็ต จึงเป็นองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรมให้ดำเนินการไปตามความมุ่งหมายของภารกิจทางวัฒนธรรม ภายใต้ความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและเงื่อนไขทางสังคมของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือรัฐบาลท้องถิ่นไว้ว่า เป็นหน่วยงานราชการที่สามารถเข้าถึงประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้มากที่สุด บทบาทหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรมจะเป็น ไปในลักษณะของการรักษา ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่เป็นภาคีเครือข่ายดำเนินงานวัฒนธรรมที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

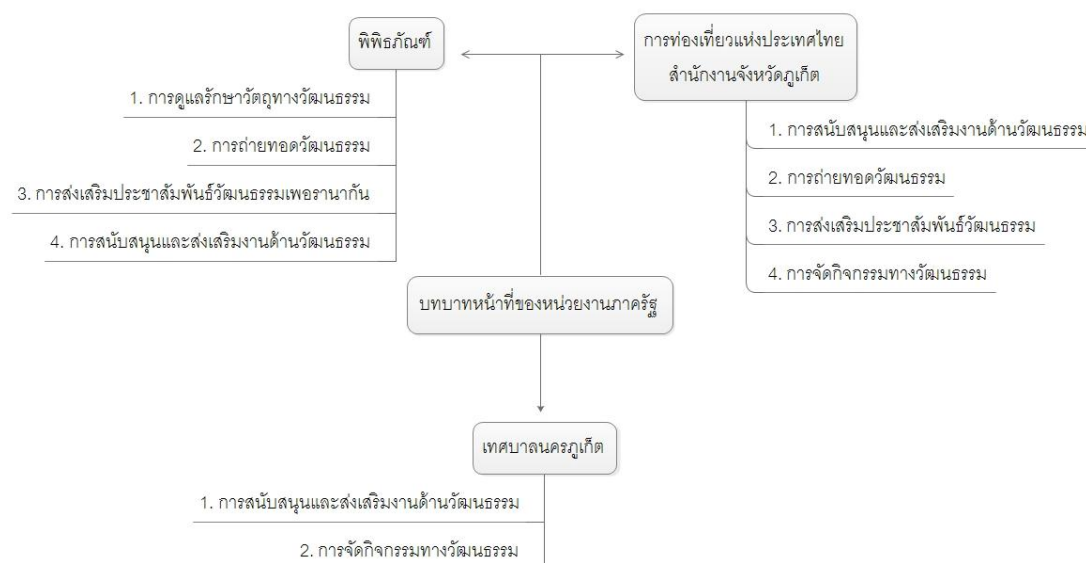
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต โดยทั่วไปเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต บทบาทในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันขององค์กรจึงเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นใน

ภูเก็ท เพื่อเป็นการเชิญชวนให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะมีการสอดแทรกข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมในสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นภูเก็ตในเบื้องต้น อีกทั้งช่วยเพิ่มความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่อยากเรียนรู้วัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น (คุณอุทิศ ลิ้มสกุล; ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชีรารักษ์ โพธิสุวรรณ (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การประชาสัมพันธ์จะเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถาบัน องค์กร หน่วยงาน และช่วยให้เกิดการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อนานาชาติ ทั้งยังช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศทำให้ประเทศเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวผ่านเหตุการณ์และกิจกรรมที่ดึงดูด

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังมีบทบาทในการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมวิวาท์หวานบาบ่าสุดปลายฟ้าอันดามัน งานกินผัก งานตรุษจีนย้อนอดีตเมืองเก่าภูเก็ต เป็นต้น (คุณอุทิศ ลิ้มสกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559) ถือเป็นความร่วมมือของเครือข่ายที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ทนั่นเอง

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้น บทบาทหน้าที่หลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ทได้ 4 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ และ 2) หน้าที่ในถ่ายทอดวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความรู้เข้าใจในวัฒนธรรมเพอรานากันเบื้องต้นในทุกมิติ 3) หน้าที่ในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม และ 4) หน้าที่ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ท เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ทได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-8

ภาพที่ 4-8 แสดงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

(2) หน่วยงานภาคเอกชน

ได้แก่ 1. บ้านชินประชา 2. พิพิธภัณฑ์ไทยหัว 3. สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต 4. มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต 5. สมาคมเพอรานากัน หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่องานวัฒนธรรมมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อดำเนินการทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ มีลักษณะการดำเนินการร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายทั้งในเชิงวิชาการและการสร้างสรรค์กิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน โดยในแต่ละหน่วยงานมีบทบาทในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ดังนี้

1. บ้านชินประชา เป็นบ้านเก่าแก่สองชั้นที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นการสื่อถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งผู้เป็นเจ้าของได้อนุรักษ์ตัวอาคารและเครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้านไว้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันบ้านหลังนี้ได้เปิดบริเวณชั้นล่างตัวบ้านให้กับผู้ที่สนใจและนักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชม เพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยจะมีการทำสื่อเฉพาะกิจ เช่น ไลน์ แฟนพับ แสดงไว้ในบริเวณตัวบ้าน เพื่อให้ถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมเพอรานากันให้กับผู้เข้าชม ทั้งยังมีบริการชูดยหายหรือการแต่งกายในรูปแบบของเพอรานากันให้ใส่ถ่ายรูปและสามารถเช่าเป็นชุดเจ้าสาวได้อีกด้วย นอกจากนี้ ในนามของบ้านชินประชา ยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้าน

วัฒนธรรมกิจกรรมต่างๆ ตัวอย่างเช่น สนับสนุนเรื่องเสื้อผ้าการแต่งกายให้กับกิจกรรมวิวาท์หวาน บาบ่า เป็นต้น (คุณจรูญรัตน์ ตันทวนิช; ผู้ดูแลบ้านชินประชา; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559)

จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปบทบาทหน้าที่หลักของบ้านชินประชาได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการดูแลรักษาวัตถุทางวัฒนธรรมที่ได้เก็บรักษาไว้ให้คงอยู่ ให้ไม่เสื่อมสภาพหรือได้รับความเสียหาย 2) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย และ 3) หน้าที่ในถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมเพอรานากัน การทำงานของบ้านชินประชาจึงเป็นเสมือน พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต ที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาวจีนในอดีต และการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน

2. พิพิธภัณฑ์ไทยหั่ว เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นการสื่อถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ถือเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานในจังหวัดภูเก็ตที่ทำหน้าที่ในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนคนภูเก็ต ซึ่งภายในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาวจีนในภูเก็ตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์เอกชนเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรมจึงมีความคล้ายคลึงกับพิพิธภัณฑ์ของภาครัฐที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ในเชิงวิชาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้คนรุ่นหลังในจังหวัดภูเก็ตหรือผู้ที่สนใจได้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนภูเก็ตในอดีต ทั้งนี้ หน้าที่หลักที่สำคัญของพิพิธภัณฑ์คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับกลุ่มคนที่สนใจ ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา นักท่องเที่ยวหรือคนภูเก็ตเองก็ตาม โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์นำชมห้องจัดแสดงต่างๆ เพื่ออธิบายถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของภูเก็ตตลอดจนวิถีชีวิตของคนที่นี่ นอกจากนี้ก็ยังมีกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การเสนอนโยบายด้านวัฒนธรรมกับผู้บริหาร การให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย และส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น (คุณสุรเชษฐ์ เจริญผล; เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ไทยหั่ว; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปบทบาทหน้าที่หลักของพิพิธภัณฑ์ไทยหั่วได้ 2 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อเกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นภูเก็ตและวัฒนธรรมเพอรานากัน และ 2) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณา

การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ไว้ว่า เป็นการนำความคิดเชิงพิพิธภัณฑ์วิทยามาผสมผสานกับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยวิธีการศึกษาโดยอ้อมหรือนอกระบบ พิพิธภัณฑ์จึงเป็นแหล่งสะสมความรู้ของมนุษย์ และรวบรวมวัฒนธรรมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น อาจกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑ์ได้รวบรวมเอาความรู้ทุกสาขาอาชีพตลอดจนประสบการณ์ชีวิตมาเก็บรวมกันไว้ไม่ให้สูญหาย

3. สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม โดยมีการดำเนินงานในทุกระดับของชุมชน โดยบทบาทของสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต จะเน้นหนักไปในด้านการส่งเสริมและประสานการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมระหว่างเครือข่ายในเขตพื้นที่ การนำองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมมาถ่ายทอด เผยแพร่สู่สังคม โดยให้ชุมชนนำไปปฏิบัติผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ตัวอย่างเช่น การจัดอบรมทางวัฒนธรรม หรือการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น โดยได้รับความมือจากหน่วยงานและเครือข่าย มีการแบ่งงานกันทำในกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามความถนัดของแต่ละหน่วยงาน ที่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพสังคมไปพร้อมกับการเรียนรู้วิถีชีวิตชนชาวภูเก็ตในอดีต (คุณยีนดี มโนสุนทร; ประธานสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปบทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ตได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมในเชิงวิชาการให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ 2) หน้าที่ในการสร้างการสร้างกระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน และ 3) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึงสภาวัฒนธรรมไว้ว่า สภาวัฒนธรรมเป็นองค์กรเอกชน ที่จะพลังสำคัญต่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะสภาวัฒนธรรมเกิดจากประชาชนในพื้นที่ ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งจะมีการดำเนินงานในทุกระดับของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายปลายทาง คือ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

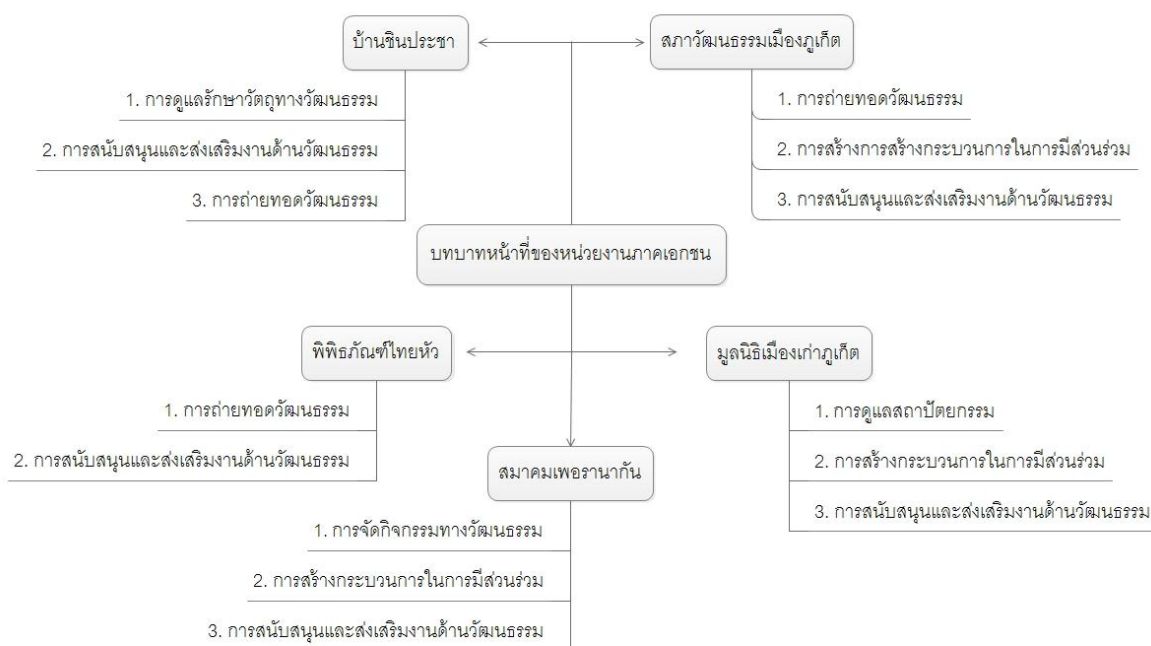
4. มุลินธิเมืองเก่าภูเก็ต เป็นองค์กรเครือข่ายภาคเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะ มีการดำเนินงานเพื่อสาธารณประโยชน์ มิได้เป็นไปในทางของการแสวงหากำไรหรือ รายได้มาแบ่งปันกัน โดยบทบาทของมุลินธิเมืองเก่าภูเก็ตจะเน้นหนักไปในด้านการดูแล สถาปัตยกรรมในเขตย่านเมืองเก่าและการมุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันเพื่อ ดำเนินงานวัฒนธรรม เช่นเดียวกับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต โดยมุลินธิเมืองเก่า ภูเก็ตจะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (คุณสุชาดา จันท์ชูวนิชกุล; ประธานมุลินธิเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุป บทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต ได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการดูแลสถาปัตยกรรม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไว้ให้สมบูรณ์ ที่สุด 2) หน้าที่ในการสร้างกระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดการวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน และ 3) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้าน วัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการ จัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของมุลินธิไว้ว่า เป็นองค์กรเครือข่ายภาคเอกชนที่อยู่ ภายใต้อำนาจการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะ เพื่อการกุศล การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือ สาธารณประโยชน์อย่างอื่น มิได้เป็นไปในทางของการแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน

5. สมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย เป็นองค์กรเครือข่ายภาคเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อ วัตถุประสงค์เฉพาะ ในความประสงค์ที่ต้องการจะรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพอรานากันที่เคยหายไปจาก จังหวัดภูเก็ต เพื่อส่งต่อวัฒนธรรมอันดีงามให้กับคนรุ่นหลัง ทั้งนี้ บทบาทของสมาคมเพอรานากัน เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรมได้แก่ การดูแลในทุกเรื่องที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของอาหารการกิน การแต่งกาย สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต พิธีกรรมต่างๆ โดยสมาคมจะมีการ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินงานวัฒนธรรมมีความต่อเนื่อง อันเป็น ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรม รวมไปถึงความมุ่งหวังที่ต้องการจะ ให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรเครือข่ายต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านทางวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุป บทบาทหน้าที่ของสมาคมเพอรานากันได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง 2) หน้าที่ในการสร้างกระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเครือข่ายทางวัฒนธรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน และ 3) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) ที่ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของสมาคมไว้ว่า เป็นก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ เพื่อการกุศล การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือสาธารณประโยชน์อย่างอื่น มิได้เป็นไปในทางของการแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน ดังนี้ บทบาทหน้าที่ของมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ตและสมาคมเพอรานากัน ประเทศไทย ที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากการก่อตั้งองค์กรขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อการดูแลรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ ในส่วนของวิธีการทำงานจะมีความแตกต่างกันตามความถนัดขององค์กร

สรุป ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคเอกชนที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคเอกชนในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-9

ภาพที่ 4-9 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคเอกชน

(3) ภาคประชาสังคม

ได้แก่ ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต จำนวน 1 คน สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน จำนวน 1 คน หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่องานวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี โดยมีลักษณะการดำเนินการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน โดยในแต่ละหน่วยงานมีบทบาทในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ดังนี้

1. ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลตั้งแต่เรื่องความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมไปถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยมองว่างานด้านวัฒนธรรมต้องอาศัยคนในพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ทั้งนี้ บทบาทของชุมชนเมืองเก่าจะเน้นหนักไปที่การทำความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานและเครือข่าย

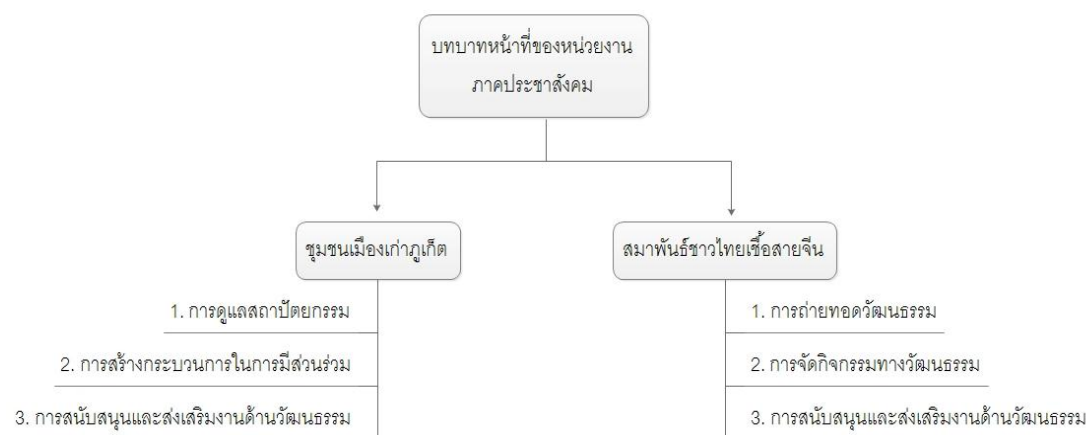
ต่างๆ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ในงานด้านทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมให้เกิดผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ ชุมชนเมืองเก่ายังช่วยดูแลในเรื่อง ของคูรักษาอาคารสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าให้คงสภาพเดิมไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดอีกด้วย (คุณ ดอน ถิ่นนันทพิสิฐ; ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุป บทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการดูแลสถาปัตยกรรม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไว้ให้สมบูรณ์ที่สุด 2) หน้าที่ในการสร้างกระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเครือข่ายทาง วัฒนธรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน และ 3) หน้าที่ในการ สนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่ แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพิศวง ธรรม พันทา (2532) ที่ได้อธิบายถึงการปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรม หรือการดำเนินการในการปรับปรุงชุมชน ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม เครื่องอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภค เป็นการเพิ่มพูนสิ่งที่ดีงามและสิ่งบันเทิงใจในชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชน ดังนั้น บทบาทของชุมชนเมืองเก่าที่นอกเหนือไปจากงานด้านวัฒนธรรมยังมีความครอบคลุมไปถึง วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมอีกด้วย

2. สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นองค์กรสื่อกลางระหว่างหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ตกับหน่วยงานจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน ทั้งนี้ ด้วยประเพณี วัฒนธรรมหลายอย่างของจังหวัดภูเก็ต ได้รับการถ่ายทอดจากชาวจีน รวมไปถึงวัฒนธรรมเพอรานากันก็มีการผสมผสานระหว่าง วัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมจีนเช่นเดียวกัน บทบาทของสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีนเกี่ยวกับ งานด้านวัฒนธรรม เป็นบทบาทในลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรม เช่น งานโคมไฟหรือเทศกาลหยวนเซียว เพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น รวมไปถึงมีส่วนช่วยในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรมภาษา อาคาร สถาปัตยกรรม และประเพณีความเชื่อ เป็นต้น และการให้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ ใน กิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง (ดร.เชี่ยวชาญ คิวะคุณากร; ประธานสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อ สายจีน จังหวัดภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุป บทบาทหน้าที่ของสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ 2) หน้าที่ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และ 3) หน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคประชาสังคมที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคประชาสังคมที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-10

ภาพที่ 4-10 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคประชาสังคม

(4) ภาคประชาชน

ได้แก่ ประชาชนในย่านเมืองเก่า จำนวน 9 คน ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม จำนวน 12 คน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่องานด้านวัฒนธรรม ที่จะทำหน้าที่ในการเป็นพลังผลักดันให้วัฒนธรรมเพอรานากันสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้สืบไป จึงทำให้หน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ ความมุ่งหวังให้ภาคประชาชนเข้าได้มีส่วนร่วมในงานด้านวัฒนธรรมให้มากที่สุด เพื่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างภาคประชาชนในงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า

ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างมี 2 บทบาทหลักในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน คือ การให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม รายละเอียดผลของการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังไม่ได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเพียงการบอกเล่าและการปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยอาศัยการจำ นำมารวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษร หนังสือกุ๊กเกิด และวิวาท์บาบ่ากุ๊กเกิด ผลงานการเขียนของอาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม เพื่อการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชนชาวภูเก็ตในอดีตได้อย่างเป็นรูปธรรม และให้มีการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของบรรพบุรุษสืบไป (อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559) นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการให้ความรู้ทางวัฒนธรรมจากบุคคลผู้เป็นลูกหลานเพอรานากันและมีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ในบทบาทของการเป็นเชิญไปเป็นวิทยากรและที่ปรึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ให้กับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม และให้การสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ รวมไปถึงจนถึงบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชนอีกด้วย (คุณกิตติศักดิ์ มิตรัตน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559)

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยทั่วไปการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นงานที่มีหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายรับผิดชอบในการดำเนินงานเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ในการดำเนินการจำเป็นต้องอาศัยคนเป็นจำนวนมากในการจัดกิจกรรม ทั้งในส่วนของการระดมความคิดและแรงกายในการดำเนินงาน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมจึงเป็นบทบาทที่มีส่วนทำให้อีกกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นมีความสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการมีส่วนร่วมแบบตัวแทนหรือเป็นไปได้โดยการได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

ในลักษณะนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) อธิบายถึง การมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่มีความหมายหลากหลาย เป็นความพยายามของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความต้องการของตนเอง กลุ่มคน โดยเริ่มจากการร่วมคิด วางแผน ดำเนินการและร่วมติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมมิได้แปรเปลี่ยนเฉพาะชนิดและปริมาณของกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้มข้นในการเข้ามามีส่วนร่วม

ในความรับผิดชอบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ว่าเป็นหัวใจของการดำเนินงานวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ซึ่งมีความหลากหลายในตัวของมันเอง จำเป็นที่ต้องให้ประชาชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมจึงจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์ รักษาและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดีงาม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มภาคประชาชน ในปัจจุบันพบว่าประชาชนบางส่วนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนของวางแผนการดำเนินงาน การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรม ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วย ซึ่งความร่วมมือจากประชาชนนี้เป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนทำให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นมีความสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น การให้ความช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เป็นเจ้าภาพในการกิจกรรมตกแต่งเมือง เพื่อสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้น และยังเป็นผู้ให้คำแนะนำและดำเนินในส่วนองพิธีการตามความเชื่อของเงินอีกด้วย (คุณคุณุชกร ปริษฐ์; ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรมก็มีส่วนในการเข้ามาให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ได้แก่ การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ในลักษณะเชิงวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นแบบจำลองเมืองเก่าภูเก็ต นำมาจัดแสดงในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาประชาชนทั่วไปตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ต ทั้งยังสามารถพบเห็นได้ในหลายสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถลางถลาง และบริษัท พรทิพย์(ภูเก็ต) จำกัด เป็นต้น (คุณวิวัฒน์ เปี่ยมวิวัตติกุล; ประธานกรรมการบริษัท พรทิพย์(ภูเก็ต) จำกัด; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559)

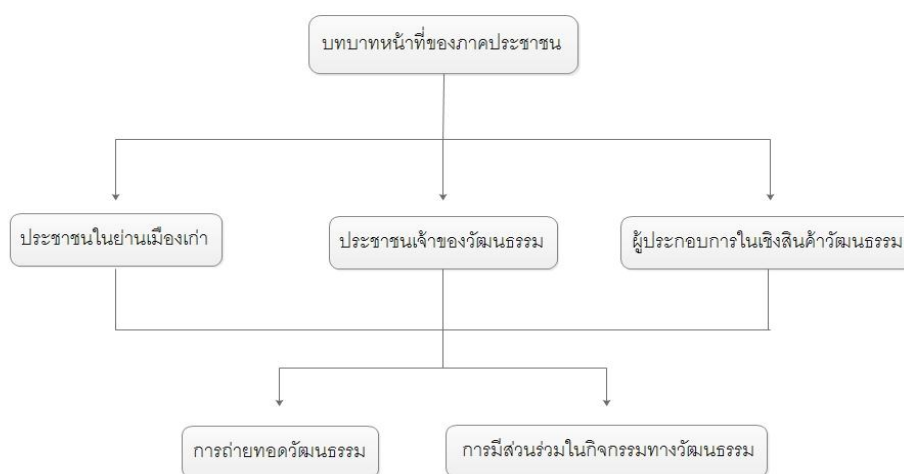
จากผลการศึกษาข้างต้น สมาคมสาธารณสุขของอเมริกา (1983: 36 อ้างใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์; 2550) อธิบายว่า เป็นลักษณะของการให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่จะเริ่ม โดยเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจจะต้องการความเสถียรจากชุมชนในด้านเวลา ทรัพยากรและแรงงาน เพื่อ

ช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ จากการศึกษายังพบว่า ประชาชนอีกส่วนหนึ่งมีบทบาทเป็นในลักษณะของการเข้าชมกิจกรรมทางวัฒนธรรมจากการดำเนินงานของหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ซึ่งประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของประชาชนจะทำให้หน่วยงานและภาคเครือข่ายที่จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ทราบถึงผลตอบรับจากประชาชน เพื่อการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมยังทำให้ประชาชนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม เกิดความรู้สึกหวงแหนและเกิดแรงจูงใจในการเข้ามามีบทบาทในการจัดการวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ในช่วงของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ซึ่งจะมีการรณรงค์ให้ประชาชนแต่งกายชุดพื้นเมืองอยู่เสมอ และจะได้รับการตอบรับจากประชาชนในย่านเมืองเก่าเป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้ปัจจุบันประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพิ่มมากขึ้นทั้งในเบื้องหน้าและเบื้องหลัง เป็นความร่วมมือที่เกิดจากความรู้สึกว่าอยากจะช่วยเหลือถิ่นเกิดของตนเอง (คุณธิดารัตน์ ชารศิริ โรจน์; ตัวแทนจากกลุ่มประชาชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559)

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นสรุป บทบาทหน้าที่ของภาคประชาชนหรือปัจเจกบุคคลได้ 2 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ และ 2) หน้าที่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ จึงกล่าวได้ว่าการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมของชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวัฒนธรรม เพราะนอกจากจะทำให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้ประชาชนและองค์กรชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและพร้อมที่จะรักษา และสืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537ก) ที่มองว่างานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ของสาธารณชนหรือเป็นภารกิจของสังคมส่วนรวม ส่วนหน่วยปฏิบัติการทางด้านวัฒนธรรมก็คือองค์กรทางสังคมทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ดังนั้นความสำเร็จของการรณรงค์และสืบสานวัฒนธรรม จึงมียุทธศาสตร์อยู่ที่ “มวลชนทั้งประเทศ” ซึ่งภารกิจหลักในการรณรงค์และสืบสานคือ การสร้างและขยายความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ให้การออกมาสนับสนุนจากภาคประชาชนในการดำเนินงานอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง และให้มีการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับแผนการสืบสานทางวัฒนธรรมไทยต่อไป

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของภาคประชาชนที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของภาคประชาชนที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-11

ภาพที่ 4-11 บทบาทหน้าที่ของภาคประชาชน

สรุป

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 40 คน เพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายเหล่านี้ในการเข้าร่วมดำเนินงานในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า งานด้านวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตถือเป็นบทบาทหน้าที่หรือภารกิจของส่วนรวมที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงานทั้งยังเป็นสื่อกลางในการช่วยสนับสนุน

และขยายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ มีการแบ่งงานและบทบาทหน้าที่ในงานวัฒนธรรมตามความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานและเครือข่าย ซึ่งถือเป็นจุดเด่นในการจัดการวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่าย ที่ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ตมีความเข้มแข็งสามารถนำไปประยุกต์หรือเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการวัฒนธรรมอื่นๆ ของไทยได้ เช่นเดียวกับในกลุ่มภาคประชาชนที่พบว่าประชาชนเริ่มเข้ามามีบทบาทในงานวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น จากการเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติจากความต้องการของประชาชนเอง และส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการส่งเสริมของหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการวัฒนธรรมให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

4.2.4 ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นจังหวัดภูเก็ต

การศึกษปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหรือเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งที่เอื้อหรือช่วยรักษาให้วัฒนธรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน และศึกษาถึงปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่างๆ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดจากปัญหาในด้านใดบ้าง เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นในจังหวัด

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน จากตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พบว่า นอกเหนือจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการงานด้านวัฒนธรรมแล้ว ประชาชนในพื้นที่ก็ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลักในการช่วยเอื้อให้วัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นยังคงอยู่กับจังหวัดภูเก็ตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมจึงถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและยังคงอยู่ในวิถีชีวิตของคนภูเก็ต และยังคงเป็นแนวทางที่ทุกคนในสังคมถือปฏิบัติ วัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นกับคนภูเก็ตจึงมีความเกี่ยวข้องกันทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่กับชาวภูเก็ตสืบไป ซึ่งปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานวัฒนธรรม มีดังนี้

4.2.4.1 การมีทรัพยากรบุคคลที่ดี

ผลการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า ตัวแทนในระดับหน่วยงานและตัวแทนจากปัจเจกบุคคลมีแนวความคิดที่เป็นไปในทางเดียวกันว่าคนในพื้นที่หรือการมีทรัพยากรบุคคลที่ดีเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเรื่องของการปลูกฝังทางด้านวัฒนธรรมและการถ่ายทอดจากในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ที่มองว่าวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับคนทุกคนตลอดเวลา การดำรงชีวิตประจำวันของคนล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม คนจึงเป็นทั้งผู้สร้างสรรค์ พัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าคนเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ใช้

วัฒนธรรม ดังนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องให้คน (ประชาชน) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุด เนื่องจากประชาชน คือ ผู้ที่เป็น “เจ้าของ” วัฒนธรรม ย่อมที่จะมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมได้มากกว่า ซึ่งพิจารณาถึงความสำคัญของคนในพื้นที่ต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตได้ ดังนี้

การตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมเพอรานากัน และการทำให้วัฒนธรรมยังคงเป็นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย อาหารการกิน วัฒนธรรมประเพณีและคติความเชื่อต่างๆ ที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายในทางนโยบายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ วิถีชีวิตของคนภูเก็ตในปัจจุบัน โดยเฉพาะคนวัยสูงอายุที่เป็นคนเก่าแก่ดั้งเดิมของภูเก็ตยังมีเป็นจำนวนมาก และการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นไปในรูปแบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมาในอดีต หากเป็นเรื่องของการแต่งกายก็ยังพบเห็นได้บ่อยครั้งในชีวิตประจำวันของคนในวัยนี้ รวมไปถึงในโอกาสสำคัญต่างๆ กลุ่มคนสูงอายุจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำหน้าที่ในการส่งต่อวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นโดยผ่านทางสถาบันครอบครัวได้เป็นอย่างดี (คุณคนุชกร ปรัชญ; กรรมการของมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้ ในการจัดการวัฒนธรรมจะต้องอาศัยคนถึง 3 กลุ่มวัยด้วยกัน คือ เด็กหรือเยาวชนเยาวชน วัยกลางคน และผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบทอดกันภายในครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะ การปฏิบัติให้เห็นจากคนในครอบครัวจะทำให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ ซึมซับและเกิดเป็นความศรัทธาในวัฒนธรรมอันดีงามของตน โดยปริยาย (คุณ สมใจ สุวรรณสุภพนา; นายกเทศมนตรีเทศบาลนครภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559) เช่นเดียวกับ เด็กและเยาวชนหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่จะทำหน้าที่ในการเป็นสื่อที่ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ตเป็นที่รู้จักของคนนอกพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางขึ้น โดยคนกลุ่มนี้สามารถที่จะกระจายความเป็นวัฒนธรรมภูเก็ตออกไปได้หลายๆ ทาง ตัวอย่างเช่น จากการใช้ประโยชน์ของ Social หรือแม้แต่การใช้ประโยชน์ในรายวิชาที่เรียน การที่เห็นนักเรียน นักศึกษามาพูดคุย สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นช่องทางที่เด็กและเยาวชนหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่จะนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นไปเผยแพร่วัฒนธรรมตรงนี้ได้ (คุณจิตติมา จิตพิฤทธิกุล สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ จังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ มีการทำงานกันเป็นเครือข่าย เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความหลากหลาย ทั้งประชาชน

ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึง และสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อนานกันไปพร้อมกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นอื่นๆ ของภูเก็ตได้ ดังนั้นในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต จึงให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่หลัก ที่จะแสดงออกถึงศักยภาพของคนท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมตนเอง เป็นความเข้มแข็งของชุมชนที่จะช่วยผลักดันให้งานวัฒนธรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และจะเป็นกำลังสำคัญในการสานต่อทางด้านวัฒนธรรมต่อไป (คุณยีนดี มโนสุนทร; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

จะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งของคนในพื้นที่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการงานด้านวัฒนธรรมเป็นผลสำเร็จ ที่แสดงถึงความโชคดีของจังหวัดภูเก็ตที่มีหน่วยงานและภาคีเครือข่ายเป็นจำนวนมากให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม รวมไปถึงลูกหลานชาวจีนหรือลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ตเองยังคงมีการให้ความร่วมมือร่วมใจในการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามนี้ ผลที่ได้ก็คือวัฒนธรรมนี้ก็จะยังคงดำเนินต่อไปได้ในอนาคต (คุณปชานน เจียสกุล สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544) ที่มองถึงการพัฒนาในมิติวัฒนธรรมว่าไม่ควรอ่อนตามกระแสผลักดันจากภายนอก และไม่ควรไล่ตามกระแสของโลกจนขาดความเป็นไทยในชุมชนของตน แต่จะต้องยึดการพัฒนา “คน” และ “ชุมชน” เป็นศูนย์กลางและเป็นแม่บท เนื่องจากพลังขับเคลื่อนที่แท้จริงเพื่อการพัฒนาอยู่ที่พลังภายในของชุมชน กล่าวคือ การพัฒนาในมิติวัฒนธรรมต้องเกิดจากคนภายใน เป็นจิตสำนึกร่วมกันของคนภายใน และสามารถใช้อัตลักษณ์นั้นสร้างสัมพันธ์กับชุมชนอื่นๆ เพื่อขยายวิถีและพลังเป็นชุมชนใหญ่ให้มั่นคง และมีคุณค่ายิ่งขึ้น

แต่ทั้งนี้ แม้ว่าทรัพยากรบุคคลของภูเก็ตจะมีศักยภาพที่ช่วยเอื้อทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมเกิดประสิทธิผลดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็ยังพบว่ามีสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานกันอยู่เช่นกัน นั่นคือ บุคคลในพื้นที่บางส่วนยังขาดความเข้าใจในกรอบและเนื้อหาของวัฒนธรรม ซึ่งหากขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมก็จะมีผลทำให้การดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ทั้งนี้ ยังพบว่านอกจากบุคลากรจะขาดความเข้าใจในกรอบและเนื้อหาของวัฒนธรรมแล้ว ส่วนที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของภูเก็ตอีกประการก็คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในวัฒนธรรม ที่จะเข้ามาช่วยในเรื่ององค์ความรู้และทำงานร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายในภูเก็ตโดยตรง (คุณสมยศ ปาทาน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) ตัวอย่างเช่น การดูแลอาคารสถาปัตยกรรมที่แสดง

ถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ชัดว่าอาคารเหล่านี้มีสภาพที่เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา งานดูแลอาคารเก่าแก่เหล่านี้จึงประสบกับปัญหาในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา เนื่องจากต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงซ่อมแซมเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไว้ให้สมบูรณ์ที่สุด (คุณกมลชนก ศิริชุมแสง; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ซึ่งการทำงานด้านการอนุรักษ์อาคารบ้านเรือนที่ผ่านมามีหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต จะต้องอาศัยบุคลากรจากภายนอกเข้ามาดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อเร่งดำเนินการซ่อมแซมให้แล้วเสร็จ ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินการในการฟื้นฟูหรืออนุรักษ์สถาปัตยกรรมเมืองเก่ายังคงค่อนข้างดำเนินไปอย่างล่าช้า เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย งบประมาณ และพบปัญหาในการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์แบบวัฒนธรรมดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น หลังคา กระเบื้อง ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเพอรานากัน เนื่องจากวัสดุเหล่านี้จะต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการทำขึ้นเป็นพิเศษ การดูแลรักษาอาคารบ้านเรือนจึงเป็นเรื่องยากในยุคสมัยปัจจุบัน (คุณกมลชนก ศิริชุมแสง; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559) ซึ่งในประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538) ที่มองว่างานวัฒนธรรมต้องการคนในวิชาชีพนั้นจริงๆ (Professional) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีมาตรฐานไม่ใช่การดำเนินการด้วยนักวิชาการสมัครเล่น เช่น นักโบราณคดี นักวิชาการพิพิธภัณฑสถานปฏิบัติการอนุรักษ์ วิศวกรอนุรักษ์ ช่างศิลปะการอนุรักษ์ ฯลฯ

4.2.4.2 การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานและเครือข่าย

ผลจากการศึกษาที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อการสนับสนุนและการดำเนินงานวัฒนธรรมไปในทิศทางเดียวกัน ในฐานะของผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายปลายทางคือการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งนอกจากคนในพื้นที่จะเป็นตัวผลักดันการดำเนินการด้านวัฒนธรรมแล้ว การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของบุคลากรหรือคนภายในหน่วยงาน และเครือข่ายภาคีถือเป็นปัจจัยที่สำคัญด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่างๆ หรือแม้แต่คนจากชุมชนต่างๆ ในการช่วยกันผลักดัน เสริมสร้าง นี่คือนโยบายสำคัญที่ทุกคนในสังคม

ต้องช่วยกัน เพื่อให้การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (คุณสุชาดา จันทร์ชูวนิชกุล; ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

นอกจากนี้ การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานและเครือข่าย ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกลุ่มเพอรานากันหรือบาบ๋าชาวภูเก็ต ที่ก่อตั้งสมาคมขึ้นมาเพื่อดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากันของภูเก็ต โดยเฉพาะ ทั้งยังมีพิพิธภัณฑ์หลายแห่งที่ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย มีการจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ก็ยังได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเป็นอย่างดี โดยจะเห็นว่าทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม องค์กรท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น เทศบาลนครภูเก็ต สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ตลอดจนบุคคลผู้มีภูมิความรู้ในวัฒนธรรม เป็นต้น ก็จะเข้าไปช่วยดูแลประสานงานกัน เป็นความร่วมมือที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการวางแผนร่วมกันในเชิงบูรณาการ (คุณฉัฐกานต์ พิภพณกาญจน์; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559) ที่ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ชินส์คค สุวรรณอักษร (2549) อธิบายว่า เกิดขึ้นจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่ง โดยมีองค์ประกอบของความสัมพันธ์ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมในระดับชีวิตความเป็นอยู่ ที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการ ประเพณีในการก่อรูปเครือข่ายทางสังคม หรือบนพื้นฐานของการก่อรูปการกระทำร่วมกันในสังคม การให้ค่านิยมเชิงประเพณี การผลิตหรือการเพาะเลี้ยงเครือข่าวนั้น ได้สร้างทิศทางการสนับสนุนและการรักษารูปแบบประเพณี ภาษาวัฒนธรรม ตลอดจนกระบวนการที่เหมือนกัน

แต่ทั้งนี้ แม้ว่าการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่ายที่ช่วยเอื้อให้การดำเนินงานวัฒนธรรมเกิดประสิทธิผลดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังพบว่ามีสิ่งที่เป็นอุปสรรคจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายด้วยเช่นกัน นั่นคือ ปัญหามุมมองการจัดการวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จากการขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวัฒนธรรมหรือไม่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมในด้านนั้นมา ทำให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมที่พบอยู่ในปัจจุบันยังคงเป็นไปในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นและใช้ทัศนคติส่วนตัว ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบของตัววัฒนธรรมดั้งเดิม ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการจัดการวัฒนธรรมต่อไปในอนาคตได้ (คุณกิตติศักดิ์ มีตารัตน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559)

ในขณะที่ปัญหาที่จะตามมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวัฒนธรรมคือ เมื่อมีหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่จะเข้ามาทำงานด้านวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก แต่ในส่วนของบุคลากรภายในของแต่ละหน่วยงานกลับมีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจเกิดจากอคติความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละครอบครัวเป็นทุนเดิม อีกทั้งบุคลากรในบางหน่วยงานไม่ใช่คนพื้นที่ ก็จะส่งผลให้มีความคิดเห็นด้านการทำงานด้านวัฒนธรรมไม่ตรงกัน ตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์ในด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่บุคลากรส่วนหนึ่งเห็นว่าควรธำรงรักษาการแต่งกายชุดพื้นเมืองภูเก็ตรูปแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ และบุคลากรอีกส่วนที่เห็นว่าการอนุรักษ์ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับรูปแบบเดิมควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความสวยงามและเข้ากับยุคสมัย เป็นต้น ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้อาจจะกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวัฒนธรรม ทำให้การดำเนินการด้านวัฒนธรรมก็ดำเนินไปอย่างไร้พลัง ไร้ทิศทาง ต่างคนต่างทำ แล้วก็ต้องล้มเลิกไปในที่สุด (คุณดอน ลิ้มนนท์พิสิฐ; ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559)

4.2.4.1.3 การที่วัฒนธรรมมีผลประโยชน์ในแง่การส่งเสริมเศรษฐกิจ

การทำให้งานวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่จะเป็นสิ่งที่เอื้อหรือช่วยรักษาให้วัฒนธรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันได้ ในลักษณะที่เป็นปัจจัยที่สามารถพึ่งพาอาศัยกัน หน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่างๆ จะต้องสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่อยากเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน ซึ่งที่นอกเหนือไปจากจะช่วยเอื้องานอนุรักษ์ และการสืบสานวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตแล้ว ยังสามารถก่อให้เกิดรายได้ให้คนในชุมชนได้อีกด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากันขึ้นมา เพื่ออนุรักษ์สืบสานต่อไปได้แล้ว ก็จะต้องพัฒนาวัฒนธรรมต่อไปเพื่อให้ประชาชนนำไปประกอบอาชีพหรือสามารถทำมาหากินได้ ทำให้วัฒนธรรมสามารถก่อให้เกิดรายได้ เป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่อยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมของท้องถิ่นสามารถขายได้ และนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองภูเก็ต เป็นการกระจายรายได้ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจของท้องถิ่นไปพร้อมกับงานดูแลวัฒนธรรม ดังนี้ ก็จะก่อให้เกิดความยั่งยืน

ของวัฒนธรรมเพอรานากันภูเก็ต (คุณดอน ลีมนันทพิสิฐ; ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559)

จากผลการศึกษาข้างต้น มีความสอดคล้องกับความคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2538) กล่าวไว้ว่า ในภาพทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวดูเหมือนจะช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถทำงานได้มากขึ้น มีรายได้มากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวในทางเศรษฐกิจได้ดีที่สุด แต่ทั้งนี้ก็จะต้องมีการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมในอนาคตด้วยเช่นกัน

4.2.4.1.4 การมีกองทุนส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า งานด้านวัฒนธรรมเป็นงานที่มีขอบเขตการดำเนินงานค่อนข้างกว้าง ซึ่งจะดูแลรวมไปถึงวิถีชีวิตละความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ร่วมด้วย ทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมมีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการเป็นจำนวนมากในกิจกรรมหนึ่งๆ ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอกับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี ซึ่งการที่สามารถพัฒนาวัฒนธรรมให้มีผลประโยชน์ในแง่ของการส่งเสริมเศรษฐกิจนั้น ทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ในลักษณะเป็นกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น เทศบาลนครภูเก็ต และภาคธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งเงินที่ได้จากการสนับสนุนเหล่านี้ก็จะถูกนำมาใช้ในการจัดบริการทางวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดงานวัฒนธรรมตามเทศกาล การดูแลอาคารบ้านเรือนในเขตย่านเมืองเก่า ตลอดจนกิจกรรมอื่นใดที่สามารถทำให้ประชาชนได้รับบริการต่างๆ เหล่านั้น (คุณสุชาดา จันทร์ชูวิชกุล; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559)

ทั้งนี้ งานวัฒนธรรมจะต้องดำเนินอย่างต่อเนื่องจึงจะมีประสิทธิภาพ การมีกองทุนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งนอกจากการได้รับการสนับสนุนกองทุนจากหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ตแล้ว ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตยังมีจัดกิจกรรม หลาดใหญ่ ในบริเวณเมืองเก่าภูเก็ตทุกวันอาทิตย์ เพื่อการบริหารจัดการงบประมาณที่เพียงพอด้วยตนเองอีกด้วย (คุณสมยศ ปาทาน; สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559) ปัจจุบันดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551) กล่าวไว้ว่า

ในการบริหารงานวัฒนธรรมภายใต้ระบบราชการมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และการบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการระดมทุนและทรัพยากรจากทางราชการและเอกชนมาสนับสนุนการบริหารงานวัฒนธรรม เป็นการเพิ่มสมรรถนะในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

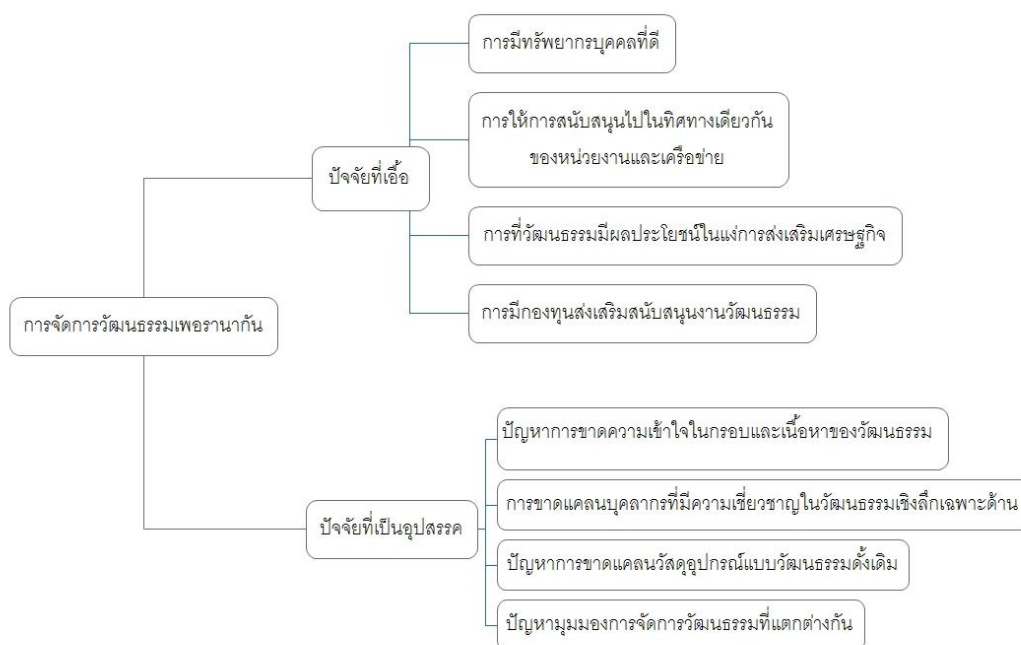
สรุป

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 40 คน เพื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหรือเงื่อนไขที่เอื้อหรือช่วยรักษาให้วัฒนธรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 40 คน พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัด มี 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) การมีทรัพยากรบุคคลที่ดี (2) การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานและเครือข่าย (3) การที่วัฒนธรรมมีผลประโยชน์ในแง่การส่งเสริมเศรษฐกิจ และ (4) การมีกองทุนส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมข้างต้นนี้ จะช่วยทำให้การจัดการวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งและมีเอกภาพอันนำมาสู่ความยั่งยืนในที่สุด ทั้งยังสามารถกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมในทุกระดับของสังคมไทยได้

แต่ทั้งนี้ เนื่องจากงานวัฒนธรรมเป็นงานที่มีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือ ไม่มีผลงานที่ชัดเจนแน่นอน และต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องเป็นเวลานานในแต่ละกิจกรรมหรือบางเรื่องที่ต้องการ ซึ่งอาจจะทำให้ต้องล้มเลิกหรือไม่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานทางวัฒนธรรมนั้นๆ ไปในที่สุด ที่แม้ว่าการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันจะมีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น ก็ยังพบว่ามี 4 ปัจจัย ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการวัฒนธรรมวัฒนธรรมเพอรานากัน ที่ส่งผลทำให้งานด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ตไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ อันได้แก่ ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดความเข้าใจในกรอบและเนื้อหาของวัฒนธรรม 2) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในวัฒนธรรมเชิงลึกเฉพาะด้าน 3) ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์แบบวัฒนธรรมดั้งเดิม และ 4) ปัญหามุมมองการจัดการวัฒนธรรมที่แตกต่าง

กัน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากวัฒนธรรมสามารถสืบทอดต่อกันไปโดยไม่มีกำหนดได้ ซึ่งอาจจะมีช่วงเวลาที่ยืนยาวกว่าอายุของบุคคลที่เป็นสมาชิกในสังคมนั้นๆ ปัจจัยที่เอื้อหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน จึงมีโอกาที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและยุคสมัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-12

ภาพที่ 4-12 ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษารูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต
2. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต
3. ศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีการศึกษาคือ การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือในการดำเนินการศึกษาเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สมุดจดบันทึก จากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) มาเป็นตัวแทนในการศึกษาจากหน่วยงานและเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ทุกภาคส่วน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ประกอบด้วยตัวแทนจาก 1) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 1 คน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (รัฐ) จำนวน 2 คน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน 2) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมเพอรานากัน จำนวน 1 คน มูลนิธิเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต จำนวน 1 คน สภาวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต จำนวน 1 คน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (เอกชน) จำนวน 2 คน 3) ภาคประชาสังคม ได้แก่ ชุมชนเมืองเก่า จำนวน 1 คน สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายจีน 1 คน และ 4) ภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนในย่านเมืองเก่า จำนวน 9 คน ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และผู้ประกอบการในเชิงสินค้าวัฒนธรรม 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความในลักษณะของการบรรยาย นำแนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนเอกสารมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์และสรุปผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1.1 แนวคิด และรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานและเครือข่ายมีแนวคิดในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันไปในแนวทางเดียวกันในทุกภาคส่วนและทุกระดับ จากการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และมุ่งหวังที่จะให้วัฒนธรรมอันดีงามนี้ถูกส่งต่อไปยังกลุ่มคนรุ่นหลังได้อย่างไม่ขาดสาย เกิดเป็น 5 แนวคิดหลักที่ก่อให้เกิดการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างต่อเนื่อง อันได้แก่ 1) เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมเพอรานากัน 2) เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพอรานากัน 3) เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมเพอรานากัน 4) เพื่อการสร้างสรรคคุณค่าวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ 5) เพื่อการตอบสนองสังคม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน และยังเป็นแนวคิดในการกำหนดแผนการดำเนินการในการจัดการวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต โดยในแต่ละแนวคิดนั้นก่อให้เกิดการแสดงผลออกหรือการปฏิบัติ ที่เป็นภาระหน้าที่การดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรม (บทบาทหน้าที่) ของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต ที่มีเป้าหมายสุดท้ายคือ ความยั่งยืนของวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ รูปแบบที่ใช้ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในขอบข่ายงานวัฒนธรรม 8 รูปแบบ ที่สอดคล้องกับภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดขอบข่ายงานวัฒนธรรมไว้ 8 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การวิจัยวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรม การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ที่มีการวางแผนกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย โดยวิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการในงานด้านวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งยังมีการแบ่งการทำงานตามความถนัดและศักยภาพของหน่วยงานและเครือข่าย เป็นจุดเด่นที่ทำให้การจัดการวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตมีความเข้มแข็ง และมีความต่อเนื่อง อันเป็นจุดแข็งในการจัดการของหน่วยงานและเครือข่ายที่สามารถนำไปเป็นต้นแบบและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัฒนธรรมไทยอื่นๆ ได้

5.1.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเครือข่ายในการจัดการวัฒนธรรมพอรานากันเพื่อความ ผลการวิจัยพบว่า งานด้านวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตถือเป็นบทบาทหน้าที่หรือภารกิจของส่วนรวมที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรมพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต โดยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ (ได้แก่ การดูแลรักษา วัตถุทางวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การส่งเสริมประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมพอรานากัน การสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม) ภาคเอกชน (ได้แก่ การดูแลรักษาวัตถุทางวัฒนธรรม การสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การสร้างการสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วม การดูแลสถาปัตยกรรม และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม) และภาคประชาสังคม (ได้แก่ การดูแลสถาปัตยกรรม การสร้างการสร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเครือข่ายทางวัฒนธรรม และการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม) มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมพอรานากันที่ชัดเจน มีการวางแผนการทำงานร่วมกันที่แสดงถึงการวางแผนการจัดการร่วมกันในเชิงบูรณาการ ซึ่งหน่วยงานและเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่หรือภาระงานที่มีความสอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ที่ทำให้การจัดการวัฒนธรรมพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตมีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็ง ทั้งยังทำหน้าที่ผู้นำและเป็นสื่อกลางในการช่วยสนับสนุน และขยายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนภาคประชาชน (ได้แก่ การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม) ที่เริ่มเข้ามา มีบทบาทในงานวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น จากการส่งเสริมของหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการวัฒนธรรมพอรานากันให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

5.1.3 ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมพอรานากัน ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินการจัดการวัฒนธรรมพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่าย มีทั้งปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นผลสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เป็นผลสำเร็จ คือ 1) การมีทรัพยากรบุคคลที่ดี 2) การให้การสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานและเครือข่าย 3) การที่วัฒนธรรมมีผลประโยชน์ในแง่การส่งเสริมเศรษฐกิจ และ 4) การมีกองทุนส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้การจัดการวัฒนธรรมพอรานากันในภูเก็ตสำเร็จเป็นรูปธรรม ทั้ง

ยังสามารถกระตุ้นให้เกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในทุกระดับ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการเกิดขึ้นบางประการ คือ 1) ปัญหาการขาดความเข้าใจในกรอบและเนื้อหาของวัฒนธรรม 2) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในวัฒนธรรม 3) ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์แบบวัฒนธรรมดั้งเดิม และ 4) ปัญหามุมมองการจัดการวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และจุดอ่อนที่หน่วยงานและเครือข่ายจะต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อความเข้มแข็งของวัฒนธรรมอันจะนำมาสู่ความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานวัฒนธรรมจะต้องไม่เป็นที่เชิงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดการทำลายวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของถิ่นจากผลกระทบของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องของการผสมผสานทางวัฒนธรรม ที่มักจะถูกอิทธิพลวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลให้วิถีชีวิตและทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ถูกทำลายควบคู่กันไปด้วย

2. หน่วยงานและเครือข่ายควรจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมให้กับชาวบ้านและคนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และความสามารถในการให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ทราบถึงการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในหลากหลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมเพอรานากันในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและระบบนิเวศชุมชน เพื่อการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. การศึกษาวิจัยถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเพอรานากันที่มีผลจากกลุ่มนักท่องเที่ยว
3. การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาของภูเก็ต จากการได้รับอิทธิพลในความหลากหลายทางเชื้อชาติ ทำให้ภาษาของภูเก็ตมีความแตกต่างจากภาษาของภาคใต้ทั่วไป ทั้งในด้านของสำเนียงภาษาและการใช้คำเรียกชื่อสิ่งของและสถานที่ต่างๆ
4. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมและเร่งพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ ให้มีความพร้อมในศิลปวิทยาการด้านช่างฝีมือและการบูรณะซ่อมแซม เพื่อความสอดคล้องและรองรับแผนการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอาคารเก่าภูเก็ต
5. การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการหรือการสร้างแรงจูงใจของหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการวางแผนงานเชิงนโยบายต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ตให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). การพัฒนาระบบการศึกษากระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด
- กุศล เอี่ยมอรุณ. (2549). ภูเก็ต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ, ม.ป.พ.
- เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์, ไพฑูรย์ ปานประชา. (2533). หน่วยที่ 7 หน่วยงานวัฒนธรรมของประเทศไทย. ในเอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- แก้วกุดัน, นามแฝง. (2556). จดงามน้ำหวาน ในงานวิวาท์บาบ๋า. หุญไทย 38: 905 (ปีกลังมิถุนายน 2556). หน้า 64-66
- ครี้น มณีโชติ. (2551). สถาปัตยกรรม-โปรตุเกส. อาศรมทักษิณ. 4: 20 (กันยายน-สิงหาคม 2551). หน้า 11-12.
- จิตราภา กุณทลบุตร. (2557). การวิจัยเชิงบรรยาย จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง. พิมพ์ครั้งที่ 2. สมุทรสาคร: โรงพิมพ์ บริษัท แพลน ฟรินดิง จำกัด
- จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2547). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
- _____. (2549). หน่วยที่ 13 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: หจก.แสงจันทร์การพิมพ์
- ชะวั้งชัย ภาคินฐ. (2548). สารที่ถูกลืมมองข้ามทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โอ เอส ฟรินดิง เฮ้าส์
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2552). การวิจัยทางภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ชินสัคค สุวรรณอักษร. (2549). **เครือข่ายทางสังคม**. มหาสารคาม; สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ. (2557). **หน่วยที่ 12 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นิคม มุติกะคามะ, บรรณาธิการ. (2541). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรม**. ม.ป.ท.,: ม.ป.พ.
- นิภา เขียมโฆสิต, ส่วน พนมวัฒนากุล, วิจัย อัมราลิขิต, สุภฤกษ์ มูลผลา, เรไร วรศิลป์ชัย, สนอง เอกวิชสกุลพร, สุภดี วิถีธรรมศักดิ์, อภรณ์ ทองดี, กุศล เนื่องจำนงค์, ดำรงค์ มาท่ามา. (2551). **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**
- นิตยพรรณ (ผล วัฒนะ) วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน
- นิตากร บุตรงามดี. (2557). **หน่วยที่ 8 พิพิธภัณฑ์กับการท่องเที่ยว**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บรรเจิด ต้นดีวิท. (2549). **ผมเป็นบาบ๋าคนหนึ่ง เป็นบาบ๋ากุ๊ก**. กรุงเทพฯ: ท. วัฒนาการพิมพ์
- ประกอบ มีโคตรกอง. (2551). **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์
- ปราณี สกุลพิพัฒน์, สุภชัย สกุลพิพัฒน์, จักรพันธ์ เชาวน์ปริษา และณิชา ไทวรรณเกษม. (2555). **การแต่งกายของชุมชนบาบ๋า-เพอรานากัน**. ม.ป.ท., ม.ป.พ.

- ปิ่นนัทร หมอยชาติ, วารุณี โอสถารมย์, นิสากกร บุตรงามดี. (2557). **หน่วยที่ 1 แนวคิดของวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พงษ์วิน ชัยวัฒน์. (2555). **การศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตลาดสามชุก**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พรทิพย์ กำเนิดแจ้ง. (2554). **การบริหารจัดการโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตำบลหนองขาว อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี**. ม.ป.ท., ม.ป.พ.
- พระมหาสทิตย์ อาภากรโ. (2557). **หน่วยที่ 12 บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาชนบทไทย**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาการพัฒนาชนบทไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พวงศกา คุโรวาท. (2439). **ศิลปวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น
- พิชชาอร. (พฤษภาคม 2557). **วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://live.phuketindex.com/th/baba-phuket-5070.html>. [17 กรกฎาคม 2558]
- พิมพ์จรรย์ นามวัฒน์ และเสน่ห์ จุ้ยโต. (2545). **หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา องค์การและการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย
- พุมรี อรรถรัฐเสถียร. (2556). **เปอรานากัน (Peranakan) สายเลือดลูกผสม**. วารสารรัฐสมิแล. 34: 2 (เมษายน-มิถุนายน 2556). หน้า 91-95.
- ภาณุวัฒน์ เสถียม. (2556). **หุ่นกาเหล็ก: การสร้างสรรค์หุ่นในมิติของวัฒนธรรมบาบ๋า เพอรานากัน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- มยุรี ถาวรพัฒน์. (2557). **การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เอลเวือะ (ละว้า) บ้านป่าแป๋ อำเภอมะเริ่ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วารสารกระแสวัฒนธรรม. 15: 28 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557). หน้า 59-66.

- มุขนิชกานต์ อุประ. (2558). การออกแบบเครื่องประดับที่สัมพันธ์ทางความรู้สึกซึ่งส่งผลสู่งานสร้างสรรค์: กรณีศึกษาเครื่องประดับบาบ๋าเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต, ม.ป.พ.
- ยุทธพงษ์ ตันประคู่. (2559). การพัฒนารูปแบบพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์บาบ๋าสู่งานสร้างสรรค์คาบารเต้. วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 6: 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559). หน้า 165-184.
- ฤดี ภูมิภูถาวร และปียา ช่อผล. (2530). แนวคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวภูเก็ต. ม.ป.ท., ม.ป.พ.
- ฤดี ภูมิภูถาวร. (2550). ภูเก็ต. ภูเก็ต: บริษัท ภูเก็ตบุลเลติน จำกัด
- . (2553). วิวาห์บาบ๋าภูเก็ต. ม.ป.ท.: เวิร์ดออฟเซ็ท ฟรินดิง
- วรรณดี สุทธิรินรากร. (2556). การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการทัศนทางเลือก. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์
- วรวิฑูร์ สุวรรณฤทธิ และคณะ. (2546). วิถีไทย. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. ฟรินดิง เฮ้าส์
- วรัญญา ภัทรสุข. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรรัตน์ เขียวโพรี. (2553). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- วุฒิ วัฒนสิน. (2557). อาคารชิโน-ปอร์ตูกีสที่ภูเก็ต. วารสารรัฐสมิต 25: 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557). หน้า 32-38
- ศักราช ฟ้าขาว. (2553). การปรับเปลี่ยนและธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ม.ป.ท., ม.ป.พ.
- สนธยา พลศรี. (2557). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาโรจน์ มีวงษ์สม. (2553). เพอรานากัน. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก http://m.posttoday.com/article.php?id=37569&channel_id=12000

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2531). วัฒนธรรมประจำชาติ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป

———. (มีนาคม-เมษายน 2535). สารนิพนธ์การบริหารงานวัฒนธรรม 2535. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์พลชัย.

———. (2537ก). แผนแม่บทโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2538-2540. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: นีลนารากการพิมพ์

———. (2537ข). มองอดีต เพื่ออนาคต. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

———. (2551). คู่มือการบริหารจัดการโครงการทางวัฒนธรรมของภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์. (2551). การบริหารจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา การบริหารจัดการประเพณีสลากภัตของหมู่บ้านหนองไทร ตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. ม.ป.ท., ม.ป.พ.

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ. (2544). กระบวนการฟื้นฟูและประยุกต์มรดกทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนมอญ ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. ม.ป.ท., ม.ป.พ.

สุกัญญา พลพงศ์. (2555). เครื่องแต่งกาย ‘บาบ๋า’ วัฒนธรรมความงามแห่งชาติพันธุ์. ภูเก็ตบุเลทิน. 11: 124. หน้า 38-42

สุทธิ ชาติดิยะ, วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2553). แบบแผนการวิจัยและสถิติ. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮาส์

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูล. (2544). โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา. ม.ป.ท., ม.ป.พ.

สุพิศวง ธรรมพันทา. (2532). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ดี.ดี. บุ๊คส์ไตร์

สุริย์ เข็มทอง, สุภีร์ โจนวงษ์. (2557). หน่วยที่ 19 การจัดการธุรกิจสินค้าที่ระลึก. ในเอกสารการ
สอนชุดวิชา วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนา.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา

โสภณา ศรีจำปา, เอี่ยม ทองดี, เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2559). **การจัดการความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมของกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวจีน อินเดีย และพม่าในอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศ
ไทย และมาเลเซีย.** ม.ป.ท., ม.ป.พ.

หรั่ง, นามแฝง. (2556). วาทอง ลายผ้า สวยสง่า วิวาท์บาบ๋าภูเก็ต. *พลอยแถมเพชร*. 22: 518
(สิงหาคม 2556). หน้า 245-250.

อนุกุล ต้นสุพล. (2559). **นิเวศวิทยาวัฒนธรรม: คุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.** วารสารวิชาการคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 12: 1 (มกราคม - มิถุนายน 2559). หน้า 194-221

อนุรักษ์ โขติพิลล ก. (2547). **คุณภาพเครื่องมือวิจัย.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.psyassess.com/index.php?name=knowledge&file=readknowledge&id=9>. [13
ธันวาคม 2558]

อรพรรณ ฐานะศิริพงศ์. (2555). **กระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม:
ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.** ม.ป.ท., ม.ป.พ.

อรรถพล อนันตวรสกุล. (2549). **ภูมิภาคศึกษา: วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ: ปาเจรา

อัจจิมา หนูคง, ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ฉันทัส ทองช่วย, มัณฑนา นวลเจริญ. (2558). **การจัดการ
พิพิธภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต.** วารสารมนุษย
ศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 10: 1. หน้า 179-197.

อานนท์ อาภาภิรม. (2525). **สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย.** กรุงเทพฯ: O.S. PRINTING
HOUSE CO.,LTD

อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ, บรรจง สิทธิ, นवलวี ศรีแก้ว. (2542). ศึกษาบทบาทขององค์กรทางวัฒนธรรมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบัน. ม.ป.ท., ม.ป.พ.

อุมาพร มุณีแนม, พงศ์วรร สุวรรณัฐโชติ. (2558). วัฒนธรรมร่วม บาบ๋า-ยาหยา เพื่อการเชื่อมโยงท่องเที่ยว 4 ประเทศ. สงขลา: ม.ป.พ.

Annette Johannes. (1994). **The Peranakan identity: To be or not to be**. ProQuest Dissertation & Theses Global. [Online]. Available from <https://search.proquest.com/docview/304130176>. [11 May 2018]

Chien Y. Ng, Shahrim Ab. Karim. (2016). **Historical and contemporary perspectives of the Nyonya food culture in Malaysia**. [Online]. <https://doi.org/10.1016/j.jef.2016.05.004>. [11 May 2018]

Kim Cheng. (2014). **Leadership, Values and the Peranakans**. International Journal of Business and Socail Science. [Online]. Available from http://ijbssnet.com/journals/Vol_5_No_9_1_August_2014/11.pdf. [13 December 2015]

Nur Shahirah Mior Sharifuddin, Mohd Salehuddin Mohd Zahari, Muaz Aizuddin, Mohd Hafiz Hanafiah. (2014). **It the Sense of Community to wards Participation in Tourism Development among the Minorities in Multiracial Countries the same**. International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering. [Online]. Available from <http://waset.org/publications/10001547>. [13 December 2015]

Teo, Kok Seong. (1993). **A sociolinguistic description of the Peranakan Chinese of Kelantan, Malaysia**. ProQuest Dissertations & Theses Global. [Online]. <https://search.proquest.com/docview/304037363/fulltextPDF>. [11 May 2018]

Teo, Kok Seong. (1993). **A sociolinguistic description of the Peranakan Chinese of Kelantan, Malaysia**. ProQuest Dissertations & Theses Global. [Online]. <https://search.proquest.com/docview/304037363/fulltextPDF>. [11 May 2018]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แนวทางการสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

ชุดที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย: หน่วยงาน/องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

ที่อยู่

หน่วยงาน/องค์กร.....

ส่วนที่ 2 คำถาม

1. หน่วยงาน/องค์กร ของท่าน มีบทบาทหรือภารกิจในงานด้านวัฒนธรรมอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่าย ของท่าน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างยั่งยืนอย่างไร)
2. หน่วยงาน/องค์กร มีการวางแผนดำเนินงานทางวัฒนธรรมหรือไม่ (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
3. เมื่อก้าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความเห็นอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น เมื่อก้าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็น และตัวท่าน/องค์กรของท่านมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร)

4. เหตุใดท่านจึงมีแนวคิดในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากัน (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านมีแนวคิดในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)
5. ท่านมีวิธีการ/รูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านมีวิธีการ/รูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตอย่างไรบ้าง ในภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ 8 ข้อ ดังนี้ 1. การวิจัยวัฒนธรรม 2. การอนุรักษ์วัฒนธรรม 3. การฟื้นฟูวัฒนธรรม 4. การพัฒนาวัฒนธรรม 5. การถ่ายทอดวัฒนธรรม 6. การส่งเสริมวัฒนธรรม 7. การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และ 8. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม)
6. เพื่อให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมเกิดความสัมฤทธิ์ผล การบริหารจัดการภายในหน่วยงาน/ องค์กร ของท่าน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนหรือไม่ อย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
7. หน่วยงาน/องค์กร มีแนวความคิดในการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านมีแนวคิดในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)
8. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมที่ผ่านมาคืออะไรบ้าง และท่านมีวิธีในการแก้ปัญหาอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน)
9. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบใดบ้าง ที่ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันในภูเก็ตยังคงสืบ ทอดมาจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นที่ยอมรับจากทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยว (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบใดบ้าง ที่เอื้อให้วัฒนธรรมเพอรานากันในภูเก็ตยังคงดำรงอยู่และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังเป็นที่ยอมรับจากทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยวอีกด้วย)
10. ท่านคิดว่าการจัดการวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน มีวิธีการจัดการหรือรูปแบบในการดำเนินการอย่างไรบ้าง (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
11. ท่านคิดว่าควรมีหน่วยงานหรือบุคคลใดอีกบ้าง ที่น่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน และควรมีส่วนในเรื่องใด เพราะอะไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถาม

เป็น อยากให้ท่านแนะนำบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการจัดการ
วัฒนธรรมเพอรานากัน เพื่อการสัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรเป็นใครอีกบ้าง คือ)

1. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

2. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

3. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

4. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

5. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

ชุดที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย : ประชากรในชุมชน/เจ้าของวัฒนธรรมเพอรานากันในจังหวัดภูเก็ต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

ที่อยู่

อาชีพ

ส่วนที่ 2 คำถาม

1. เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกัน (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็น และตัวท่าน/องค์กรของท่านมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร)
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพอรานากันที่ท่านยึดถือตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีอะไรบ้างที่คงเดิม มีอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไป (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
3. ท่านรู้สึกเกิดความรักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง และต้องการที่จะอนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนรุ่นหลังหรือไม่ อย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
4. ในฐานะที่ท่านเป็นคนท้องถิ่น/เจ้าของวัฒนธรรม ท่านได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันให้อยู่คู่กับชุมชนอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่าย ของท่าน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)
5. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบใดบ้าง ที่ทำให้วัฒนธรรมเพอรานากันในภูเก็ตยังคงได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมาจนถึงปัจจุบัน (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบใดบ้าง ที่เอื้อให้วัฒนธรรมเพอรานากันในภูเก็ตยังคงดำรงอยู่และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังเป็นที่ยินยอมจากทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยว)

6. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากันเพื่อความยั่งยืนที่ดำเนินการในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ หากไม่เหมาะสมท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)

7. ท่านคิดว่าควรมีหน่วยงานหรือบุคคลใดอีกบ้าง ที่น่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากัน และควรมีส่วนในเรื่องใด เพราะอะไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น อยากให้ท่านแนะนำบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากัน เพื่อการสัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรเป็นใครอีกบ้าง คือ)

1. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

2. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

3. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

4. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

5. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

ชุดที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการในพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

ที่อยู่

ลักษณะการประกอบการ.....

ส่วนที่ 2 คำถาม

1. เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็น และตัวท่าน/องค์กรของท่านมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร)
2. ท่านมีแนวความคิดอย่างไร จึงเลือกประกอบการ/จำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมเพอรานากัน (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านมีแนวคิดในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)
3. การประกอบการของท่านมีจุดเริ่มต้น ความเป็นมาและระยะเวลาการดำเนินการจนถึงปัจจุบันอย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
4. ผลตอบรับที่ท่านได้จากประชาชนในพื้นที่หรือนักท่องเที่ยวต่อการประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเป็นอย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)
5. ท่านคิดว่าการประกอบการของท่านมีบทบาทหรือมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านคิดว่าหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่ายของท่าน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)
6. ท่านมีแนวคิดที่จะพัฒนาการประกอบการให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ อย่างไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถามเป็น ท่านมีแนวคิดในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร)

7. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากันเพื่อความยั่งยืนที่ดำเนินการในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ หากไม่เหมาะสมท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร (ภายหลังมีการตัดคำถามออก)

8. ท่านคิดว่าควรมีหน่วยงานหรือบุคคลใดอีกบ้าง ที่น่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากัน และควรมีส่วนในเรื่องใด เพราะอะไร (ภายหลังมีการปรับปรุงคำถาม เป็น อยากให้ท่านแนะนำบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพชรานากัน เพื่อการสัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรเป็นใครอีกบ้าง คือ)

1. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

2. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

3. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

4. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

5. ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

ภาคผนวก ข.

แนวทางการสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

อายุ ปี

เพศ ชาย หญิง

การศึกษา

อาชีพ/ตำแหน่ง

หน่วยงาน

ที่อยู่ปัจจุบัน

.....

โทรศัพท์

E-Mail

วันที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถาม

1. เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมเพอรานากัน ท่านมีความคิดเห็น และตัวท่าน/องค์กรของท่านมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร (เกิดขึ้นหลังจากปรับปรุงคำถาม)
2. ท่านมีแนวคิดในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร
3. ท่านมีวิธีการ/รูปแบบในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตอย่างไรบ้าง ในภารกิจทางวัฒนธรรมอันควรปฏิบัติ 8 ข้อ ดังนี้ 1. การวิจัยวัฒนธรรม 2. การอนุรักษ์วัฒนธรรม 3. การฟื้นฟูวัฒนธรรม 4. การพัฒนาวัฒนธรรม 5. การถ่ายทอดวัฒนธรรม 6. การส่งเสริมวัฒนธรรม 7. การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และ 8. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (เกิดขึ้นหลังจากปรับปรุงคำถาม)
4. ท่านคิดว่าหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่าย ของท่าน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากันอย่างไร (เกิดขึ้นหลังจากปรับปรุงคำถาม)
5. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน (เกิดขึ้นหลังจากปรับปรุงคำถาม)
6. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบใดบ้าง ที่เอื้อให้วัฒนธรรมเพอรานากันในภูเก็ตยังคงดำรงอยู่และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังเป็นที่ยอมรับจากทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยวอีกด้วย
7. อยากให้ท่านแนะนำบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมเพอรานากัน เพื่อการสัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรเป็นใครอีกบ้าง คือ (เกิดขึ้นหลังจากปรับปรุงคำถาม)

1. ชื่อ เพศ.....

เบอร์โทรศัพท์ต่อ E-Mail.....

2. ชื่อ เพศ.....

เบอร์โทรศัพท์ต่อ E-Mail.....

3. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
4. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
5. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
6. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
7. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
8. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
9. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....
10. ชื่อ เพศ.....
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ E-Mail.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลต่องานวิจัยชิ้นนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ต่อไปในระยะยาว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวณัฐวดี นุ่นมี

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5610920008

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
นิติศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2555

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2559

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ณัฐวดี นุ่นมี. (2561). การจัดการวัฒนธรรมเพื่อนานาถิ่นของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน
ในจังหวัดภูเก็ต. (หน้า 80-91). 29-30 มีนาคม 2561. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ